

KOVÁCS IMRE ATTILA

MEJ

Kovács Imre Attila
MÉJ

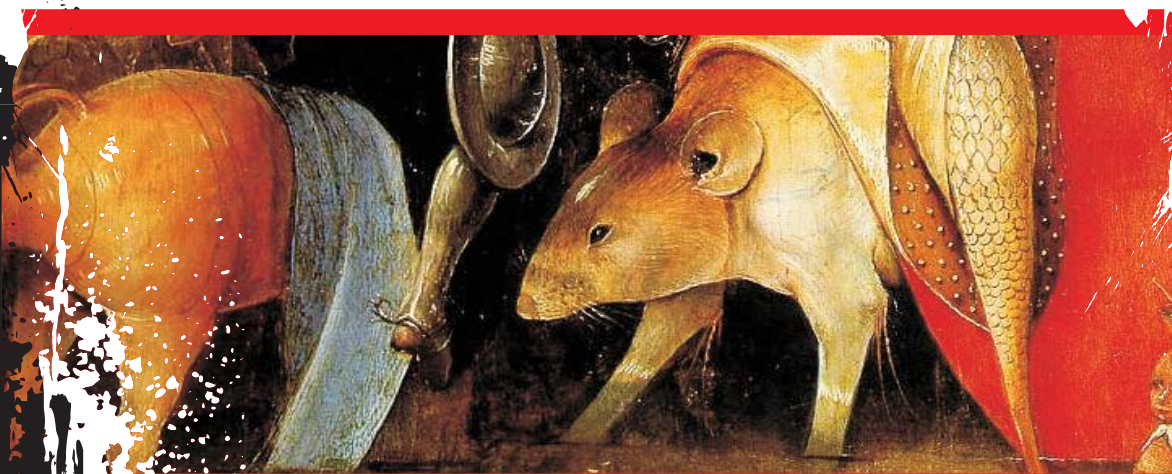
Kovács Imre Attila
MÉJ

2007

Könyv és borítóterv:
IVANICS ZSOLT

Lektori jelentés

Ugyanezzel a címmel rendeztek a verseimből költői „teadélutánt” a szegedi Szög-Art Galériában (1999. június 6-án, vasárnap, 18 órakor; Szentháromság utca 43.) Pataki Imre barátom jóvoltából. Két pozitívum az ügy kapcsán: többször is beszéltem telefonon Szabó Anitával, a galéria munkatársával, aki valamiért, valakiért komolyan vett. Megkedveltem ezt a lendületes, huszonéves női hangtípust, amelyre – bizarr, s épp ezért izgató módon – egyaránt jellemző volt az érzékiség teljes hiánya és a feladat iránti szerelmes odaadás. Később csak Szalai Krisztináé, Gál András Levente akkori miniszteri biztos titkárnőjéé szólt ugyanígy a telefonban. A másik pozitívum Bubik fellépése volt, a kedvemért, „mi, légvédelmi 6-os kezelők tartsunk össze!” (Időnként Száraz Nagy Tomi zongorázott bele mindenfélét a műsorba, és két ifjú konzista vibrafonozta el az Imagine-t.) A kiegyensúlyozottság szabályai szerint említessék két negatívum is: a téma miatt meghívott „nagyemberek” távol maradtak, illetve Jenő töketlen módon kizárta magát a saját autójából.

Hol vagy, Magyarország?

7

T. igazgató úr, aki hatalmas, kedves, nemzetközi ember,
U.-ra utazásom előtt (most szippantsak utolsót a pesti humuszból!)
javasolta, hogy keressem fel N. főkonzul urat, ott, a határon túl,
bemutakozásképp¹: én lenni magyar vendégtanár, U. Egyetem.
(Eztán eltelik másfél hónap, történik ez-az, a lényeg, hogy
utolértem magyarjainkat, s máig nyújtogatom feléjük a
szépliteratúra Tejútba lógó végű szalmaszálát.)
L. professzor (U. Egyetem!) sürgetve ajánlta N. urat
felhívni, hát nosza, a titkárnő és a postai tarifáért
várakoztató zenegép („*Leave it to me...*”) után megkaptam őt is.
„*Nos, ha annyira sürgős...*” – csatolta fel a diplomáciai
gólyalábat. Ennél a pontnál lefagytam, persze, hogy
nem sürgős, de azért megegyeztünk egy alkalmas időpontban,
amit ő a találkozó előtt két órával lemondott. (K.-ba
utazott, mondta a titkárnő T. külügyi referensnek,
K.-ba utazott, mondta T. külügyi referens a fülembé
egy telefonkagyló segédletével; ipi-apacs, te vagy a hunyó!)

Nem gondoltam volna (nem volt sürgős azt gondolnom), hogy
néhány hét múltán mégiscsak eljutok a főkonzulátusig
L. professzor (U. Egyetem!) jubiláns meghívóját (5, 10, 35)
alkalmilag kézbesítve. Elsősorban az idegen nyelvű könyvtára
voltam kíváncsi (hajtott az ugor dölyf), de oly’ közel volt
a címzett, V. konzul úr, hogy szívesen gyalogoltam odáig.
I. titkárnő kísért kutyák, villák és nyíratlan bukszusok
ismeretlenbe fűrődő gyalogútján, mintha Felhőkakukkvár felé
zarándokolnánk (gödör, drót és téglarakások között).
Jócskán a D. szálloda után meglettük, hát ez az,
nagy fehér zsírdarab, szobrász-faragta sajt, kőmodern
villa, igen szép, de (egységnyi hazaszeretet!) a torkom
a zászlótól szorult el – szívpiros, szemfehér, epezöld.

---

¹ A kérdés száz éve még a következő történettel fonódott össze: „*Jászai Mariék vasárnap tárogató és belépődij mellett elmondják és eléneklik: mi a haza? Matiné lesz ez, a Royal-hotel nagytermében, az Amerikából hazatérő magyarok fölségelésére. Nem lesznek ott az Amerikába vándorlók s a hazatérők sem. Csak hívők és alattomos hitetlenek lesznek ott, de sebhelyesek és boldogtalanok nem... És Jászai Mariék, a hívők, bizonyosan sirva és siratóan, szépen fognak szavalni és énekelni a hazáról. És jó, hogy ezt a matinét nem lehet úgy megcsinálni, hogy Fiuméig és Hamburgig elhallassék. Mi lenne, ha hallaná ezt a sok szépet a Cunrad- és Lloyd-hajók fázó, szomorú fedélzeti népe. Sírnának, talán a szívük is megrepedne, de mégis – muszáj volna menniök tovább az ismeretlen, a kenyér-matinét ígérő Amerika felé.*” (Ady Endre: Glosszák; A Hét, 1907. december 1.)

Megálltunk I. titkárnővel, s én nyomni kezdtem a kaputelefon gombját (mint otthon, a B-Zs. utca 53. alatt), megállás nélkül, nem tudván, hogy a rövid jelzés elég itt. Ingerült ukrán mondatok zörögtek ki a dobozból, s hát, így-úgy, elmagyaráztam ki vagyok, s miért jöttem, és bocsika, de ehhez a ketyeréhez nem értek (no, nem ezekkel a túl könnyed szavakkal!).

Ekkor már jött a kertész-kidobóember-lakatos-bádogos, és két roppant hegyes fülű eb kapott szimatot felőlünk. Végre a távoli bejárat fokáról alábocsátkozott egy sofőr-anyagbeszerző-inges-nyakkendő. Neki, I. titkárnővel közösen, zavart kánonban, de mégis érezve ügyünk igazát, mondtuk: van küldve ide meghívó, én pedig lenni magyar vendégtanár, U. Egyetem. És csobogott a magyar szó, a mi emberünk nyájasan kinyúlt ujja hegyével a vaskapu sűrű rácsán, s becsippentette a levelet, köszönik, N. főkonzul úr nincs itthon, csak V. konzul úr, bármi üzenetet szívesen átad. Nem, igazán, egyszer, talán, nem sürgős, majd máskor. Elkészöntünk. Visszafelé előzékenyen lejtett az út. I. titkárnő jövőendő életéről beszélt, én báván morzsolgattam néhány ujjamat, amivel pár pillanatra (L. professzor úr meghívó levelének átadása közben) magyar diplomáciai felségterületre lógtam. Szívpiros, szemfehér, epezöld – röpdösött utánunk a zászló. Nahát – tűnt fel utólag –, meg sem ugattak a kutyák!

Lehet, hogy aznap én voltam a 17. magyar vendégtanár az U. Egyetemről. A hatodiknál elfogyott a konyak, a tizediknél az aprósütemény, a tizenötödiknél a frissen pörkölt kávé, s amikor a tizenhatodik, egy lump alak lehányta a szőnyeget, engem, a 17. számút udvariasan elhárítottak, és véletlenül sem hitték, hogy szegény vándornak öltözött görög isten vagyok (Hermész, hisz' levelet hoztam), akit illik szívesen látni, legalább Zeusz kedvéért. Álruhás királynak sem látszhattam. Az voltam, aki vagyok; de akkor meg hova menjen el az ember magyarnak?

Csontváry Kosztka Tivadar: Az ungvári Egyetem című ismeretlen olajfestménye

9

Aranyból, agyagból, árnyból, szárnyból,
országnagy szürke kabátból, halkan
lepergő lombú beton erdő vas
bordájából, rozsdából, rózsából;

(szegény Tivadar, görnyedve festi,
mint kipukkadt léghajót, a vásznat.
Untatja kissé a síkszobrászat,
de a körképet „megvette” Feszty)

zöldből és földből, úrból és fűből,
csőből és kőből (nem kőbölcsőből!),
Holdból és porból, árva kecskéből,
havasi kürt bánatú tehénből,

a dombra kígyózók seregéből,
hegyre csobogó emberpatakból,
tarkakék, barkasárga ifjaktól
rakta össze a képet az a'ktor.

(Legfölül, ahol a Cédrus állna,
van az égből hullt szerszámosláda:
kicsikocka-fénypötty-sok Egyetem.
Nem kacsalábon forog – ecseten.)

294016 Uzshorod, Universzitetszka 10., kv. 8./B

(Kégli dal)

Nyolcas szoba. Nekem való.
Mint a bomlásnak indult emlékezet:
egykoron azt hitte, minden jobb lehet,
most időtlen, idétlen. Boldog.
Elkeverednek a romok és a dolgok.

Vakra kattató kapcsolók. Csillársötét.
A kád mindent elfelejt: nincs dugó.
Se ülöke, reggeli lécs, amire ráugró
a porkávé hajnali mérgezettje,
Ungvár kéthetes meg(nem?!)érkezettje.

Ez ám a lak! A nálam is finnyásabb falak
konnektort s repedést öklendének.
Lobog, lóg, összezöttyen alkatrész meg szoba,
a rút otthonosság mikrokozmosza,
amiről állítom (míg rám dől), hogy remek.

Az épphogy villanytüzhely
felfortyant vaslepenyén konzerv hevül,
fölötte nyirkos gatyá szárad.
S miután függöny sincs, konyhámbea benéz a század,
hogy mit főzők (s fázok) egyedül.

Vagyis dehogy! Vannak szomszédaim,
átdübörög egy család kakofóniája
a boldogságtól elvékonyult falon.
Öl belől az irigység és az okos unalom.
Rám gombolódik Ungvár Certosája.

A bosszú pazar: széthányok mindent,
pulóvert, könyvet, táskát, ingeket.
A Rend kapitulál: trikókkal integet.
Győzelmi dal – az idő fűrészhangja árad,
s színültig tölti a dugótlan kádat.

(Egy perspektíva-váltás erkölcsi tanulsága)

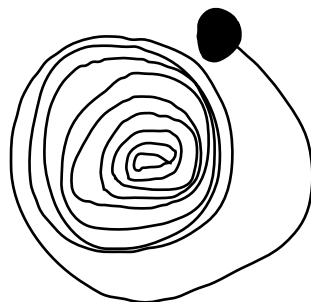
Már pókom is van. Nyurga fajta,
nem harapós, és a kádban lakik.
A máz lapályán futkározik.
Égboltja lavór, kék fülesladik.

Meglesi nyolcszor: hogy pisálok,
tán' a pókok istenének tarthat,
szem- és láb-takarékos Nagynak,
akitől legyesebb lesz a parlag.

Azt hiszi, hogy törődöm vele,
s kapaszkodna hozzám, de visszahull:
alkalmi istenségként gazul
lepöckölöm. A remény nem tanul.

Záradék:

Elszégyleltem e sovány gögöt,
a kis pókot kimertem. Elszaladt,
s nézett rám, míg mászta a falat –
így lettem pók-istenből csöpp alak.

(Hogyan vidámodják meg a vers?)

Van egy ablakom, az egyetlen kincsem,
nagy bálnaszemét fácsarja a *nincsem*.
Hajnatra párás lesz, nincs vigasz kint sem,
egy Nő, ki szélfűtta hajával intsen.

Van egy lábasom, piros fülű, kajla,
mint kutya a havon, hideg az alja.
Kamasz álmait pokol tüze nyalja.
Rideg bidé lett – nem terpeszt rá dajna...

Van egy takaróm, valódi teveszőr,
de télen jobb volna inkább teveszar.
– Yes, egy nagy-nagy tüzet kéne rakni, Sir!
(Most kell nevetni! *Ne mongyam mégéccőrr!*)

Elzártad? Elzártam. Elzártad, de nem tetted el. Eltettem.

Ha el is tetted, csak azért csináltad, mert már nem élsz egyedül. Ha egyedül élnél, nem élnél velem, és pont arra a boldogságra gondolnál, mint amire most.

Apokrifek

I.

Fohász áramszünet idején

A drótban most üresség lakik, a delej csipős
méheit kaptárba zárta az áramszünet.
Nem gyulladoz az égő üveghártya-cseppje,
a falak komor középkor kormába fűlnak,
s a családi kép oválja napfogyatkozás.
Jónás-vacok, kiszögletesedett bálna gyomor
a szuterén. Micsoda leckéztető, alámerítő,
a „legyen világosság”-ból kivont árnyék borul ránk!

A rádió lendületes, hazug baritonja
elcsuklik, a Fekete Kés levágja őt is,
a tévé magakellető díszmadara összeroskad, a vasaló
láza meggyógyul, s a nagy tudású,
ágas-bogas villanytűzhely, a hő algebrájának
nyilvános, rendes tanára idióta ócskavas már.

Ég a gyertya, ég, el ne aludjék!
Adassék nekünk békesség a fény századában,
kicsi reménység, kínos ablakhoz vergődés
(asztalba belerúgva, széket felborítva,
terítőt leszakítva való araszolás),
hogy a kitárt ablakszárnyak közé gyűlt
csillagfény (az áramszünet elmúltával is)
emlékeztessen a mi, és az áramszünetet
ránk bocsátó jóemberek végtelenül
parányi és testvéri mivoltára.

Könyörgés az elzárt vízszolgáltatás megindításáért

Befalazták a nikkelt elefántot,
orrától hátrébb bebetonozták
az ezüst tapírt is, csupán leffedt
nózijuk, csillogó ormányuk
mered tűnődő, tetszhalott pózban
kagylók, kádak, lefolyók fölé.

Nyitom a csapot: beteg
állatok hörgése, híg szusza
sziszeg. Pár náthás csepp jön
(dühöm szerint drága kígyóméreg),
aztán semmi. Semmi. Semmi. (Semmi...)
Így, ütemesen, órára, percre osztva a szomjat.

A mosás bezápol. Megsűrül a leves.
A tartály nem tölt. A kéz ragad.
Mások, a bádogrózsa harmata nélkül
szappan csípte férgek, gyűrűznek
a tustálca szikes porondján. Vagy pont úgy
néznek ki, mint a magukat felgyújtó hősök,
akiket hirtelen „szárazra” olt egy maszk mögül
figyelő, kötelességtudó tűzoltó-alhadnagy.

Nem kéne valamit (mégiscsak) csinálni?!

A kína életérzés fájdalmas tüneteit először egy lassított Payl Pelicaster film közben jegyezték le Montanában, ahol fogselymet gyártanak. A beteg - betegség tudat nélkül - az élet megalázó mindennapiságában a perifériális eszközhasználat primordialitását teljes egészében hagyja magán eluralkodni, áldozatnak érezve magát. A testi tünetek skálázása és a betegségesség ujjgyakorlatai lekötik minden szabad percét, és így, viszonylag tünetmentes tíz éves lappangási idő után jó állampolgárrá válik.

Áldás

Bírja eztán e föld a négy elemet:
tűzet, vizet, földet és levegőt. A széles
föld és a jó húsú lég bezzeg adódik,
ám zizzenjen itt elektrifikált, örök életű tűz is,
s a csövekben sose szoruljon meg a víz
tisztá sugára. Eztán mind a négy elem
kegyelje Kárpátalját! (Ha azonnal nem is, de
bizonyos elvek és szempontok figyelembevételével,
illetve meghatározott körülmények kedvező
alakulása esetén) úgy legyen!

*Templomi meditáció:
a padosorok horizontálisan rohannak az oltárba, amely anyai szeretettel öleli magához a vad
imahordozót.*

Álom

(Tarasz Hrihorovics Sevcsenko¹ hat élete)

A kirilivkai² kántor,³
 ha nem lett volna nagy barom,
 borissza-sörissza fráter,
 s nem hever el a pamlagon,
 hogy Tarasz seggére ráver,
 hanem tudását beosztva
 szoktatja szellemi kosztra,
 s mikor túltett a mesterén,
 pótapjaként félreállva
 berakja a kántorságba,
 akkor bizony e földtekén,
 vagy Kirilivkában, bárhol,
 Tarasz lett volna a legjobb,
 haláláig prima kántor.

1 T. H. Sevcsenko (1814. március 9. – 1861. március 10.) ukrán költő, festő és humanista, az ukrán kultúra emblematisz alakja. Irodalmi hagyatékán alapszik a modern ukrán irodalom, illetve nagy mértékben a mai ukrán nyelv.

2 Sevcsenko Morinci községben született jobbágy családban. Rövidesen Kirilivkába költöztek. Itt töltötte a gyermekkorát. (Kijevi Kormányzóság, ma Cserkasszi Terület.)

3 Az apa, Hrihorij Sevcsenko nyolc évesen adta a fiát a kirilivkai kántortanítóhoz, Pavel Rubanhoz. Az eláruló gyereket a nagybátyja vette magához, majd Petro Bohorszkij kirilivkai diakónus keze alá került, aki igen keményen bánt vele. Végül Hrihorij Kosicja, a falu papja mellett szolgált.

Engelhardt,⁴ az úrhatnám úr,
 ki Pétervárra költözött
 udvartartásával együtt,⁵
 piszok rossz üzletet kötött
 (no persze, már ahogy vesszük!),
 mert kétezer-ötszáz rubel⁶
 inkább fiaskó, mint siker
 az egykori kozacsokért,⁷
 akiből festőt faragott,
 mert ha nem érez pénzszagot,
 s agyát nem önti el a vér,
 udvari festő lett volna
 Engelhardtnál végleg Tarasz,
 fővárosi jobbágysorba’.

Dicső dolog a festészet,
 kivált az Akadémián,⁸
 jó mesterektől tanulva,
 hogy hol a szín, és hol az árny,
 anatómiába bújva
 keresni a mozdulatot,
 ami még síkban is hatott!
 Itt nyert Tarasz pár ezüstöt
 (mert e tájt még nem volt fegyenc)
 ezernyolcszáz-harminckilenc
 s ezernyolcszáz-negyvenegy közt;⁹
 dicsérték volna arannyal,
 hogy divatba jöjjön, akkor
 a vers lován sose nyargal!¹⁰

4 Vaszil Engelhardt földbirtokos, az ő tulajdonában volt többek között Morinci és Kirilivka.

5 Engelhardt 1829-ben Vilnóba, 1831-ben Pétervárra költözött. Mindenhová magával vitte Taraszt. Vilnóban Jan Rusztemasz, Péterváron Sirjajev festőművésznél taníttatta.

6 1837 áprilisában Karl Brjullof (1799–1852) festőművész, a Pétervári Képzőművészeti Akadémia tanára megfestette Vaszilij Zsukovszkij (1783–1852) orosz költő portréját, amit 2 500 rubelért elárvereztek. Ezen a pénzen megváltották Sevcsenkót a jobbágysorból. A szabadságlevelet 1838. április 25-én Zsukovszkij adta át neki Brjullof lakásán.

7 Kisininas.

8 A szabadságát elnyert Tarasz Sevcsenko a Pétervári Képzőművészeti Akadémia diákja lett.

9 1839 áprilisában 2. fokozatú ezüst éremmel tüntették ki egy természet utáni rajzáért. 1840-ben még kétszer részesült ugyanilyen díjban olajfestményei elismeréseként.

10 1837-ben kezdett verselni. 1840-ben jelent meg első kötete Kobzos címmel.

A „Régi okiratokat
feldolgozó idé'glenes
bizottság” tagja lett Tarasz,
állami hivatalnok egy
leendő poéta pimasz,
egy úrféle Kijevben,¹¹ bár
lehetett volna kis tanár,
ki hülye diákokot pofoz,
nem ügye a köztársaság,
a Cirill és Metód Társaság,¹²
meg a cár, s egyéb főgonosz;
a beosztás magasában
merész lett, noha elégett
volna egy jó iskolában.

Második Sándor,¹³ a gizda,
nem bocsátott meg Tarasznak,
aki „Álmá”-ban¹⁴ anyázott:
„elaggott aszalt gomba” vagy
„kötőtű lábú”?! – mamáról
(pláne, ha cári) disznóság
ilyet írni; a hatóság
ezzel mélyen egyetértett,
pedig költőt a cári kegy¹⁵
egyből megpuhíthat, s lehet,
hogy magasztalt lesz a sértett
Sándor, s főleg, ami döntő:
nem izgága rab Tarasz, csak
egy gyanús udvari költő.

11 1845-ben Sevcsenko megbízást kapott a Kijevi Archeológiai Bizottságtól régészeti leletek rajzos megörökítésére. Rövidesen állandó munkatárs lett.

12 1846-ban került kapcsolatba a titkos politikai szervezet, a Cirill és Metód Társaság tagjaival. 1847 márciusának végén közülük többeket letartóztattak, köztük Sevcsenkót is, őt április 4-én. A pétervári kazamatákba zárták. Bár nem sikerült bizonyítani, hogy köze volt a Társasághoz, a nála talált és elkobzott Három nyár c. kötetéért besorozták katonának, és megtiltották az írást és a festést. A szabályok megszegéséért száműzték. 1857-ben kapott kegyelmet barátai közbenjárására.

13 II. Sándor orosz cár, uralkodott 1855–1881 között.

14 Utalás Tarasz Sevcsenko Álom c. erősen politikai színezetű versére (1844. július 8.).

15 I. Miklós cár halálakor (uralkodott 1825–1855) amnesztiát hirdetnek a politikai elítélteknek, ám Sevcsenko nem részesült kegyelemben.

Lettek volna hozzá jobbak,
 biz' Isten elkutyul Tarasz,
 de emígy rugdalta sorsa:
 versébe bújt a szép vigasz
 és gúnyjának sava-borsa;
 ezernyolcszáz-hatvanegyben
 halt,¹⁶ fent a Csernecsza hegyben
 alszik,¹⁷ máskülönben élne:
 látta volna Lenint,¹⁸ Sztálint,¹⁹
 Brezsnyevet,²⁰ időrend szerint –
 versébe ebből mi férne?
 mai szegényekről írna?
 és új úri farkasokról?
 vagy csak dús bajszába sírna...

16 1861. március 10-én halt meg Pétervárott.

17 Végakaratának megfelelően barátai holttestét szülőföldjére szállíttatták, és május 8-án Kanyevben a Csernecsza hegyen (ma Tarasz hegye) helyezték örök nyugalomra.

18 V. I. Lenin (1870–1924) az orosz kommunista párt alapítója, az 1917-es októberi forradalom vezére.

19 J. V. Sztálin – Lenin halálától 1953-ig a szovjet állam első számú vezetője.

20 L. I. Brezsnyev – a szovjet állam első számú vezetője 1966–1982 között. Végelgyengülésben halt meg.

(A lábjegyzeteket összeállította Fedinec Csilla)

A vacsoravendég

Villon a konyha falának dőlt. Szunyókált,
míg fel-felpillogva kevertem a lecsón,
ami pöffent, rotyogott a rozsdás rezsón,
és vörös, édes íze a légbe kószált,
mint dallamos, vontatott, vastag bariton.

Az asztalomnál ült a nagy kurvapecér.
A nyavalya se' tudja, hogy került ide:
átlökte a szellemajtón egy bűvige?
Vagy az alvilág létrája Ungvárig ér,
ahol elpihenne sötét, vásott szíve?

Éhes, üzött és titokzatos volt az est.
Az ordas poéta önfeledt hortyogott,
mint ki a földi lét borától elszokott,
s dől, hogy a lélek köré odagyúl a test.
Kérdeztem volna, mert izgatott pár dolog.

Mondjuk: költő-e mind, ki jó verset szerkeszt,
de nem átkozott, őrült vagy pokolszagú?
Ki saját romlására nem lehet tanú,
és nagy, álmos, távoli eszméktől szenved,
s virít, mint a gomblyukba tűzött mélabú?

Az ócska, elrontott élet már poézis,
és néhány költeménnyel legyezve: a Mű?
Légy vonzó gazfickó, s majd lesz „nagyérdemű”?
S hová el nem ér a lassú egzegézés:
idegbeteg a jóság, s a bűn egyszerű?...

De húzta a lóbőrt... Hirtelen felneszelt,
és nagy sietve felfalta hűlt vacsorám,
aztán röhögve hátba vágott: – No, komám,
ha tudsz még ilyen lecsót, biz' híres leszel,
s irodalmi hős, hogy megtömted a pofám!

Hidd el Francoisnak, a sok vers szart sem ér,
mindahány szép káromkodás, nyikorgó fing,
s a haszna egy jövőbe guruló fitying,
meg vicsorgó koponyádra tapadt babér,
pár hülye szólam, mely sírod fölött kering.

– De hát a szenvedés! – mondtam. A szenvedés...
Felnevetett, s kitárta zsíros kabátját,
szétlőkte, mint óriásdenevér a szárnyát,
hogy lássam, mily fekete a szégyenkezés.
Feltárta ezer sebét és száz magányát.

– A szenvedés nem számít. Hanem a bélyeg! –
oktatott eztán, és homlokára bökött,
és hogy öreg kardjába felöltözködött,
lecsószagún hideg konyhából kilépett,
be sem csukva a kénes, terjengő ködöt.

A sivatag éneke

Fizetésnap, Bosch, Ágica

Egyetem-begyedem, tengertánc,
sorban álló ugor, mit kívánsz?
Száz grivnyát kívánok, ha lehet,
kefirt és fekete kenyeret.

Kicsi ablak előtt nagy a sor,
a sok professzor meg araszol.
Órákig böjtöli a bérét,
nem küldheti tanársegédét.

Duci néni ül a kasszában.
Negyven méter a sor hosszában.
Harminc széltriben. Négy a mélye:
volt ki elsüllyedt szégyenébe’.

Kis lökdösődés, nagy ácsorgás.
Inkább némaság, néha morgás.
Ideges arcok, mintha itt ma
nem lenne kazalban a grivnya.

Történt már, mondják, hogy elfogyott,
s elkullogtak a professzorok,
a docensek, s szomorú mások.
Ennyit ért aznap a tudományok...

Végítéleti tarkaságban
várnak a tanárok, elszántan.
Az ördög seggéből kivennék
a grivnyát. Biz’ én is így tennék.

Minthogy teszek is. Köztük állok.
És unalmamban megcsodálok
egy-két bürokratát: örökös
győztes Ágica. Szóke, bögyös.

Követelhetnék jobb szervezést,
hogy ne várjuk soká a kevést?
Mondhatnám szótagolva, sírva,
hiába, mert így van megírva.

Az ország törtszárú szemüveg,
valamiért nem javítják meg.
Nincs pénz, mert nincs pénz. Ez a helyzet.
De azért jobbat – érdemelhet!

Fura szong

Szemek, hónap alatt bútól fakult táska.
Fénylő félhomály az Ugor fakultás(ka).¹
Keskeny üvegajtón egy magyar felirat.
Nyílik és csukódik az örök perirat.

*Ó, csak csend, micsoda hang cseng!
Noha óhoni hű támogató
pangani un csupa nyiffet-nyaffot,
küldött egy szép fénymásoló!²*

Erre ernyő alatt esik a zivatar,
nyirkába besegít slaggal a Hivatal.
Ha legmagasabbra emelkedik az ár:
ingyenmunka készül. (Bár nincs ingyen bazár!)

*Ah, vad jaj csikoroghat csak?
Lágyan eseng a kellemes ember,
aki nem csikar így ügyet csacskán.
Csitt: ime, egy fénymásoló!³*

Csiklándja a balsors hullt arkangyaltolla,
ugor semmi vizket, máskor a finn nolla.
Szidolozza büszkén a kilincset, rézbül,
kicsi történelmén, amin majd kiszédül.

1 Uzshorodszkij Derzsavnij Universzité Kafedra Uhorszkoji Filologii.

2 Az Ungvári Állami Egyetem ugor (értsd: magyar) tanszékének fénymásolójáról van szó. Ismeretlen márkájú kínai berendezés. A legenda szerint Magyarországról küldték, ám nem pontosan ezt a készüléket. Az anyaországi ajándék több hónapig pihent az ukrán vámraktárban, s mire megérkezett a kárpátaljai egyetemistákhoz, ez (ismeretlen márkájú kínai berendezés) lett belőle. Az ezredforduló táján láttam és használtam e játékszernek tűnő masinát. A tanszéki iratok alapján 200 ezer forint (volt) a leltári értéke.

3 A már ismerős, az önmagát is (rejtőzködő közreműködők segítségével) lemásolni képes gép. A kópia gyengébb az eredetinel, ám nincs okunk sopánkodni. A határontúli-magyarokat-megsegítő „szupergép” elkallódásának szomorú történetével átellenben ugyanis ott van egy metaforikus metamorfózis létmegvilágító, poétikus és mégis tárgyiasult esete. (Vendég szöveg, vendég tanár, vendég fénymásoló.)

Baudelaire emlékének

Ó, te zölden zendülő nyárelő, szeretlek!
Itt, könyves szobám óriás ablaka alatt
tarka, széltől részegült kecskék játszanak,
akár megéledt, fűre szobrai a hegynek.

A testük négy pálcikára tűzött tömlő,
szőrös hordócska, a fűtől sosem reped meg.
Különös nyelvükön (vajh miért?) felmekegnek,
de nem érti őket, mély titkuk a költő.

1 [„Állati” élményeim „istállójából” (Ungvár...) 2000. február 26-án Anfiszka, Antonenko Miki kollégám dédelgetett, öreg kandúrja összepiszkította Bercsényi utcai lépcsőházukat (a mogorva cicus azóta elhalálozott). 2000. május 18-án, 15 órától Petro Lizanec professzor úr vezetésével – pedagógiai célból – meglátogattuk a négyes obsit, az ugor tanszék diákjait elszállásoló kollégiumot: az obsi előtt egy sertés turkált, és falta a maszatos fűvet. A tizesben, ahol a lektori lakásom volt, időnként egy derékmagasságig nőtt mitológiai eb csatangolt a lépcsőházban, irdatlan pofájából basszus hangon fújt takarodót a szembejövőnek. Az Egyetemig hullámzó lankákon kipányvázott, méla tehenek tutultak bele hajókürt hangon a kék-sárga, eget-Napot szétválasztó kora estébe. Ahogy kitavaszkodott, egy vidor kecskecsapat csipegette (hol az Egyetem málló árkádja, hol a kollégiumi ablakom alatt) a sovány fűvet. Ők nemcsak a kukoricától felfűvódott kis bak, Őzike kedves emlékét sajogtatták fel bennem, akinek kemény kobakját még Csákány Béla professzor uram is megvakargatta az azóta odahagyott vásárhelyi kertben, hanem egyéb szomorú, szellemibb párhuzamokra is ráeszméltettek. Meredt, üvegszemű mohóságukban visszatükröződött az ezredforduló létechnikája, játékosságuk mögött felfedeztem a biológiai gépezetet. Újraolvasván Baudelaire titokzatos szonettjét (*Les Chats – A macskák*), rádöbentem, hogy azok, akik magukat a szemlélődő élet bölcs macskaságával áltatják, többnyire kecske-reflexek és ösztönök mozgatta póre léteznek.

A macskaság és a kecskeség minőségeinek egymásba mosódó, zavaros állapotára – ungvári felismerésemet megelőzően – már reflektáltam egy harsány színpadi jelenettel. *Az arany macskát* az köti szorosan a ciklushoz, hogy 1999. május 4-én, a kora délutáni órákban kaptam az értesítést telefonon az Ung parti postahivatalban, hogy Hódmezővásárhelyen (Magyarország) leállították a darab próbáit. *Az arany macska* betiltása társadalmi távlatot adott a „macska – kecske” problémának: az emelkedett kontempláció és a baromi güzülés közti választás (vagy tévelygés) vértelen elviségét („síkját”) a hatalom és az érvényesülés mély életvalóságával társította.

Az édes füvet selymes szájukkal matatják,
aztán megugranak, s szökellnek, mint a labdák,
miket senki nem dob, és senki nem kap el.

Furcsa kecskék, boldogan intenék felétek,
de messze az ablak, az abrak meg közel,
amire mohó, állati szemekkel néztek.

AZ ARANY MACSKA¹

mikromoralitás

Szereplők:

XVII. DEZSÓ Batida, Szöreg és Papere királya

KIRÁLYNÉ született Borz Rozália

PRÜNTYIKE királykisasszony

VACKOR ANDRÁS a Szegény Ember legkisebb gyereke

CSIRIBIRI nyugdíjogosult udvari boszorkány

ÁGI Csiribiri lánya, biztosítási ügynök és földrajztanár

HAMUKA öreg és ügyetlen varázsló

ZIMMEZUM főtörzsőrmester

ILI, MIMI, LILI csacska udvarhölgyek

ANANÁSZ az arany macska

1 Baudelaire a macská(k)ban annak a nőnek a képét rajzolja meg, akit a gondolatiság és az erotika egymást tápláló finom feszültsége tesz titokzatossá. (Riffaterre menjen feleségül Platónhoz!) Akiben viszont elkülönül a magasabb szellemiség és a szexualitás, az a nő – bosszankodik Ady – tehén. (*George Sand lelki élményeket, témákat s regényfolytató anyagot nyomott ki szegény Musset véres szívseibeiből. Ezeknek a nőknek kell a művész emberalatti vagy emberfölötti – mindegy – nagyvérese, fájdalom-akrobatikája, nyögő megsemmisülése. Közben azonban az ő tehénétvágyuk egészen normálisan, sőt sokszor abnormálisan legeg a legközönségesebb férfiak réjtjén. Elvégeztetik a szerelem fiziológiai, sőt technikai csúnyább, de nekik okvetlenül elsősorban fontos és nélkülözhetetlen felét – fenét felét, kilenczized részét –, valami lenézett, de ez alkalmakra megbecsült férfúval. Erre nyomban fölébred bennük a szépség papnöje, az élet átfo-gója, nagy végletek keresője, s a – művészet után való vágy.* – Ady Endre: Tintaszagú szerelem; Nyugat, 1908. március 1.) Sajnos mind Baudelaire, mind Ady, ez a két, számomra rokonszenves öregúr téved, ha túl nagy szerepet tulajdonít a nőnek. Mondjuk ki kerek perec: semmiféle szerepről nincs szó. Se kicsiről, se nagyról. A nő fundamentális minőség. Ahhoz, hogy mégis szerep(lő)ként határoz hassuk meg, egy együgyű komédia „világ-modelljében” kell elhelyeznünk. S ekkor bebizonyosodik, hogy nincs a leegyszerűsítésnek oly mértéke, amely eredményeképpen a nőre pusztán drámai (cselekvő) közreműködőként tekinthetnénk. Csodálatunk forrása ez.

a tökéletes szereposztás természeti vázlatát a négyjegyű függvénytáblázatban találtam meg noha bizonyára ez sem tükrözi kellőképp az emberré válásra elpocsékolt több millió év képletbe foglalható eredményét ez a tisztán anyagi egyértelműség elbűvöl íme a mátrix amiben hinnem kell

27

AZ EMBERI TEST ÖSSZETÉTELE

ATOM	TÖMEG %
oxigén	61
szén	23
hidrogén	10
nitrogén	2,6
kalcium	1,4
foszfor	1,1
kén	0,20
kálium	0,20
nátrium	0,14
klór	0,12
magnézium	0,027
szilícium	0,026
vas	0,006
fluor	0,0037
cink	0,0033
rubídium	0,00046
stroncium	0,00046
bróm	0,00029
ólom	0,00017
réz	0,00010
alumínium	0,00009
kadmium	0,00007
bór	0,00007
bárium	0,00003
ón	0,00002
mangán	0,00002
jód	0,00002
arany	0,00001
molibdén	0,00001
króm	0,000003
kobalt	0,000002
urán	0,0000001

nagyon jó szó itt a *hinni* mert a végtelenül parányi mennyiségek sem kerekítik

I. jelenet

a színen egy trónus (vagy nagyobb karszék áll), nem messze tőle egy öregeske állófogas; a fogas mellett lévő szemetesvödörben – a rendező belátása szerint – egyes szereplők felbukkanhatnak, jelezvén elesettségüket vagy sutaságukat²

DEZSŐ: *(beciciklizik a színre, a kerékpárt a trón hátához támasztja; a fogasra akasztja a koronáját, majd lerogy a trónusra; masszírozza a halántékát, láthatóan fejfájás gyöttri; fájdalmasan felordít)* Csiribiri!... Hol vagy Csiribiri?...

KIRÁLYNÉ: *(az udvarhölgyei kíséretében érkezik; pikírt)* Dezső! Te megint a boszorkányt szolongatod. Százszor megmondtam, hogy az udvari orvost hívd, ha bajod van³

² Thomas Bernhard szerint a rendezői utasítások magából a szövegből következnek. Mindig a rossz írók utasítgatnak. Men-nél több az utasítás, annál kevesebb szabad terepet kap a rendező meg a színész. Ez csacsiság. A rendezői utasítások soha nem jelentenek igazi kényszert sem az öntörvényű rendezőknek, sem az ostoba színészeknek. Az író megpróbál saját szövegén kívül kerülni, és ehhez a rendezőtől kölcsönöz hamis illetékességet. Engem szórakoztat.

³ Az orvosok igenis tudnak arról, hogy mindenkinek szabott ideje van, és ezen sem az egészséges életmód, sem a váratlan szervi katasztrófák nem változtatnak. A vegetárius vasembert 57 évesen megüti a guta, a láncdohányos kocsmalakót álami pénzen temetik el 94 éves korában, egy darab szalonnával a zsebében, miután összes gyermekét túlélte. Nincs magyarázat, csak tudomány. Minél nagyobb, annál szerényebb. *Boerhaave* [Hermann Boerhaave, 1668–1738, leydeni orvosprofesszor

száz százalékra a bennem bennünk fel-lehető anyagi alkatrészek végösszegét hibázik 0,1721749% vajon ez volna a lélek a mana íme már a materializmus is le-lecsíp csöppet a válaszaiból 17 tízezreléket ha felszorozzuk mindazzal amihez folyton hozzászól akkor épp ideje elhallgatnia az ür csendjével kórusban bezzeg az életbiztosítás pontosan kiméri mennyi pénzt ér az egészségem ha lennék szíves ezt a számítást a halálommal elősegíteni nincs ideális szereposztás a függvénytábla hülyeség a két hasábon futó szöveg áthidal bizonyos műnem- és műfajelméleti ellentmondásokat kis lépés a tipográfiában nagy lépés a genológiában a nyájas olvasó bódult méhecske megnyíló szöveg-kelyheket látogat bizonyos szent könyvek kódexek kísérleti föliánsok tesszik így időnként kétnyelvű kötetek lazac és töpörtyű krúdy és krúdy a külső szemlélő számára hozzáférhetetlen tapasztalat hogy a lapnak mostan melyik ágában időz a szem és ezért csekély ár a jobbra-balra kódorgó tekintet a műélvező szektorokra osztott zavarodottsága ártatlan játék noha nem rég tudtam meg hogy a kalmopyrinnek is lehet halálos dózisa szerencsére 130 gramm szalicilát bevitelét is túléltek ami körülbelül 260 darab szabvány tablettát jelent egy falásra és akkor még nem szoltunk a kalcium-glükonátról a kukorica keményítőről a makrogol 6000-ről a vízmentes koloid szilícium-dioxidról a talkumról a burgonyakeményítőről a magnézium-sztearátról mennyi-mennyi adalékanyag ha szabad úgy mondanom kémiai exkurzus a kalmopyrin egyszerűségében hívók millióit összezavarni nem akaró némasági fogadalom ehhez gyomor kell és éles megfigyelőképesség fehér kerek lapos metszett élű szagtalan vagy enyhén ecetsav szagú tablet-

UDVARHÖLGYEK: (*kórusban*) Érvágás.
Purgálás. Kalmopyrin.

DEZSŐ: (*egy pillanatra még a fejfájását is elfelejti*) Kalmopyrin?!...

UDVARHÖLGYEK: (*kórusban*) Acetylsalicylic acid, a mi király urunk legkegyelmesebb szolgálatjára.

DEZSŐ: (*megütődve*) De hát azt még fel sem találták!

KIRÁLYNÉ: (*epésen*) Miért? Te talán mindig feltalálod magad? Mégis úgy viselkedsz, mintha lennél...

DEZSŐ: (*elhaló hangon*) Beteg vagyok. Főfájás gyötör.

– K.I.A.] *holta után egy lepecsételt iratot találtak a hagyatékában. Azt hitték, ez rejti tudásának leszűrt összefoglalását, csodálatos gyógyításainak titkát. Felbontották. Ez volt benne: „Tartsd a fejedet hűvösen, a hasadat szabadon, a lábadat melegen, és füttyülj az orvosokra.”* (Ráth-Végh István: Vége az emberi butaságnak. Cserépfalvi, Budapest, 1940., 157. oldal; ugyanő, másutt versben is közli a derék hollandus állítólagos szentenciáját: *A fej legyen hidegen, / a láb legyen melegen, / a belek legyenek nyitva. / Ez minden orvostudomány / legnagyobb titka.*) Ugyanez száz évvel később Magyarországon, a néptanítók könyvének fontos fejezeteként: *A' ruházatban a' doctoroknak arany szabályuk im ez: t a r t s d f e j e d e t h i d e g e n ; h a s a d a t , l á b o d a t m e l e g e n ; n y a k a d a t , m e l l e d e t h ü v e s e n ' s i g y l é s z e s z s o k b a j t ó l m e n t e s e n .* (Edvi Illés Pál: Első oktatásra szolgáló kézikönyv, vagyis a' leg-szükségesebb tanok' összessége. Második kötet, harmadik javított és bővített kiadás. Eggenberger és Fia, Pest, 1844., 165. oldal)

ta egyik oldalán felezővonallal másik oldalán kalmopyrin körfelirattal azért némi titok lengedez a mi kalmopyrinünk savankás patyolat teste körül hogy ugyanis hatásai nem ismeretesek a gépjárművezetéshez és gépek üzemeltetéséhez szükséges képességekre hacsak a 260 tablettá elmajszolása után beálló tüdőödéma görcsök és kóma nem jelent időlegesen gondot például a tengelykapcsoló és a sebességváltó működtetésének összehangolásában meg nem fedkezvén arról hogy annak a töméntelen acetilszalicilsavnak a bevitel után nagyon nehéz a kuplungot finoman felengedni a sűrűlódási pontig miközben a gázt enyhe nyomással fokozom tekintetem pásztáz a tükrök karácsonyi sokaságán a kezelőszervek templomi orgonistájaként kézzel-lábbal idézek egy országúti bachot olvasom az autót mechanikus szövegeinek illesztője a lóerők intertextuális koordinátora volnék íme a gépkorszak irodalma s most már látjuk is a jövőt nem úgy mint a futuristák akik egykor egy nagy négyszögre hatalmas uborkát helyeztek befestették az egészet pirosra és azt állították hogy ez lenin képmása kész csoda hogy anynyi bonyolult művelet hatására mégis előre mozdul az az autó tán épp amerre menni akartam lehetetlen igazságot tenni a realizmus és a nem-realizmus között amelynek tényei egyedül a belénk nevelt józanság elvárásaival ütöznek mondjuk itt van a diófa esete amely a telkünk közepén hirtelen s magról felnövekedett zabolátlan gyorsasággal minden oldalára egészen a földig karágakat terjesztve szolid átmenet tudatos önisméltés a bokrőféle szétterültség és a famódi égre nyúlkalás vonatkozásában de nem is ez a csoda a négyjegyű függvényábrázlattól elrugaszkodó botrány a döntő hogy ezen

UDVARHÖLGYEK: *(kórusban)* Cékla.
Két főtt tojást a hóna alá. Léböjt kúra,
tűzőn járás, molyirtó, váltóáram...

CSIRIBIRI: *(Ági kíséretében érkezik;
bosszúsán hallgatja az udvarhölgyek
csacsogását; közbevág)* Elég, elég!
Elég a jó szándékú amatőrökből!

KIRÁLYNÉ: *(megvetően elfordul)* Ba-
nya!

CSIRIBIRI: *(negédesen)* Természetgyó-
gyász, ha mondom. *(transzba esik)* Ma
különösen randa és zavaros a mi drága
királynénk aurája. *(a szín mélyén átvo-
nul Ananász)* Zavart érzek az Erőben!
*(Ági megkocogtatja a vállát, Csiribiri
csodálkozva ránéz, majd a távozó
macskára)* Sicc!

UDVARHÖLGYEK: *(kórusban)* Sicc!

DEZSŐ: *(a szín széléig megy, ahol
eltűnt Ananász; halkan utána szól)*
Sicc... Vagy valami ilyesmi.

II. jelenet

CSIRIBIRI: *(transzba esik, előre nyújtott
karokkal közelít a királyhoz)* Főbenjáró
fájdalom. Itt valaki szenved...

KIRÁLYNÉ: *(Csiribiri és Dezső közé áll)*
Haladj egyenesen az ordítás irányába:
ennyi a tudásod, szipirtyó.

ÁGI: *(határozottan)* Kár bántani anyu-
kát, ő jót akar.

UDVARHÖLGYEK: *(kórusban)* Mindenki
a jót akarja, vagy legalábbis a maga
javát.

*rövid csönd; a szereplők mozdulat-
lanná dermednek; eközben Ananász
átmegy a színen; épp eltűnne, amikor*

diófa magnetikus vala mások szerint
földmélyi erővonalak találkozásában
eredt én először csak röhögtem aztán
hunyt szemmel beálltam az ágai közé s
akkor örvényleni kezdett valami de
nem alkoholos szédülés vagy szívzszo-
rulás netán guta előjele volt ez hányin-
ger sem émelyített forogtam mozdulat-
lanul gazos telkünk kicsupált tövű dió-
fája mellé szegődve átéltem bodajk és
az univerzum jelenvalóságát és harmo-
nikus egyidejűségét amely bizonyára a
hamis tudat és valami gyanús autoszug-
gesztio kölcsönhatásával magyarázható
minden nagy érzés élmény is egyben
beleborsózik a hátam hogyan tudtam
felnyurgult diófánk hóna alatt összeté-
veszteni a falu köszarkofágájából fújó
sötétséget egy távoli gravitációs kollap-
szus csillagközi örök éjszakájával em-
ber és természet mégsem szakadt el
teljesen magam is nagy természetű em-
ber volnék amolyan két lábon járó diófa
már feljegyezni sem győzöm mennyi
biciklit támasztottak az oldalához
lombjaim közt galambokra leső macs-
kák hasamra szúrva régi díványokat és
permetezőket tukmáló apróhirdetések
ezért vagyok szolidáris és hiszékeny
csukott szemmel érzem a lét örvénylé-
sét filozófiatörténeti kacatként találok
rá és felfénylik a szó hogyaszongya
morajlását amely rokon egynémely au-
diofil jelenséggel ezekre egyáltalán
nem a fülünkkel érdemes figyelniünk a
legtisztább hang olyan mint a forrasztó
őn és a gyanta szöke füstje a villányi
mélybordó illata az arany hideg örök-
kévalósága és a fa tompa gyűrűi egy
áramkörben mondta nekem az ágoston
lajos hogy egyáltalán nem lehet ponto-
san tudni hogy mitől szól jól egy erősí-
tő a hangzashűség főleg metafizikai
kérdés a legegyszerűbb és olykor leg-
drágább alkatrészek refinált összekap-

megéled a kép, és mindenki „siccelni” kezd a macska hűlt helyét

DEZSŐ: (*kíváncsian Ágihoz fordul*) Mit akarsz, kislány?

ÁGI: (*mélyen meghajol*) Én a Csiribiri lánya vagyok, birodalmi közmunkás, földrajztanár és biztosítási ügynök.

DEZSŐ: (*szertartásosan*) Én pedig XVII. Dezső vagyok, Batida, Szöreg és Papere királya, és fáj a fejem.

KIRÁLYNÉ: (*megszakítja az „idillt”*) A betegség a leggyöngébb szervet támadja meg.

UDVARHÖLGYEK: (*kórusban*) Ah! Ez egy feleség-sértés volt.

ÁGI: (*átlépve a kínos helyzeten*) Király uram! Ön befizet havonta ezer aranyat⁴, és öt év után az összeg

csolása és még valami ez pontosan olyan mint az ima vagy a fohász egy végtelen távoból figyelő istenség felé ki tudja mitől válik érthetővé számára is az esengésünk mikor lesz tökéletes a hang a jó kapcsolási rajz tulajdonképpen lelkiakat kérdése a bodajki takarékszövetkezet faliújságán megjelent egy hirdetés a teljes hiteldíj mutató számításáról elmesélem milyen volt szóval balról egy nagy nyomtatott há betű amely a hitel összegét szimbolizálta de csökkentve a hitel felvételével összefüggő költségekkel utána egy egyenlőségjel majd egy óriási szumma jel a tetején kis em betű a törlesztőrészek száma alatta a ká egyenlő eggyel a ká a valahányadik kifejezést helyettesíti gondolom én aztán egy törtvonal felette nyomtatott nagy á kis kával a jobb lábánál a káadik törlesztőrészlet összegét jeleníti meg áttételesen a nevezőben egy zárójel amelyben az egyet össze kell adni a teljes hiteldíjmutató századrészával aztán az egész zárójelet fel kell hatványozni a káadik törlesztőrészlet években vagy töredékévekben kifejezett időpontjával és ez az egész már megint a nagy nyomtatott há lesz ha ügyesen számoltunk figyelemmel a 41/1997(III.5.) sz. rendeletre és most árva rápolti néni és somorjai bácsi hiába nyújtogatja a nyakát egészen belehajolva a hirdetés kellős közepébe homlokkal ütközve a csudálatos képletnek annak értelme nem nyílik meg előttük de vizsgáljuk esztétikailag úgy mond rajzi alapon kezelve a fent említett betű- és számhalmazt és rögvést rájövünk hogy titokzatos cirkusmai egy rég halott atyánkfának csontjait mutatják ahogyan azt egy ásatási naplóban a régész ceruzája vázlatosan rögzíteni igyekezett lehetett morc honfoglaló vagy keresztes lovag idegen civilizáció

4 A modern megtérülési számítások hátterében bonyolult kalkulációk állnak, ám a régi korok pénzzel kapcsolatos ismeretanyagát sem kell lebecsülnünk. Rövid ízelítő a XIX. századi népiskolai tananyagból... A' pénznek alsó nemén kezdvén, a' legcsekélyebb becsű r é z pénzdarabok: a' batka vagy fillér, denár (kispénz, grésli), fél krajczár, krajczár, garas. A' fillér, egy krajczárnak negyed része; tehát egy krajczárban van négy fillér. Egy garashoz kell 3 krajczár vagy 5 denár. Husz garas (vagy 60 krajczár vagy 100 denár) egy forintot teszen. A' forintnak van több neme is: p. o. magyar, kurta, olasz forint stb; de a' közönséges életben csak a' németországi forint szerint számlálunk, mellyet rhénusi vagy csak rénes-forintnak szokás hívni, és rövidítő jele ez: Rhf. Ebben t. i. 60 kr. számláltatik. – Forintos darab pénz, rézből nincsen; ellenben e z ü s t b ő l vagy on két forintos, egy forintos és garasos. Ezüst

felének a 15%-áig 30%-os kölcsönt vehet fel pingponglabda vagy hegesztőmaszk vásárlására. Bomba üzlet. Itt kell aláírni. *(nyújtja a tollat és a paksamétát)* Vagy menjek vissza földrajztanárnak?...*(fenyegetően)* Üzbesz tán fővárosa Békéscsaba!

DEZSŐ: *(forgatja a kezében a tollat, habozik)* És ettől elmúlik a fejfájásom?

CSIRIBIRI: *(transzba esik)* Zavart érzek az Erőben... Valaki közelít. *(normális hangon)* Nem kéne végre bezsírozni a kertkapu zsanérját?

KIRÁLYNÉ: *(fortyog)* Folyton idegen szavakat használ! Ki nem állhatom a túlképzett személyzetet!

VACKOR: *(nagy dérrrel-dúrral érkezik, körülnéz, végigméri Ágikát; odalép hozzá)* Én a tied, te az enyém, ő a mienk, ti az övék, mi az enyém, te a tiéd... *(teljesen belezavarodik)*

ÁGI: *(lehúti)* Majd megmondom én, hogy mi a tiéd, te vándorközsörüs! Először fizess be ezer aranyat, aztán öt

---

pénzdarab még a' huszas és tizes is. Van ezüst becsü rézkrajczár is.

T a l l é r , 30 garast tézsen (vagy másfél forintot). De egy darabban ez a' pénz nincsen; csak számlalási pénz-mérték.

A' d u k á t arany pénz, mely egy darabban valósággal vagyon is kiverve; réz pénzben egy dukát annyi, mint 11 for. és 15 krajczár. De vagyon többféle arany pénz is, mely nem ennyit tesz.

A' peták, poltura és máriás ma már nem forgó régi pénzek; valamint nem forog a' kis-pézt vagy denár is; de mégis számlálunk denár-számra, mivel azzal számlálni igen könnyű. Van pedig denár egy garasban 5, egy forintban 100. (Uo., 19. oldal)

küldötte a furcsa vonalvezetés nem vall földi anatómiára sokáig figyeltem ezt a hirdetményt a bodajki takarékszövetkezet faliújságán senki nem szólt ellene semmit jártak-keltek a környezetében befogadták mert hát ennek így kell lennie a csillogó berendezések a műnővények a pásztázó kamerák díszletei közt ott a valódi pénz illedelmes sorban állás adategyeztetés halk kérelmezés és útbagazítás után enyhül valamelyest a szorongás vajon volna-e akkora s olyan bonyolult képlet valamilyen járulékhátralék kölcsön kiszámításához szükséges bődületes rébusz hogy ne higgyék el ennek maradéktalan igazságát rájuk nézve feltétlen kegyelmét vagy legalábbis végzetszerű teljesülését mert kimondatott hogy a nagy há a szummaszor nagy á kisindex kával törve egy plusz i-vel a téedik kisindex ká hatványon míg mást nem üzennek ekkor felfogtam hogy micsoda hiú és utálatos törekvés olyan bonyolultságokkal terhelni másokat amelyekre nem vigyáz kamera művirág és márvány a haszon talanságra csak a haszon ad feloldozást nagyon komoly emberektől hallottam ugyanakkor olvastam is tekintélyes kiadványokban hogy a nyelv mögékerülhetetlen mintha majmok volnánk és keresnénk a tükör mögött a másikat amikor ezt az említett tanítók kijelentették teljesen átadták magukat a pillanat drámaiságának szellemi apaként visszavették kedvenc játékunkat az ugri rálós pukkanós békát nézték megnyúló csalódott arcunk most mi lesz hogyan vészeli át a beavatást ez már a felnőttkor ha a női napozó mögékerülhetetlen nem bánom nem lehetne egy titkos lyukat fúrni a palánkon eve ensler tisztelőre álljunk fel foteljainkból lépünk ki az erkélyre és ordítsuk együtt hogy pina meglékelni kicsit azt a fránya

év után. A hülyének is megéri. Itt írd alá! (*tartja a mappát*)

VACKOR: (*gyanakodva*) Szerintem, te nem a király lánya vagy.

UDVARHÖLGYEK: (*kórusban*) Bingo!

KIRÁLYNÉ: (*utálattal*) Bunkó!⁵

DEZSŐ: (*hevesen bizonygatja*) Nem, nem az én lányom... Már hogy is lehetne az...

CSIRIBIRI: (*sejtelmesen*) Szerintem tiszta az apja. Nézze csak meg jobban, felség!

KIRÁLYNÉ: (*fölcsattan*) Dezső!

CSIRIBIRI: (*ellágyulva*) Dezső...

DEZSŐ: (*erőt vesz magán, igyekszik határozott lenni*) Én, XVII. Dezső megparancsolom, hogy (*hirtelen Vackorhoz fordul*) ...hogy mi járatban van itt. És honnan. Ugyanakkor kicsoda.

UDVARHÖLGYEK: (*kórusban*) Rákérdezhetek? Jackie Chan.

ÁGI: (*csacsogva*) Szerintem a két bors ökröcske közül az egyik.

⁵ *Rendesen idegenek előtt palástoljuk hibáinkat s személyiségünk jó oldalait fitogtatjuk, míg azokkal, kikhez a szív és a vér legerősebb kötelékei fűznek, kíméletlenül éreztetjük változó kedélyhangulatunk minden szeszélyét, hibáink egész súlyát, hanyag magatartásunk kiábrándító hátrányait.* (Az illem. Utmutató a művelt társaséletben. Irta egy nagyvilági hölgy. Második, bővített kiadás. Atheneum R. Társulat, Budapest, 1880., 18. oldal)
Vagy nem...

nyelvet a nagyon komoly emberek szomorúan csóválják a fejüket rögtön sejtettem hogy erről a mögékerülhetetlenségről csak úgy tudnak beszélni mintha onnan érkeztek volna a nyelv mögül de saját bátorságukon elborzadva most megtagadják és tán szégyellik is alaktalan tudásuk a nyelv mögött nincs semmi de akkor mi teszi láthatóvá kell valami háttér puritán díszlet amely előtt parádézhat ha például szöveget vernék valamelyik mondatomba a rosszul kiválasztott méretű szeg biztosan átdöfné és akkor lenne jajgatás nyifegés siránkozás a túloldalon szóval ott lenni kell valaminek még az sem kizárt hogy saját túloldalán van a nyelv möbius mester nagyobb dicsőségére az ég kék a fű zöld este nagyon sötét van de ki az az ütődött aki mögé akarna kerülni annak amiben benne áll hol az a színész aki olyan gyorsan tud futni hogy minden jelenetben láthatja magát a nézőtérrel népies kifejezéssel most nem élve kevés bölcsességről tesz tanúbizonyságot szerintem a baj az hogy nincs első mondat minden mondatot megelőz egy másik ezért az összes beszéd beszédelésünk midsége végtelen csobogás saját vizéből táplálkozó szökökút de nem akarok ennyire urbánus lenni egy régi szótár szerint ez annyit jelent hogy udvarias már egy ideje szerettem volna hátsó szándék nélkül tiszta és befolyásmentes elmével leszögezni egy válogatott kis közösség előtt vagy akár a massmédiában hogy *disznósajt* nemes egyszerűséggel noha súlyt adva a megnyilatkozásom minden elemének drága barátaim ez van *disznósajt* nem halom hasított fa sem calder sem haraszty autista gépei mesterfodrárszok és csúcsriporterek annyi mint annyi *disznósajt* beledarálva töltve potyogtatva tisztátalan mindenünk egykor sötét volt mint

KIRÁLYNÉ: (*mogorván*) Hajléktalan tornatanár.

VACKOR: (*jelentősegteljesen*) Én a szegény ember legkisebb gyereke vagyok, aki mindig győz. Értik?! Mindig! Erről papírom is van, meg arról, hogy enyém lehet a király lánya. (*különböző papírokat szed elő; ráun a keresgélésre, széttárt karokkal a király felé indul*) Apuka!... (*féllépcsényire a királytól irányt változtat, és a királynéhez közelít*) Anyuka!...

DEZSŐ: (*kiabál*) Állj, állj! A lányom a Szerecsen király felesége lesz. Szerződést kötöttünk.

CSIRIBIRI: Ezt nevezik pozitív diszkriminációnak.

KIRÁLYNÉ: (*felcsattan*) Magyarul beszéljen, maga répadoktor!

ÁGI: (*tüsténkedve, Vackorhoz*) Majd én leszek a feleséged, csak fizess be ezer aranyat, és 29 év múlva a 73% felének a kétharmadát felszorozzuk. Nem igaz, hogy nem érdekel, kis butám...

VACKOR: (*közbevágy; Dezsőnek*) Ne aggódj, Apuka! A Szerecsen királynak megüzentem, hogy ki van rúgva, mert enyém a fele királyságod és a feleselő lányod. A szerződéseket érvénytelen!

UDVARHÖLGYEK: (*kórusban*) Blamázs.

DEZSŐ: (*felháborodottan*) Honnan veszed a bátorságot?!

VACKOR: (*büszkén*) Amit mondtam, megmondtam: én vagyok a szegény ember legkisebb gyereke. Aki mindig, mindenütt győz. Erős vagyok és furfangos. (*előre jön a szín elejéig, a többiek csodálattal körbeállják*)

egy fasírtban régi szép idők a disznósajtban is sötét van csak sokkal jobban látszik minden na ennek kerüljetekek mögé a fehér megyei munkaügyi központ móri kirendeltségének ügyintézője valéria asszony a bemutatott iratok alapján figyelemmel a többször módosított 1991. évi IV. tv. (Flt.) 58. szakasz (5) bekezdés d) pontjára 2000. szeptember 1. napjától munkanélküli nyilvántartásba vett és úgy határozott hogy 2000. szeptember 2. napjától 270 napig napi 628 forint 65%-a illet meg szeptember hónapra ki is utaltak három részletben tizenháromezer-kilencszáznegyvenhárom forintot ez majdnem tizen-négyezer felfogtam hogy a járadék összege pedagógiailag kell hogy engemet rávezessen a láblógászat felette gazdaságtalan mivoltára s akkor jött a protekció mindenféle ajánlásoknak köszönhetően a váci mihály ipari szakképző iskola igazgatójának színe elé jutottam hogy én szívesen tanítanám az aulában ordítózó kajla srácokat heti akárhány órában dante ovidius és második rákóczi ferenc példája lelkesített máris egy szerény emlékműre gondoltam mártíromságomat hirdető ízléses monumentumra láttam magam a hajóhídon az új világ felé hanykódó gőzös durva és lázadó lelkű matrózainak gyűrűjében istenem gyönyörű túlfinomult bölcsész lényem mint egy frissen vágott marha habos és véres fél tüdeje az aréna bestiái elé vettetik ez igen gulyás páli sors az ezredfordulón még ez a pályafordulat is elmaradt épp nem volt felvétel a tanügyi gladiátorok vidám-síralmas seregébe elküldtek és akkor teljes elkeseredésben el akartam menni sírásónak volt egy ilyen álláshirdetés az újságban sokat böngésztem akkoriban hogy megtudjam mit érek ott biztosan van jatt és a munkának bizonyos méltóságot ad a

Tizenötszörös mosóerő, háromszoros védelem, a magyar fogorvosi kamara ajánlásával... (*áhitatos csend*)

ZIMMEZUM: (*feldúltan belohol*) Vé-
günk! A Szerecsen király megtámadta
az országot!

III. jelenet

*általános kavarodás, kiabálás, siki-
tozás; mindenki kirohan, csak Dezső,
Vackor és Zimmezum marad; bénultan
állnak; Ananász átmegegy a színen,
félúton tart, amikor Zimmezum kato-
násan odamasírozik hozzá; a macska
érdeklődve nézi, mit akar; Zimmezum
először az egyik lábával toppant, majd
a másikkal, végül páros lábbal felugrik
a levegőbe; Ananász egy darabig vár;
aztán unottan kivonul*

ZIMMEZUM: (*néz a macska után; hal-
kan megjegyzi*) Sicc...

DEZSŐ: (*Vackorhoz*) Na, fiam, most
szükség lesz az erődre.

VACKOR: (*magabiztosan*) Mindenről
van papirom. Ezerféle bizonyítvány és
tanúsítvány.

DEZSŐ: (*elbizonytalanodva*) És mi van
akkor, ha a Szerecsen király nem hozta
magával az olvasószemüvegét?

ZIMMEZUM: (*kifelé fülel*) Pszt! Csend
csak! Hallom a harci elefántok⁶ dübör-
gését a kert alól.

halál hajnalban kell egy kupica pálinka
de szép ruhában vagyok gyakran van
fellépés szükség esetén énekelek bari-
ton színezetű hangom az árvák szívéig
hat kár hogy nem lettem sírásó így ma-
radt időm kiszámolni hogy a munka-
ügyi központ a meghatározott járadék-
nál hét forinttal kevesebbet utalt de mi
ez a hét forint megfejtettem szorgos
matematikával mert ugyebár a járadék
csak a munkaidőt járadékolja napi
nyolc órát vagyis órabérem 87 forint
percbérem tizennégy forint ötven fillér
a hiányzó hét forint tehát fél percet nem
finanszírozott harminc másodpercet
amit ha elosztok a normál hónapban ta-
lálható ideális harminc nappal az azt
jelenti hogy napi egy másodpercet nem
fizettek ki naponta egy másodpercre sa-
ját szórakoztatásomra voltam munka-
nélküli de hagyjuk is ezt a cinikus han-
got ez a napi egy másodperc volt min-
den bizonnyal az ebédidő *A törvény
kapuja előtt áll egy ór. Ehhez az órhöz
odamegy egy vidékről jött ember, és en-
gedélyt kér, hogy beléphessen a kapun.
Az ór azonban azt mondja neki, hogy
most nem engedélyezheti a belépést
[...] (de) ad neki egy zsámolyt, és meg-
engedi, hogy oldalt, a kapu közelében
leülhessen. Ott ül napokig, évekig. [...]
Az ember [...] megfedkeznek a többi
őrről, és úgy véli, bebocsátatásának
egyetlen akadálya ez az első. [...] Vé-
gezetül látása meggyengül, nem tudja,
valóban sötétedik-e körülötte, vagy
csak a szeme csalsa meg. [...] Már nem
él soká. Halála előtt az egész itt töltött
idő minden tapasztalata azzá az egyet-
len kérdéssé sűrűsödik össze a fejében,
amelyet eddig még nem tett fel az ór-
nek. [...] – Hogyan lehetséges, hogy
ennyi év alatt rajtam kívül senki sem
kért bebocsátatást? Az ór látja, hogy
az ember már a végét járja, s hogy hal-*

⁶ Edvi Illés Pál, a Magyar Tudós Társa-
ság levelező tagja, Vas és Sopron várme-
gyék táblabírája, a következő anekdotával
jellemezte az elefánt általános értelmi ké-
pességét a vallási különbség nélkül minden
néptanítók' 's tanulók' számára készült, 's
a' Magyar Tudós Társaság által első rendű
Marczibányi Lajos-jutalommal koszorúzott

VACKOR: *(feszengve)* Jut eszembe! Sürgősen távoznom kell idegrendszeri alapon. Javaslom, mentsük az értékeinket: Apuka, a biciklije nálam lesz, találkozunk a csata után, a romokon. *(elveszi a biciklit a trón mögül, felpattan rá, és kikarikázik a színről)*

DEZSŐ: *(csüggedten)* Okleveles betoji. *(utána kiált)* Az a bicikli volt a fele királyságom! *(Zimmezumhoz)* Vannak újabb hírei, főtörzsőrmester?

ZIMMEZUM: *(feláll a trónusra, a szemét beárnyékolva kémlel; pipiskedik)* A Szerecsen király legázolta a borsóvést meg a retket, most tördeli a szőlőkarókat.

DEZSŐ: *(iszonyodva)* Ez a vége a sok akciófilmnek! *(Zimmezumhoz)* Szaladj, hívd Hamukát, az öreg és ügyetlen varázslót! Van még hét másodpercünk a teljes pusztulásig, már csak benne bízhatunk. De míg én leszek a király ebben a gyönyörű és gazdag országban...

---

pályamunkája 127. oldalán:

Egy e l e f á n t egykor valamelly utcán végig menvén, egy szabónak ablakja előtt kellett elmennie. Az ablak földszint volt 's épen akkor nyitva állott. Az elefánt, azon elmenet, ormányát (azaz: hosszú orrát) az ablakon szaglászás végett benyújtotta. Az egyik szabó-legény olly pajkos volt, hogy tífjével az elefánt' ormányát megszurdalta. Erre az elefánt szép csöndesen csak ment ám egy zavart tócsához, melly onnét nem messze volt; egész ormányát (valamennyi csak bele fért) abból a' zavaros vízből tele szívta: visszament a' nyílt ablakhoz, és mindazt a' sok csunya mocsár-vízet a' szabó-műhelybe beföcskendette.

Elefánt kapcsán (ürügyén?) jól lehet még olvasni Leon de Wintertől a Magyar Lettre Internationale-ban.

lását elmúlóban még utolérje, ráordít: – Itt rajtad kívül senki be nem léphetett volna. Ezt a bejáratot csak a te számodra jelölték ki. Most megyek és bezárom. (Franz Kafka, 1914) A világ szépsége a labirintus nyílása. Az óvatlan, ki beszél, tesz néhány lépést, és egy idő múlva azon kapja magát, hogy nem találja a nyílást. Elcsigázva, étel s ital nélkül, sötéttségben, eltaszítva rokonaitól, azoktól, akiket szeret, akiket ismer, semmit sem tudva menetel, reményét veszítve, képtelen már önmagának is számot adni róla, hogy valóban megy-e vagy maga körül jár. De ennél a szerencsétlenségnél egy sokkal nagyobb veszély is fenyegeti. Mert ha nem veszíti el bátorságát, ha folytatja útját, csaknem biztos, hogy végül is eljut a labirintus belséjébe. És ott Isten várja, hogy fölfalja. Később kievickél, de megváltozva, másként, kit fölfalt és megemésztett Isten. Akkor a nyílás elé áll örnek, hogy szelíden betessék elje azokat, akik befelé igyekeznek. (Simone Weil, 1942) Megöregedtem. Már régóta nem ismerem ki magamat abban a labirintusban, mely a fiatal nemzedék számára tágas és egyenes, akár egy légifolyosó. Mindegyik falakba ütközöm, de ha megállok, az is csak afféle ácsorgás egy kereszten, kényszerű megérkezés. A szegek és a szálkák cáfolják, hogy valóban itt kell lennem; a kényszer nagyobb, mint az ödémás tagok csendje és mozdulatlan-sága. Mégis beszélek. Használok az agónia szavait, egyféle situációs tudás nyomorú megvilágosodásában. Hogy megértsem az ömegát, azt a pontot, ahol tűhegyre szűrva joggal szenvedek, némi világosságért arra a bölcsőre gondolok, ahol tagjaim még épek voltak, életem arányos, sirásom ártatlan, szívverésem egyenletes. Azóta mindent leromboltam. (Pilinszky János, 1973)

de mit keres egymás hegyén hátán az én együgyű dramolettem a népiskolai tananyag elefántos fejezetével és az al-

ZIMMEZUM: *(szenvtelenül)* Hat.

DEZSŐ: *(patetikusan)*... ahol a nép boldog és szorgos munkája nyomán felvirágzott a föld...

ZIMMEZUM: *(szenvtelenül)* Öt.

DEZSŐ: *(tovább szaval, egyre jobban belejön)*... és általánossá vált a béke és a kölcsönös megbecsülés, addig...

ZIMMEZUM: *(szenvtelenül)* Négy.

DEZSŐ: *(előre jön)* ...nem engedem, hogy barbár kalandorok, cégéres gazfickók veszélyeztessék...

ZIMMEZUM: *(szenvtelenül)* Három.

DEZSŐ: *(szárnyal)* ...azt a rengeteg eredményt... *(hirtelen kijózanodik)* Mi három, édes fiam, Zimmezum?

ZIMMEZUM: *(szárazan)* Kettő másodperc van a végső pusztulásig. Egy másodperc...

DEZSŐ: *(kétségbeesve)* Azannnyát! Megint túlzásba vittem a haza megmentését! Eredj, fiam, Zimmezum, mondd meg a Szerecsen királynak, hogy fusson még néhány kört a palota körül, mert momentán nem jut eszembe semmi csodálatos, mesei fordulat! *(Zimmezum kilóhol)* ... Szárnyas hangyák! *(újabb ötlet)* Viszketőpor!... *(ez sem tetszik)* Szakszervezet!... *(elkedvetlenedik)* Csomagküldő szolgálat?!... *(abbahagyja az ötletek halmozását)*

HAMUKA: *(varázsigét mormolva bejön; fekete palástot hord, fején csillagos főveg)* Abrakadabra, abrakadabra, abrakadabra...

kalmasan ideválogatott lelkiségek rejtett értelmű tanításaival elegyesen hogy lesz ebből orosz hússaláta ha csak úgy nem és itt következzen némi önkomentár amire a még mindig nem-szerzői énem csendben úgyszólván magában válaszol a vallomásnak egyébként is bévül jó lennie annyira azért nem hallgathatok hogy magam előtt sem tehát volt egy király aki született vakokat vezetett egy elefánthoz tapasztalnák meg a maguk módján mi ez az állat az első a lábához ért a második a hátát érintette a harmadik a farkába csimpaszkodott s vallották külön-külön eskü alatt hogy az elefánt oszlop fal kígyó e kijelentéseknek még összecszerűen sem volt köze a valósághoz ha ez alatt a tapasztalatoknak olyan halmazát értjük amelynek a király és talán mások az *elefánt* nevet adták örvendezzünk-e hogy a mi három irodalmi vakunk elmeséli időrendben egymástól egy-egy emberöltőnyire hogy miképpen vesztette el szigorú körvonalait a világ kaffa orfikus erődje weil látomásában megnyílik az ör és a vidéki ember az istenkeresés variációi lesznek labirintusa valami maradék barokkos szenvedés-akarás pilinszkynél csak a falak nélküli kapu a halál kegyelme számít nem kellett egy évszázad sem áthatott bennünket a misztikus egzisztencializmus macluhan látta leomlani a világ-múzeum válaszfalait sir karl popper egy sóstó simaságú lapályt akart a fejlődés maradék esélyéhez nyitott társadalmat véneknek való gyorsulási versenyt itt végezte kaffa abszurd gótikája méltósággal viselt félelmei írástudatlan mérnökök boncasztalán hát ennyit az elefántról nem túl léha ehhez képest csiribiri vackor és hamuka gyermekded szerencsétlenkedése fehér izzásig hevített hülyesége miközben próbál műkö-

DEZSŐ: *(megütődve)* Miért mondd folyton, hogy „abrakadabra”?

HAMUKA: *(sértetten)* Miért?!... Hogy el ne felejtsem. Ez az utolsó varázsige, amit még tudok.

DEZSŐ: *(segítőképpen)* Hát ird föl egy papírra, onnan bármikor elolvashatod!

HAMUKA: *(felháborodik)* Hogyisne! Hogy illetéktelen kezekbe jusson? A papír elég lehet, szétfoszlik, el is lophatják, de a fejemben teljes biztonságban van a titok. *(ordítva)* Abraka... *(elakad)* Barkababraka... arabdarabka... bakakakabarabra...

DEZSŐ: *(megszánja; ságva)* Abrakadabra.

HAMUKA: *(gyanakodva)* Talán te magad is varázsló vagy, uram király?

DEZSŐ: *(szerényen)* Ha az lennék, nem kellene királynak lennem. Ide figyelj, Hamuka! Nyakunkon az ellenség, üzd el őket valami hatásos varázslattal. Nem kell sietned, jó lesz azonnal is. *(kiabál)* Rögtön!

HAMUKA: *(nekikészülődik, mély levegőt vesz, megköszörüli a torkát)* Khm!... *(két karját a magasba emeli)*

DEZSŐ: *(sírós hangon)* Csak azt ne mondd, hogy „abrakadabra”!

HAMUKA: *(összerokad)* De ha nem tudok mást!...

Dezső szomorúan a trónusra ül, Hamuka megállás nélkül, némán gesztikulál, varázsköröket ír le, csillagszórót gyűjt, egyébként nem történik semmi; Ananász és Priütyike érkezik, beszelgetve átvonulnak a színen; Dezső utánuk szól

désbe lépni a belátás hogy a példabe-szédek és intelmek szépsége ereje megdöbbenő világossága merő haszontalanság az egyre kaotikusabb viszonyok közepette hogy pillanatnyi megrendülésünk nem számít tragédia és bohóc-tréfa újfajta dramaturgiája teszi próbára erkölcsünket inkább nem értjük a marhaság ránk nem tartozó neme a szövegek asszociálhatatlan asszociációja ez a nem-értés az egyetlen reményünk a nem-értésben van valami tagolatlan egylényegű néven nevezhető állapot elhatárolódás attól ami közönségesen körülvesz eltömit ránk telepszik csak abból nincs olvasói kivonulás talán az élet mégiscsak jár némi örömmel mészöly vagy kornis nagyon szépen bibóval illetve hamvassal vetélkedő nyelven mondott ellene a félelemnek *ha elkergeted átölel ha átöleled tovatűnik mi az könnyű volt nekik nem ismerték belényi gyula igazgató bácsit a hétfő reggelként celebrált zászlófelvonás alatt a csapatzászló tövébe állította azokat az úttörőket akik nem viseltek vörös nyakkendőt a rettegés tartotta össze a 2071 számú szendrey júlia úttörőcsapatot egyedül pap lali nem félt a zsebében gombócba gyűrve hordta a nyakkendőt mint egy taknyos zsepit őt a gyakorlati tanár bácsi pofozta szabályos időközönként gyanítottam ugyan igazgató bácsi és lali antagonisztikus ellentétét ám nem érttem hiszen belényi gyula bácsi kizárólag a kapitalistákat utálta lali viszont a családjával egyetemben kész anyagi csőd hadd ne mondjam proletár volt olyan fortyogós visszabeszélős típus a papírforma szerint nekik kellett volna leginkább megérteniük egymást ekkoriban kezdett derengeni hogy proliból többféle van és némelyik még az imperialistáknál is kiállhatatlabb amiből egyenesen következett*

DEZSŐ: *(fáradtan, némi öniróniával)* Kislányom, Prüntyike! Nincs nálad véletlenül valami hatásos elefántölő mérég? Nem kell nagyon kapkodnod, csak az életünk múlik rajta. He-he-he... *(elsírja magát)*

PRÜNTYIKE: *(összesűg a macskával; Ananász ad neki valamit)* Apa, kapd el! *(Dezső felé dob egy fekete pertliben végződő szürke párnácskát, egy „egeret”)* Még egészen friss, elefántok ellen azonnal bevethető! *(Ananász és Prüntyike el)*

HAMUKA: *(a távozók után)* Sice! Vagyis abrakadabra.

DEZSŐ: *(felvidul)* Eger! Harci eger! Nesze, te szerencsétlen Szerecsen! *(kidobja a színről az egeret)*

7

1. Az Elefántok a disznók röhögését semmiképpen el nem szenvedhetik.

2. Az Elefántok nagysággal, sőt erővel is jöllehet meghaladják a Sárkányokat, de mégis a Sárkányok sokszor az Elefántokat nagy ravaszsággal reá veszik, meg is győzik.

3. Ez is nagy csudára méltó természeti elenkezés öbennek: amikor az Elefánt a kóst meglátja, menten felette megijed tőle.

4. Az Elefánt amint írják, iszonyúan gyűlöli az egeret. Annnyira fél tőle, hogy meg sem meri illetni, sőt hacsak a jászlon által futni látja is, azt a szénát meg nem eszi.

5. Ha az Elefántnak italából a fecske csak egyszer iszik is, az Elefánt felette igen megháborodik rajta.

6. Gyakorta mesesik az is, hogy az Elefánt szép tiszta zöld ággal élván, a zöld ágon termő Chameleon nevű gyíkforma mérges bogaracsokát is vele együtt megeszi, mellytől menten meg is kell az Elefántnak halni, hogyha hamarsággal vad olajfaágot orvossággul nem kaphat.

7. A tűznek és akárminémű veres színnek, sőt még csak a veres mustnak látásátul is felette igen iszonyodik.

(Egy jeles Vad-Kert, Avagy az oktalan álatoknak historiája Miskolczy Gáspár által, 1691.)

hogy egyáltalán nem a pénz számít mi abban a truváj hogy valaki leleplez egy pókhasú szivarozó cilinderes urat kacagnom kell az idióta is kiszúrja a milliomost kifinomult szakértelem harcos élettapasztalat ahhoz kell hogy felismerjük a nem-milliomos ellenséget öneki nincs is pénze sőt szegénynek teteti magát vagy egészen az micsoda elvetemültség és akkor összeállt bennem a sok apró mozaikkép igazgató bácsi szinte tökélyre fejlesztette magában a gyanút bármikor kész volt a leleplezésre az álorcák kíméletlen leszaggatására ott küzdött a szívében az anyagelvűség józansága és a folytonos résen állás hogy nem hihet a látszatnak már nem szolgálta őt az empiria a legravaszabb ellenség a legtökéletesebb illúzió megteremtője ezért száradt ki szürkült el parázsló szemei szinte átdöfték saját reszkető térdű úttörőit is egyedül salgó lacit szerette aki tanulmányi versenyt nyert neki történelemből mónus ildikóra és szénási sanyira gyanakodott rám azt mondta partizán vagyok valahogy úgy tette fel a kérdést húsz centire az arcomtól hogy bármit elismertem volna csak ne lássam rosszkedvűnek tudja meg hová bújt a többi partizán a hegyekben miképp akarja pap lali felrobantani az iskolát bató marika néni fizikai szertárából csórt magnéziummal nagynak láttam őt de nagyobbnak a benne élő éhes szörnyeteget amelyet folytonos beismerésekkel besúgásokkal titkos információkkal pszizicsaré pletykákkal kellett táplálni és amely végül már egy könnycseppnek való helyet sem hagyott vázzá soványodott testében az egri csillagokból kétszer olvastam el az ostromról szóló részt nagyon jók voltak a fiúk a törököktől egy dolgot irigyeltem a zenekarukat hát az óriási lehetett a szobafestőknél is mindig szól

odakintről dübörgés, trombitálás, kiabálás hallatszik, zagyva harci morajlás; csönd; Zimmezum érkezik lóhalálában

ZIMMEZUM: *(lihegve)* Uram király, meg vagyunk mentve! A harci elefántok már a liftben voltak, amikor egy kicsi kis egérke megfutamította az egész hadsereget. Győztünk! Győztem! Nélkülem vége lett volna az országnak. A népnek. XVII. Dezsőnek.

VACKOR: *(biciklin érkezik)* Hello, Apuka! Na, milyen voltam? Az én elhatárolódó tévényilatkozatomba még a Szerecsen király is belesápadt! A média a kezemben van, naná, hogy elhúzták a csíkot Csokiországba.

KIRÁLYNÉ: *(bevonul az udvarhölgyek kíséretében; méltósággal)* Csak sétáltam egyet a kertben. Mi újság? Képzeld, Dezső, rosszarcú emberek ólálkodtak odakinn, olyan böhöm állatok hátán. De én elkergettem őket.

UDVARHÖLGYEK: *(kórusban)* Mi elkergettük őket.

CSIRIBIRI: *(Ágival együtt érkezik; kacag)* Ha-ha-ha! És akkor én mit csináltam?! *(felidézi az eseményeket)* Diólevél főzetével bedörzsöltem az elefántok homlokát, és naspolya lekárt kentem a farkuk alá.

VACKOR: *(szemtelenül)* Tán létrát támasztott a vágató harci elefántokhoz, hogy mindezt elvégezhesse?

ÁGI: *(öntudatosan)* Szakmai részletekbe nem bocsátkozunk! Hagyja békén a mamát!

a music center meg a bőrdíszműveseknél így jobban telik az idő régen a csata hangulatához kellett a dobok buffogása a sípok éles fejhangja a lakodalomban is a pergődob és a trombita viszi a prímet hajnal felé a pergő részeg puskalövéseire rakosgatják a lábukat és a trombita ordítását követve maradnak meg a dallam ösvényén néha a legkülönösebb dolgok kellenek a sikerhez a kilencvenes évek elején történt hogy egy nagy tudású csupa szív országos hivatalban ülő ember késő este toppant be egy kedvéért kidobolt és összetrombitált hódmezővásárhelyi nagygyűlésre hogy éltesse a közbátorságot hitet öntsön az emberekbe akik hallani szerették volna programmá rendezett és kihangosított reményeiket csak egy baj van mondta fél órával a buli előtt borzasztó kínos de nincs nála centedrin így el fog maradni a forradalom az ő hullafáradt makogásától nem kap erőre senki de ki is gondolná hogy a vidéki kisvárosokban turnézó szónokok nap mint nap az összes moziban és kultúrházban újra le tudják játszani hiteles énekmondókként a görög-perzsa háborút felrémlik előttem egy nálánál is befolyásosabb államférfi sima mozdulata a zakója zsebe és a szónoklatra készülő szája között kétezeren álltunk a téren és ő pompás szárnyaló beszédbe lovalta magát emyedt szemhéja alól nagy előretételek hirtelen sugarai törtek elő megértettem a mindjárt szólásra következő agyonünnepelt költő rövid visszavonulását csak egy percre a mosdó kibírhatatlan és szükséges magányába az életét osztó és pazarló színész ugyanilyen társtalan koncentrációs pillanatait ami után kirobbanó formában adta vissza a művészet méltóságát elsüllyedni látszó kultúrnosztalgiainkat azóta elgurult a pirula vele együtt nem lehet ezt centedrinrel

DEZSŐ: *(csendet int)* Ünnepelesen kijelentem, hogy én hajítottam egy közepesen friss egeret az elefántok közé... *(a társaság felmorajlik)* Az egeret Prüntykétől kaptam *(felzúdulás)*, Prüntyike pedig... Prüntyike pedig... *(feszült csend)* Ananásztól, a macskától! *(ordítás, pfűjolás, mindenki sicc-cel)* Csönd! Ananászt meg kell jutalmazni! *(ellenséges morgás)* Zimmezum! Főtörzsfőrmester! Sőt, mától főtörzsfőrmester. Vezesd elibém Ananászt, a macskát!

ZIMMEZUM: *(feszesen tiszteleg; dacosan)* Nem vezetem!

DEZSŐ: *(vidáman)* Ha-ha! Ez fantasztikus! Esküszöm, hogy úgy hallottam az én hűséges Zimmezum főtörzsfőrmesterem válaszát, mintha nem szándékozna végrehajtani a *(ordítva)* parancsot! *(feszült csönd)*

bejön Prüntyike és Ananász; a társaság leplezetlen ellenszenvvel figyeli őket; Ananász előrenyújtott kezében egy egereket lógat a farkánál fogva; nyújtja Dezsőnek

UDVARHÖLGYEK: *(kórusban; nyafkán sikítanak)* Ííííí! Egér!

ANANÁSZ: *(magyaráz)* Pót-egér, arra az esetre, ha a Szerecsen király visszafordulna.

PRÜNTYIKE: *(csacsog)* Most pedig jöhet a jutalom! *(kiveszi az egeret Ananász kezéből, odadobja a királynénak, az irtózva továbbpasszolja Vackornak, Vackor Csiribirinek stb.; körbe-körbe jár az „egér”)* Apa! Míg ezek itt ellab-

gyózni a civilizációs nyomást róma bukásának megvonta az értelme nem biztos hogy a barbárok rosszabbak mint a bárátok néha felhívom romulus augustust hogy megtudjam miként érzi magát odoaker máskor meg az az érzésem hogy jó volna átölelni minden veteránt közéleti kerekesszékekbe rokkant igazlást akit egykor gögössé tett az ál-történelmi pillanat csak egyetlen egy volt aki élő egyenes adásban sírással küszködve bocsánatot kért szolgálataiért azóta kertjét műveli ő mennyien ismerik és tanítják történelmünket élesztik hagyományainkat ismerik európát de egy cernát nem tudnak befűzni a tübe szép úgy írni mintha minden sorunkkal utolsó akaratunkat fogalmaznánk ezért búvalbélelt az irodalom csak sírkövekre hajlandó elkészíteni dolgozatát valami halál utáni véglegességet hajkurász megint a nyelv mögékerülhetetlenségéről olyan mint hedvig szoknyája *ez egy fél szoknya legyen maga egész nyugodtan bejön de mindig szembe fordul velük a szoknya kifogástalanul omlik le elől és senki sem sejtí hogy hátul hogy is mondjam csak semmi sincsen* gondolta a fene karinthynál mélyebb értelme abból világlik ki hogy nem högyösi sputzné hordta aztat a szoknyát de hagyjuk azok a barátaim akik enyhítettek a megpróbáltatásaimat s bölcsen meghallgatták világ-felelős aggodalmaimat és a környezetemet támadó fanyar kritikámat nos ezek a lelki társak szinte soha nem voltak az általam tűrhetetlennek gondolt értékrend tagadói utólag mindig a riválisainak bizonyultak a világ épp-így-létére felesküdtött szorgos csapat különböző szárnyai frakciói lobbi-csoportjai közt hánykódtam s amikor meghallgatás volt valamelyiknél az ott megismerteket neveztem és hittem igaz barátaimnak nagyon

dáznak, gyorsan üsd lovaggá Ananászt, vagy valami ilyesmi. *(az egeret a végén esetleg ki lehet dobni a nézőtérre)*

KIRÁLYNÉ: *(fagyosan)* Tiltakozom!

ÁGI: *(odamegy Ananászhoz)* Én nem ellenzem, ha befizet ezer aranyat, és akkor 74 év múlva visszakapja annak a felét, amit akkor kapott volna, ha öt évvel korábban meghal *(jelentősegteljesen felemeli az ujját)*, plusz a három ezrelék egy-hatvanötöd része, remélem, minden világos, hagyja magát meggyőzni, itt írja alá. *(nyújtja a paksamétát)*

VACKOR: *(hirtelen ötlettel)* Nem, nem! Ananász jutalmat érdemel!

CSIRIBIRI: *(csalódottan)* De a mi beleegezésünk nélkül mentette meg az országot! Ananászt senki sem hatalmazta fel semmire.

UDVARHÖLGYEK: *(kórusban)* Hülye Rambó!

VACKOR: *(makacs)* Jutalmat érdemel! Az öreg és ügyetlen udvari varázsló változtassa arannyá. Tetőtől talpig.

PRÜNTYIKE: *(ijedten)* De hát ez csak egy fokkal jobb, mintha sóbálvánnyá változtatná! Ti ki akarjátok purtyantani Ananászt!

KIRÁLYNÉ: *(kap Vackor ötletén)* Drága kislányom, egy arany macska sokkal értékebb, mint egy tejfölzabáló, lusta szörgombóc. Ez a jutalom: Ananász saját maga szobra lesz, színaranyból...

későn jöttem rá hogy a testvérharchoz kell az én hatáskör és következmény nélküli okvetetlenkedésem művészi alűrjeim tehetséges botladozásom mert a fizetett ellenzék nem elég őszinte és túlon túl kiszámítható amikor valakire megharagudtam és elhatároztam hogy ellenségemnek tüntetem ki másnap bebizonyosodott róla hogy gonoszsága a bennem is meglévő emberi gyengék mellett csak kényszerek és szokások vezérelte társadalmi reflexekből fakadt nincs a lényében fordított tehát démoni kiválasztottság soha nem leszek képes annyira abszurd lenni mint azok az alkotók akik egyetlen élettükként élik izlésük és sűrűn változó érdekeik külön világát mielőtt újjászülelnék még mondanék valamit ezekről a temetkezési szokásokról hábi-száditól olvastam miszerint *egy lokmán nevű szintén agg barátom minden áron azt a feliratot akarta vésní sírkövére csak kevés embert szeretett és azokat is útálta* eretnek tétel hogy a szeretetnek nem kell világítania mert azt egy bűdös fáklya is elvégzi elégséges ha működik lehetőleg természeti erőként a földrengés sem haragszik senkire a szeretet sem akarhat világbékét csupán megváltoztatja a napsugár dőlésszögét a bogarak vonulási útját ez a pillangó effektus látványos buzgólkodás csak a kegyes vagy színes újságok megtöltéséhez szükséges korábban még kettévált kelet és nyugat és volt a dolgokba beavatkozni nem akaró életstílus meg a serénykedő magatartás a világ azóta egységesült szármalmas lett az isteneket a földre visszaváró türelem és nevetséges a pionír romantika rájöttünk hogy rengeteget kell ahhoz dolgoznunk hogy ne változzon semmi nagyon precíz és szervezett beavatkozások bonyolult sorát kell végrehajtanunk a nyugal munk érdekében itt

Hamuka! *(a közbelépni akaró királyt leinti)* Hamuka, intézd el! Most!

Ananász megpróbál kisompolyogni, de Zimmezum elkapja, és Hamuka elé cipeli; a varázsló misztikus mozdulatokat tesz, vagy inkább nevetségeseket

HAMUKA: *(koncentrál)* Abrak... barak... baka... Abraka. Dabra. Ab-rakadabra! Éljen, eszembe jutott! *(örömben körbetáncolja a színt; végül megáll Ananász előtt, morog, búvól; a többiek tisztelettudóan figyelik)* Ab-rakadabra, te dög! *(nagyon elfárad, csüggeden odébb vonul)*

DEZSŐ: *(odamegy Hamukához; együtt-érzéssel)* Nem megy?

HAMUKA: *(rezignáltan)* Sokszor iszonyú munkába kerül, hogy ne változzon semmi!

UDVARHÖLGYEK: *(bizonygatják)* Sokszor iszonyú munkába kerül, hogy ne változzon semmi!

a szereplők előre jönnek a szín széléig, vonalban felsorakoznak, megfogják egymás kezét

MINDENKI: Sokszor iszonyú munkába kerül, hogy ne változzon semmi!

ZIMMEZUM: *(kifelé fűlel; kétségbeesetten)* Uram király, a Burkus országunkra tört!

DEZSŐ: *(tépelődve)* Lesz-e, ki rajtunk segítsen?

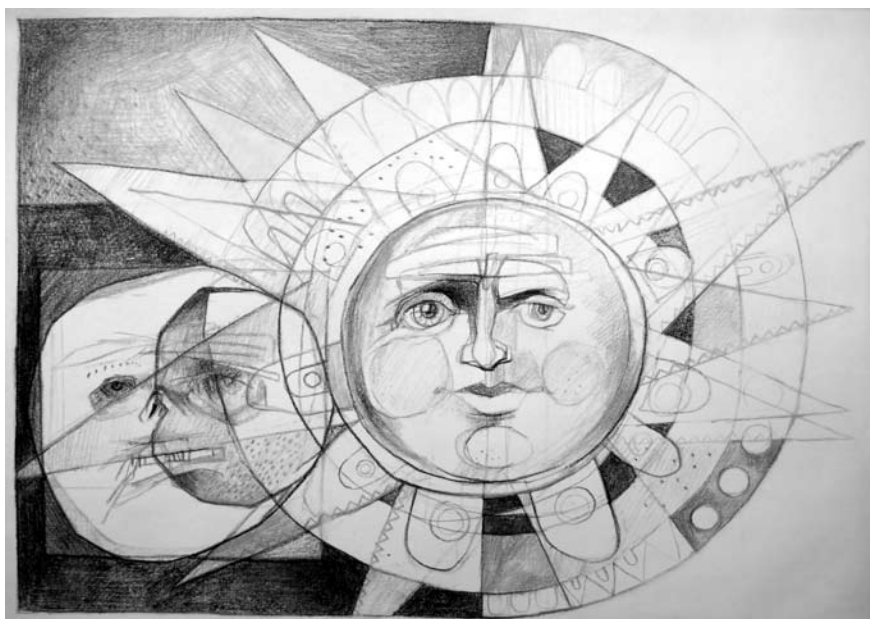
van például bodajk dunántúli kis falu tegyük fel hogy kénytelen volna befogadni egy elefántot mindegy hogy vándorcirkuszosoktól szökött meg vagy a német testvértelepülés ajándéka szóval a monstrum egy darabig békésen ellegelgetne a gazzal dúsan benőtt vasútállomás körül visszatrombitálna az elhaladó mozdonyoknak időnként megfürödni a tóban foghíjat törne néhány kerítésre gőzölgő rakásokat hagyna a községháza előtt sajnos nem lehetne a végtelenségig úgy tenni mintha nem létezne ugyanakkor nem is volna szerencsés a falu egész életét alárendelni a jelenlétének bizonyára hamar meghoznák a döntést hogy az elefántot meg kell enni az esti órákban lőnék le és még az éjjel szétmérnék a húsát a családoknak bőréből iskolatáskákat agyarából kegytárgyakat csináltatnának példátlan összefogással eltüntetnének minden nyomot csak akkor rezzennének össze egy pillanatra amikor egy hosszan dudáló vasúti szerelvény vágatna át a bodajki szürkületen erre bezeg nem gondolt ivo andrič az ő szép novellájában versenyt futott a hatalom és az idő többnyire az utóbbi győz mert tud várni a rengeteg munka is a várakozás egyik formája aki dolgozik mindent az időre bíz lőt-fut nyüzsgő nehogy nagyravágyáson kapják egyre többet kell tennünk ezért a változatlanságért ami azt jelenti hogy bármi megtörténhet a szabályok értelmében valami remélt rendet építünk vissza a világba önzetlenül fáradhatatlanul látszólagos közönnyel nem szabad dühöngeni sem örvendezni mindnyájan ettünk az elefántból mint a parasztok dózsa testéből hagyom is ezt a bestiális metaforát legyen a végén könnyed revü nekem való luxus megpróbálok megszólalni az aranykor nyelvén csak szép dolgokról

PRÜNTYIKE: (*vidáman*) Fogadjunk! A Burkus királynak macskaszőr-allergiája van!

KIRÁLYNÉ: (*szőrszálhasogató módon*) És az erkölcsi tanulság?...

ANANÁSZ: (*hamiskásan*) Elvitte a cica.

írok a diófa alatt kerek kút zöld rácsok mögött nyolc gyűrű csendje piros cserépsapkáján tavalyi levél engedem a vödröt süket kintornásként a drótkötél lefut a mélybe csobban a víz kíváncsi arcom összetörik és még mindig engedem merítem tovább a vödröt míg tart a kötél

A gumiember¹

A test kiszárad, olykor kék a portól,
a hajlatok savanykát pállanak,
de jó a jó, a hő vizű csatak,
s minden, mi vágy, a kád kódéhez pártol,

hol száll a gőz, mint fűszeres tabak.
E bő öblű edény hiába bájol,
a sors erős, lemondtam én a kádról.
Lavórt! Miként Spártában mosdanak!

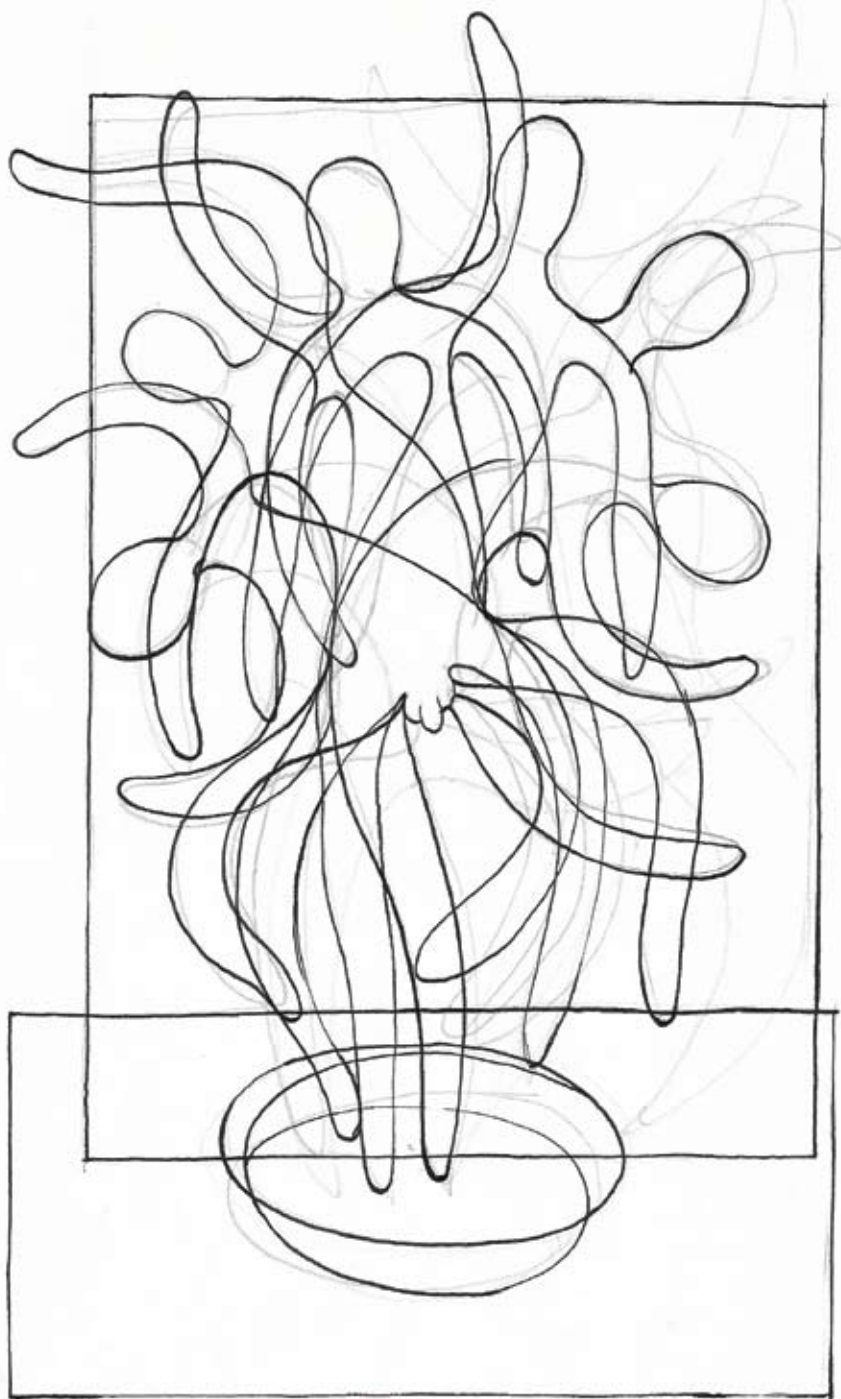
Előbb nem hittem volna férfi testről,
hogy száz irányban, gyűrhetetlenül
haboz, ha szappan éri odafentről,

s egy szűk lavórnak bármi pózba' ül.²
Elárult Spárta! Ő legyen bár fennkölt:
a farkam mutatom, illetlenül.

¹ Egy hosszabb, epikus tanköltemény vázlata az irodalom és a (véletlen) balett kapcsolatairól.

² Vannak gumiemberek. Nem kevésnek olyan, örökletes kötőszöveti rendellenessége van, mint az Ehlers-Danlos-szindróma. Ezt különféle génmutációk okozzák, amelyek a kollagénszerkezetre hatnak. Az izületek túlnyújthatók, a szövetek szakadékonnyak. Az e betegségben szenvedők gyógyíthatatlanok, mégis az élettartamuk a szövődmények ellenére lehet normális.

Normális... Van, aki megszokja, hogy a normálist kizárólag statisztikai értelemben fogja fel. Szimmetrikus eloszlás, aminek a közepe a „szabvány”, a széle meg (hm?!...) érdekes. 1989 nyarán, egy éjszaka Lembergől Odesszába utaztunk húszan, orvostanhallgatók, klinikai gyakorlatra. A vonat álmosan vánszorgott velünk a végtelen ukrán síkon. Már negyven órája voltunk ébren, ülőhely híján a sarkunkra kuporodva húztuk meg magunkat a padlón. Bűdösek voltunk és kimerültek. A fülledt kocsiban mindenféle emberek szuszogtak: sötét foltok és bizonytalan körvonalak a tizenötös izzóból szivárgó piszkossárga fénynél. Sokan a rázkódástól imbolyogva, guggolva aludtak a deszkákon. Szemben velem, a padon egy barázdált arcú, borzas, szakállas öregember ült viseltes, barna köpenyben. A lábainál egy vesszőkosárban valami élelem volt, kockás kenyérronggyal letakarva. Elkoszlott papucs és lábujjai között már régen kialakult egy érett, sajtágyságú egyensúly. Előrehajolva olvasott egy gyűrött könyvet. Már éjfél is elmúlt, amikor nyitva letette maga mellé a deszkára. A homályban csak nehezen tudtam kisilabizálni a ritka, cirill betűs sorok közé nyomtatott egyenleteket. Analízis. Fáradt voltam ahhoz, hogy meglepődjem. Ültem tovább, bambán, a szovjetorosz éjszakában, egy eloszlás közepén. (Pataki Imre)

Szembesülés egy olvasóval

I.

Hol lóvá tesz, hol lovaggá üt a kor.
Mikor s miért? Hja, a környüállás...
Kit háborgat egy kis citerázás?
Elül, mint harci szekér után a por.

Az esti kérdéseknek van-e szállás?
A húrok közt kinő a vadkapor.
Kacsint a csillag, bedőlt az akol,
s a boldogság megint másfél mázsás.

Maholnap okos Don Quijoték leszünk,
józan, titkon álmodó vén urak,
s a múlt kaszniján matat eres kezünk,

míg körbeugrálnak vérszomjas nyulak.
De Ungváron is íratnak betűk!
Szép hemzsegsükön a jövő mulat.

II.

Bakterolod a kísértetvonalat?
A tollad sercintve szalutál.
Szemaforizmat nem látnak sín-vakok.
És az utókor? Már ma utál.

Nos, van regény. Mint vastag babkaróra
feltapad rá sok tudós paszuly.
Ha üt a p'sztmodern kakukkos karóra,
rúdja híján mind-mind visszahull.

S te sem leszel a Semmi hetyke csösze,
lóghatnak orrodra zöld Fügék,
vagy rozsdállhat az irodalom Ősze.
A regények: testté vált Igék.

Az gondolatokkal történő
kísérletezés élménye
és írásbelisége,
megfelelő történelmi
háttérbe állítva,
az irodalmat historizált,
másodvonalas
eseményné teszi,
élményszerűvé redukálja,
képtelenné arra
hogy az olvasó
megszólítva érezhesse
magát a leírt szó által.
Életünk jelentősebb
mozzanatait
mondatokká formálva
csak gondolatként
hangzanak el,
a publikusság
legkisebb esélye
nélkül.

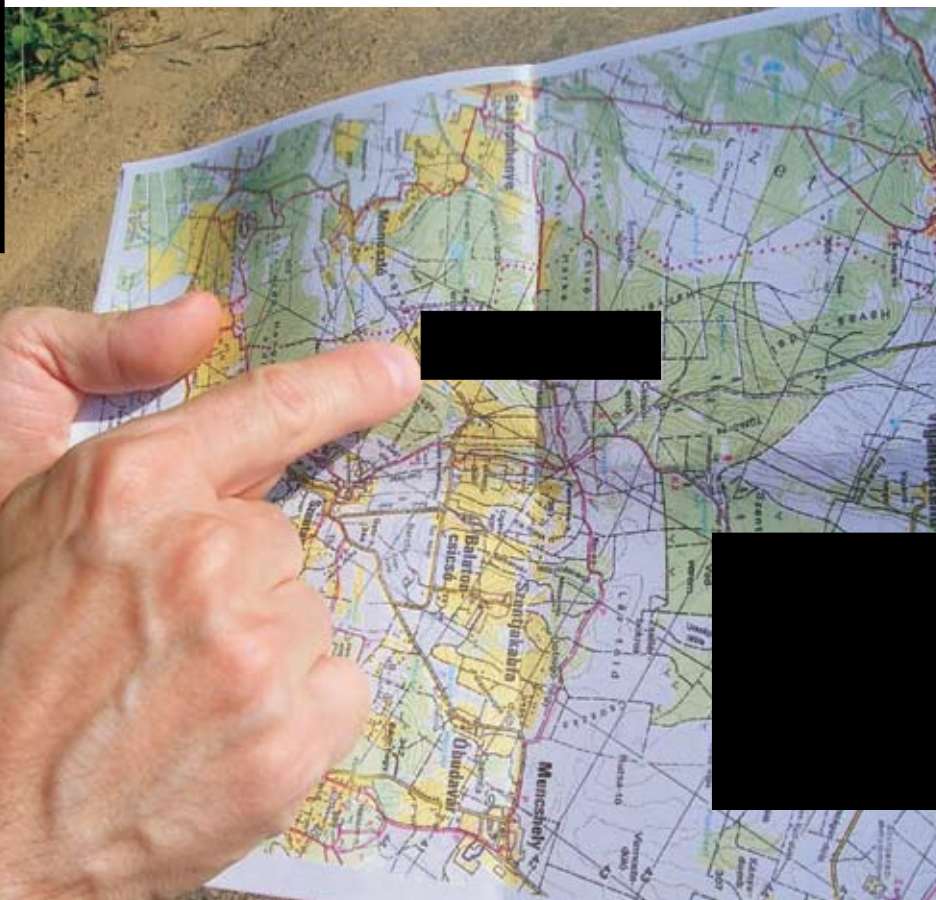
III.

De hátha jól tudod: az Élet ír,
mohó kezében kopó tollak vagyunk,
s történetünket egy ádáz Radír
szétmaszatolja, hogy káprázik agyunk.

49

Létünkön túl nincs regény, csak firka
a Panteon klozetjának főfalán.
A mű perforált papírra írva
végzi egy ógörög isten dór farán.

Na de mégis, mégis... Oly silány ez,
hogy jobb volna szép örületben élni.
Csörögjön sipka, ordítson vátesz –
lesz tán, ki *regényes* kínunk megérti.

Zord idő

I.

Nincs fűtésem! A hőközpont leállt,¹
 az egyetlen jó központi gondolat!...
 Bár szabad lettem, s konyhámban nem rohad
 a hagyma, min eddig csótány zabált.

Üdv néked Hideg! Vig cidri fogad,
 és egyenruhám, a füledt nagykabát.
 Tudom, miért jössz és tartasz maszkabált:
 készül belém marni kristályfogad.

Ne bántsд kucorgó magzatát az ágynak!
 Elbújok üvegkéseid elöl.
 Vastag szőrt növesztek, akár az állat,

s vodkával cserzem a testemet belől.
 (Tavasз jön, s nem lesz nyomorúbb nálad.
 Túléllek. E vers sem szól majd semmiről.)

II.

Mi a hideg? Tiszta fájdalom.
 Égő balta vékony paplanon.
 Kámforos szél fűvágta sebre.
 Belezsugorodnál egy zsebbe:

¹ A „diáknegyedben” 2000. március 24-én [(mene)trend-szerűen] kikapcsolták a fűtést. A Debrecenből épp akkor tájt érkezett Barta Elek (néprajzi témákról tartott előadásokat március utolsó hetében) ugyanezeket a klimatikus viszonyokat élte át a belvárosban rendelkezésére bocsátott rektori vendéglakásban. Barta professzor egy szóval sem panaszkodott a hidegre; szakmai felkészültségét nem tudtam megítélni, de emberi tartása, fegyelme kivívta legteljesebb elismerésemet, sőt csodálatomat. [Később az egyetemen (2000. április 11-étől) bevezették „a hideg-órarendet”; a tanítás 11 órától kezdődött, a hallgatók csak az első két órapárt látogatták.]

fájtál már, fáztál már elégszer.
Mindegy mi döf át – szög vagy ékszer.
Isten hibernál? Ördög dögleszt?
Terv zuhan rád vagy kancsal ötlet.

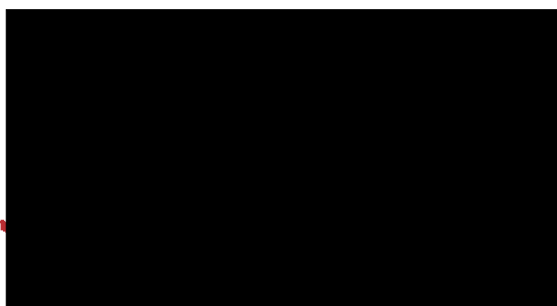
Hát léket vágsz kínodra. Fázol.
Jégablakán verset horgászol.
S mert a költő nem róka-alkat:
forró résbe tolnád a farkad.

III.

Szegény Petőfi, Debrecen hideg telét
üres hasával csak kimerte!
És Csokonai Mihály, bármily vitéz volt,
meggémberült a hímes filozófiába, meg ám!
Egy asszonyi sír szele rázta le
madárnyi lelkét az ágról, hogy a
nemzetes hazához koppant.
Árva Attila is, Pócze Borbála
hetyke-átkozott virága... Hányszor
piszkálta kocsonyás főzelék szürke sarát,
s didergett az öt szeretők kései tűzében!
Meg a korhely Ladányi, egy Lenin-vers
s az almabor közt félúton, torzonborz
hitére hogy ráfázott! Kartonba
takarózva élt a híd alatt, amin
az evő-ivó-avató élcsapat
a jövőbe marsolt.

Ugye ti külditek rám ezt a rokoni telet,
az érlelő-avató zimankót? Teveszőr
plédjeim alól vacogok hozzátok.
(Noha e tanítás már kissé az agyamra megy,
s a léha tavaszig tartó zord napokat
számolom kék ujjaimon.)

*Földünk
gleccserei
néhány
évtizede
feltűnően
zsugorodnak.*

*Nem könnyen emelkednek föl, akiknek virtusát
otthoni szűkös sorsuk akadályozza
Hogyha saját erején tör nagy tisztségre a virtus,
S jutni magasba a pénz támasza nélkül akar,
Ezt kikacagja a pénz: „Nélkülem ez mit is óhajt?”
S szólni szokott hozzá gyakran ilyen szavakat:
„Nem juthatsz föl, hát együtt, ketten haladunk mi,
Dolgaidat segitem, s majd segedelmet adok.”
(Cs. V. M.)*

*

*EGYIK INAS. Mondjon már Kend egy rigmust.
MÁSIK. No, ha legény.
TEMPEFŐL. Halljátok-é, emberséges emberrel így cselekedni?
HARMADIK INAS. Hiszen Kend poéta.
(Cs. V. M.)*

A csekenyeshal származási helyei:

Albánia
Tirana
Horvátország
Zágráb
Olaszország
Róma
Andorra
Andorra la Wella
Írország
Dublin
Oroszország
Moszkva
Ausztria
Bécs
Izland
Reykjavik
Portugália
Lisszabon
Belgium
Brüsszel
Lengyelország
Varsó
Románia
Bukarest
Belorusia
Minszk
Lettország
Riga
San Marino
San Berdino
Bosznia-Hercegovina
Sarajevo
Liechtenstein
Vaduz
Spanyolország
Madrid
Bulgária
Szófia
Litvánia
Vilnius
Svájc
Bern
Csehország
Prága
Luxemburg
Luxembourg
Svédország
Stockholm
Dánia
Koppenhága
Macedónia
Skopje
Szerbia és Montenegró
Belgrád
Egyesült Királyság
London
Magyarország
Budapest
Szlovákia

Pozsony
Észtország
Tallin
Málta
Valletta
Szlovénia
Ljubljana
Finnország
Helsinki
Moldova
Chisinau
Ukrajna
Kijev
Franciaország
Párizs
Monaco
Monacoco
Görögország
Athén
Németország
Berlin
Hojdakarekucsin
Hollandia
Amsterdam
Norvégia
Oslo
Afganisztán
Kabul
Izrael
Tel Aviv
Mongólia
Ulánbátor
Arab Emírségek
Abu Dhabi
Japán
Tokió
Nepál
Katmandu
Azerbajdzsán
Baki
Jemen
Szána
Omán
Maszkat
Bahrein
El-Manáma
Jordánia
Amman
Örményország
Jereván
Banglades
Dakka
Kambodzsa
Phnom Penh
Pakisztán
Islambad
Bhután
Thimbu
Katar
Doha

Sri Lanka
Columbo
Brunei
Bandar Seri Begawan
Kazahsztán
Asztana
Szaúd-Arábia
Rijád
Ciprus
Nicosia
Kelet-Timor
Dili
Szingapúr
Singapore
Dél-Korea
Szöul
Kína
Peking
Szíria
Damaszkusz
Észak-Korea
Phenjan
Kirgizisztán
Biskek
Tádzsikisztán
Dusanbe
Fülöp-szigetek
Manila
Kuvait
Kuvaitváros
Tajvan
Tajpej
Grúzia
Tbiliszi

Történelmi naturalizmus

a Pendragon Társaságnak¹

55

Lehet, albatrosz vagyok, lég-merev madár,
szél-jegyzete (ez jó...) egy helyi érdekű viharnek.
Egy kései, szimbolikus bajnok. Bajnak
angyal, reménynek bonyolult. Pontos elragadtatás,
aki a vonalkódos egekben kajtat.

A burgonya származási helye Közép- és Dél-Amerika, Chile, Peru és Mexikó magas hegyvidéke. Európában a XVI. században még dísznövényként termesztették. Gazdasági jelentőségét a XVIII. században ismerték fel, s ettől kezdve állították elő nagy mennyiségben. Magyarországra a XVII. század végén került, de csak II. József uralkodása idején kezdték termeszteni, és az 1815-ben bekövetkezett éhínség alatt terjedt el széles körben.

Más vonatkozásban talált tárgy lehetnék
a parton (pardon:) a cet gyomrából kifordult Jónás.
S mert nincs Úr, nem űzi ég sem, nem kell gyónás
(memoire), muszáj-prófétaságra sarkalló emlék,
m inde neg észelt ő rött... Ninive-montázs.

---

1 A Pendragon Társaság egy szegedi főiskolásokból alakult művészeti kör volt, ahová Lázár Edit ajánlásának köszönhetően 1999. április 12-én meghívást kaptam egy felolvasó estre. A bemutatkozás botrányosra sikeredett, írásaimat nem értették és/vagy unták. Fröccsöntő, aki igazán eredeti lett az anyagtól, szellemes közbeszólásaival „szétlőtte” az áhítatot, Edit eközben kétségbeesetten próbálta menteni a helyzetet, Judit meg fejbe akarta vágni egy budi ajtóval a rovásomra röhögcsélőket. A vége az lett, hogy 2000. június 7-én – ismét Lázár Edit jóvoltából – bebizonyíthattam alkalmasságomat a Millenniumi Kávéházban. Ünnepi könyvhét, a Szeged-Csanád egyházmegye millenniumi és jubileumi programsorozata, plakát (író, költő). Minden volt. Még csöndes siker is. Editen láttam, hogy boldog, lám, végre elfogadtak. Egészen a buszállomásig kísért, hogy tovább örülhessünk együtt. Mielőtt fölszálltam, megpusziltuk egymást. Most nem tudom, hol van.

Krumpli-leves. Végy három meszely (10 deci) léhez három vagy négy krumplit, s megfőzvéen hámozd meg, aztán megreszelve tedd fazékba, vagdald el egy zsemlyének háromnegyed részét darabocskákra, süsd meg zsírban, hogy kemény legyen, de meg ne pergelődjék; ekkor törd meg a sült zsemlyét mozsárban, vesd a reszelt krumpli közé, ereszd fel három meszely (10 deci) lével, főzd meg jól az egészet, s szűrd át a szitán. (Czifray István magyar nemzeti szakácskönyve. Rózsa Kálmán és Neje, Budapest, 1888. – nyolczadik tetemesen javított és bővített kiadás, 7. oldal)

Esetleg titokzatos szeretnék lenni,
görbe csigaház kényura, kagylókürt szavú szerzet.
Avagy remete pofájú. Nyelvi „szörzet”
díszít s takarja szám. Volnék (még?) Polyphemosz-Senki,
aki vak barlangjához sziklát görget.

Az elhasznált gáz árának kiszámítása

(Budapesten a főzéshez elhasznált gáz ára m³-ként, azaz 1000 literenként 20 fillér)

<i>Főzés befejezésekor az óra állása pl.</i>	<i>2183'854 m³</i>
<i>„ kezdetekor az óra állása . . .</i>	<i>2183'610 m³</i>

<i>elhasznált gáz</i>	<i>0'244 m³,</i>
-----------------------	-----------------------------

azaz 244 liter, melynek ára 4'88 fillér.

(Dr. Kollmanné Lemhényi Dávid Andrea: A gyakorlati főzés tankönyve. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1939., 27. old.)

Szóval szétszórnam és elrejténem magam,
de ti összevarrtok papírból, hírből, szóbeszédből.
Rút Frankeinstein-árnyam lábatok elé dől
az útra, hol sok, elpotyogtatott szavam
már nem vezethet vissza a rengetegből.

Burgonya burgonyával töltve. Veszünk szép, teljesen ép burgonyákat, lehetőleg egyenlő nagyságúakat, meghámozzuk, aztán félbevágjuk. Közepét vájóval kivájjuk. Így tesszük gyengén sósvízbe, vagy sóatlan diétánál kis zöldséggel ízesített lébe főni. Puhára főzzük, de szétesnie nem szabad. Ezalatt néhány burgonyát meghámozva szintén megfőzünk, áttörjük, vagy kanállal szétnyomjuk. Kis tejjel, vajjal elkeverjük, ha a diéta megengedi, sajtot és petrezselyemzöldjét is tesszük hozzá, és a kivájt burgonyákat óvatosan megtöltjük vele. Tűzálló tálba kis vajat olvasztunk, a megtöltött burgonyákat beleállítjuk, mindenikre kis vajdarabot teszünk, s ha szabad, sajttal meghintjük. Pár percre sütőbe állítjuk, hogy piruljon.

(Dr. Vincze Jenő: Diétás konyha. Dante, Budapest, é. n., 95. old.)

De tudjátok mit? Szeretem az életet!
 Mint csikos trikóban ácsorgó, dagadt céllövöldés.
 Mint öntudatra ébredt műnyúl, s a költész-
 etemre szarók (nem gyógyulhat meg egy képzelt beteg!),
 és mind, kiket megszentelt egy édes² önzés.

² A takarékos háziasszonynak kissé fő a feje, ha vendéglátás, ünnepi étkezés étrendjét állítja össze. Nem olcsó a tojás, a vaj, drága a csokoládé, nem könnyű feladat a polgári költségvetés keretein belül finom süteményeket, tortákat felszolgálni vendégeinknek. Szerencsére előkerülnek ilyenkor anyáink háborús receptjei, melyek a világháború inséges idejében olyan jól beváltak. Közülük a békeidők bőségében is fennmaradt a babtorta, mert olyan ízletes, hogy igazán vetekedik a legjobb gesztenyetortával – persze csak olyankor, ha az ember megadja a módját. Itt közöljük a legjobban bevált „első világháborús babtorta” receptjét, amely diadalmasan túlélte a békeéveket és a második világháborút.

18 deka apró szemű fehér babot megmosunk, éjjelen át kis darab vaníliával hideg vízbe beáztatjuk. Másnap késhegynyi szódabikarbóna és egy diónyi vaj hozzáadásával puhára főzzük, és szitán átörjük. 16 deka porcukrot 3 tojás sárgájával habosra keverünk, aztán a passzírozott babot, egy kávéskanálnyi rumot, egy kávéskanál citromlevet, kis reszelt citromhéjat, 1 kávéskanál szitált zsemlyemorzsát és két kávéskanál darált diót vagy mogyorót adunk hozzá, végül a három tojás felvert habját. Kikent tortaformában gyenge tűznél lassan sütjük. Ha kihűlt, kettévágjuk, és baracklekvárral ízesítjük, tetejét ugyancsak baracklekvárral kenjük be, és fél diókkal díszítjük. (Egy receptkönyv kitépott lapjáról ide-másolva; forrás: Emmy néni hagyatéka.)

Padovai Szent Antal szózata

Ady Endréhez¹

A szabadon vállalt szegénység erőt ad az embernek, a gazdagság viszont elgyöngíti. Mert az ember hamarosan vagyonának szolgája lesz, ahelyett, hogy uralkodna rajta. Ha ugyanis valakit veszteség ér, és emiatt szomorkodik, ez megmutatja, hogy rabja lett annak, amit előbb, a szerencséje idején birtokolt.

Minden nyelven tud a lélek,
de te nem a lélek nyelvén
szóltál. Lehet, értenélek,
ha nem romlott volna elmém
el, a sárba visszahullva,
ezért néma vagyok. Hullá
annak, aki holtat kérlel,
s porbálványok előtt térdel.

1 ...És az én életemből nem fog kitörlődni soha egy alkonyatnak emlékezete. Gyalogosan imbolyogtam be Nizzába. A Monte-Carló-i expresszsel jöttem. Az avenue-n (Nizzában csak így nevezik az avenue de la Gare-t), nyitva volt a nagy templom. Besurrantam egy oldalajtón. És ott álltam Szent Antal fülkéje előtt, én, az istentelen, a szabadgondolkozó, a senkiben és magában sem bízó, a nihilista, ki nem is régen réme volt egy harmadfélszer püspöki s nagyon sokszor kanonoki városnak és annyi jámbor léleknek. És egy cédulára fölírtam magyarul (okvetlenül kell már, hogy értsen magyarul Szent Antal):

*Akard, hogy nyerjek
egy kis pénzt Monte-Carlóban.*

És beledobtam utolsó két frankom társaságában a perselybe. Ezt a nizzai papok nem értik meg. A cédulát tudniillik.

Ennek már öt napja, s én háromszor voltam Monte-Carlóban, de a cédulának nem volt foganatja. Pedig engem, régi támadóját, már csak úri önérzetből is tüntetve kellett volna pártfogolnia. Nem tette...

Valamikor haragos írásokban fakadtam ki Szent Antal kultusza ellen. A rulett jóvoltából most visszavonok mindent. A rulett?... Hogy belemártuk az ügybe illetlenül Schopenhauert is: mi mind veszítünk, csak a bank nyer, az emberi génusz... És alapján mind vén-asszonyok vagyunk. És Szent Antalnál sem raktározzuk butább helyre a vágyainkat, mint másutt, modernebb szenteknél. A mennyei, vagy mit tudom én hová való krupier elkiáltja: – Messieurs, faites votre jeu!... (Ady Endre: Szent Antal és a rulett. Pesti Napló, 1904. november 3.)

Ám ha lélekkel betelni
 kezdenél, úgy nem akarnál
 vagyont sem, hisz tudnád, semmi
 az, egy véres, édes kaptár,
 mackó fejedre hullt sisak,
 mely etet, de közben éget:
 ezer méhe döng, s mint a vak,
 kergeted a mindenséget.

Hát jó, tegyük fel, hogy hallak,
 te Ady vagy, én Fernando.
 Van a mennyen olyan ablak,
 honnan látszik Monte-Carlo?
 Ketten kiáltunk az Úrhoz,
 s majd zsetonban méri jussunk?
 Mindkettőnket megcsalsz. Súlyos
 vétünk elől hová fussunk?

A pénz útja pénzhez vezet,
 mi porból lett, az porrá lőn.
 Ha *csak* e körforgást hiszed,
 elkopsz a bárgyú keringőn.
 Emelkedj! Monotóniád,
 mit élet-törvénynek tartasz,
 ringat, s utóbb elejt. Barát,
 hamis, az lesz, amíg gazdag

vagy, a szegény nyomorultat
 megvetik és kikacagják...
 És így tovább... Lásd a múltat
 s jövőt egybe! Halld szent hangját,
 s rendelését a csodának:
 soha ne nyerj, csak szavakat,
 tied a poéta-bánat.
 De híres híred megmarad.

Pedagógia sacra

60

– Hiába bújod betűk ezreit,
metszett ábrákon száz táját a Földnek,
ne hidd, hogy vaskos képlet-tár segít
nyomába eredni bármi öröknek.

Vizsgáld vigyorgó csontját a holtnak,
s csak meszet találsz. Szelleme, lám, sehol.
Mi alakkal bír, egykor elporlad,
mikor e bábbon az idő áthatol.

Rendezgesd, faggasd apróságaid,
s gondold tudománynak a hiú bazárt,
mely kereskedni így-úgy megtanít,
és professzorsággal csalja a számárt.

Művészet, muzsika, irodalom?
Csak tarka füst. Pára: tornyosul, bomlik.
Mögötte a sötét Birodalom,
a végtelen űr éje komorlik.

Hátrább tehát göggel és panasszal.
Egy dolgod lehet: szerény iparkodás,
hangya világod növeld arasszal,
hisz' istenedhez nem létra a tudás.

– Te, figyelj, má'! Mi a balhé?
Hello!... Aranyszájú apám, süket a vonal?
Belegabalyodtál a szövegbe, tudod, mint
hülye cirmos meg a fonál!

---

1 A nevelés tudomány az emberi természet megnevelését célozván, minden időben nagy becsben tartatott. Az ókor első bölcsei foglalkoztak vele. Mivelése sohasem szűnt meg, sőt sokszor nézték oly tudománynak, mely hivatva van a sinlődő társadalmat megmenteni. Ha fontosságát nem tullozzuk is, annyi mindenesetre áll, hogy a helyes nevelési elvek s intézmények elterjedésétől az emberiség egész jövője függ. (Kiss Áron: Rövid nevelés- és oktatástan – Elemi népiskolai tanítóképző intézetek számára, 1886.)

*Tök némára leájultál,
mi? Nem jött be nálam az okostojás vaker.
Mától védve vagyok a filozófiától,
túrj saját agyadban, fater!*

*Ki vagy te?! Kis zöld emberke,
könyvtári múmia, uncsi kultúrkísértet.
Nem értelek, és nem is érdekel, amit mondsz.
Most pedig húzd el a béled!*

– Tompa beszéd, a serte benőtte.
Felröfög a hétköznapi sarából.
Porondod dagasztod örök körbe',
mit a disznóól deszkája határol.

Te ostoba vagy, én viszont bolond:
elméd a filológiától félttem,
hogy röptét lehúzza betűkolonc.
Moslékon élsz, és nem szellem-kenyéren!

Nevelni kéne, a gyengét óvni...
De látom, kész vagy, rég átfarmált a kor,
melyet imádsz. A sok talmi holmi
mulattat, s néha daczból – unatkozol.

Kemény kő helyett? Langyos sárkupac.
Szárnyak híján? Ezer tülekvő csülök.
Világvándor-é almán a kukac?
(Silány alany, mégis én szégyenülök...)

– Na, nézzed! A faszent leszól,
vagy sípol az égen kolbászoló űrkabin?
Gyere le, megtudod, mi a Föld, ha lenyomnak,
vagy te átgázolsz valakin.

*Tudod mit, öreg? Ébredj fel,
és lásd: szenny és szökökút, ez a való világ.
Nem tud egymásról kosz meg költészet, s ha mégis –
oh, Duchamp – az a piszoár.*

*Azt hiszed magadról, jó vagy?
 Akkor mit panaszkodsz? A jószág mindent kibír.
 Ahol pofánvágást osztanak, ott sorban áll,
 eredj te is, hülye tapír!*

*Segítenél, mi? Adj lóvét!
 Annyi eszem még akad, hogy magamra költsem,
 s ne adj tanácsot, csak a hozzád hasonlóknak.
 Balhét én csinálok bölcsen.*

– E két világ, ím, nem átjárható,
 végtelen távol sarkpontjain nyugod.
 Látszat, hogy összeköt minket a szó,
 beszédünk partján két magány-burok.

Menteni illenék a másikat,
 de nem lát engem, sem végszükségeit.
 Nincs, mi önző világára kihat.
 Vak csörtetésén részvét nem segít.

*– Meddig ócsárolsz? Emelj fel!
 Nyomd a disznót a fejed fölé! Na, van erőd?
 Ne hitegess mélyebb tudományokkal. Nem értem.
 S röhögöm a pepepselőt.*

*Karszékből nem nyersz síkfutást,
 hoppá! Hát nem veszed észre, hogy mindenki fut,
 vágtaözva gyűjt és lök, lök és gyűjt a tömegben,
 amíg a döggödörbe jut?*

– Mondjuk, észre vettem. Meg a dühöt,
 ahogy a verseny terhét magyarázod.
 Loholtok, persze, de a sors leköt,
 égbe csomózva lógtok, mint a bábok.

– *Megint okos vagy, kishaver!*
Tán egyhelyben totyorgunk, s csak a díszlet forog?
Fárasztasz, bár lassan megértem, hogy mire jők
a tők elvont professzorok.

Nyúzni a normálisakat,
a vadszámár elé répát lógatni rúdon,
s ha van még barom, ki a láthatatlant hiszi,
hókuszpókuszolni fúrton.

– Legyűr, érzem, ez a barbár modor,
 és időt vagy méltóságot, de vesztek.
 Csekély gond. Kint egész világ omol,
 s mit számít, ha egy-két pallérja reszket.

A kultúraféltők? Kannibálok,
 egymást zabálják. Minek ravasz zsarnok?
 Vezet fallá épült sok hibátok.
 Némák lettek a szókratészi hangok.

– *A te bajod, vén majom!*
Egy utolsó, nagy muriban tántorgunk? Na és?
Kit érdekel, hogy mit szellent a szellem? S üvöls,
mert a nyafogás itt kevés.

Holnap nem lesz hivatalod,
én meg a ligeti padon alszom belőve.
Látod, csak-csak létrejön a szép testvériség.
Jó vagyok nálad egy sörre? ...

– Sötét és gúnyos dráma ez. S hagyod
 elfajulni nyelved forgószínpadán...
 M'ért érzem, hogy tehetetlen vagyok?
 Hol ész, Isten, komédiás hazám?

Az erkölcsi törvény, csillagos ég?!
 Merre vajon? Ne az tanítson mától,
 aki lantját veri, míg Róma ég!
 (Elegem van a felháborodásból.)

Három vers

65

arról, hogy miként hozta tudomásomra az
élet a magam előtt is szégyellt hivatásomat,
hogyan merített alá kisszerűnek tűnő, ám a
közreműködésem nélkül aligha megvalósuló
szituációk sokaságába,
és segített átélnem a hamis magyarázatok
fülledt otthonosságát, valamint megértenem a
ránk hasonlító igazság szigorú kegyelmét

I.

A Máyer Jenő-díj¹ és örökifjúságom rövid története

(short story)

Középiskolás-király koromban, mikor málnavér
pettyezett, mikor a végtelen kardlapján vitt az utam:
sirálykalapot viselt a méla május, ó, szent Nap,
meztelen voltam, esti hegedűszó, küllők közt a táj.

¹ A Máyer Jenő-díjat a Bethlen Újság (a Hódmezővásárhelyi Állami Bethlen Gábor Gimnázium iskolaújsága) szerkesztői – Kárász József és Kardos József – találták ki, és a diákok szavazatai alapján ítélték oda a kiadványban publikáló, arra érdemes szerzőnek. A díj komolyságát mutatja, hogy két kabátgombból és egy horogból állt. A gombokat a horoggal három cérnaszál kötötte össze (piros, fehér és zöld), a díj nevét a nagyobbik, féltenyérnyi gomba körzőheggyel karcolták bele. A névadó, Máyer Jenő akkoriban az iskola 4. b osztályos, matematika tagozatos tanulója volt (kevés szavú, kitűnően sakkozó, vöröses hajú, szakállas srác), aki a Bethlen Újságban a következő verssorával hívta fel magára a figyelmet: „Verset írok, de minek?” Ez volt tehát a díj mottója, vagyis irodalmi tréfáról volt szó. Az átadási ünnepség után alig tudtam megszabadulni a kitüntetésemről, miután a horog szakállá kitéphetetlenül beakadt a pulóverem bolyhaiba. Mára sajnos csak a kisebbik gomb, a horog és a szakadt cérnaszálak maradtak meg a fiókomban (a sok költözés és pakolás rendet tett a múltamban), de az egykori szereplők igazolhatják az odaitélés és az átadás megtörténtét. Tudom, hogy a ceremóniában ott lapult a gúny, ugyanakkor az is igaz, hogy az Univerzumban csak egyetlen Máyer Jenő-díj létezik – az enyém.

A gimnázium... Rozsdabordó téglák, por s ecetszag.
 Ott csobogtunk mi benne, vésett betűk szűk partjai közt,
 vagy lángolt az ingünk, fehér lábak tűzén a szoknya,
 csodájára jártak őzek, pávák, komoly tanár urak.
 És vers is volt, zavaros, szép, kamasz titkosírással
 világban rejtező, így s úgy, semminek értelme nincsen,
 csak éveink ígéretének. A végén úgy is egy
 nyomorúságos titok tojását töri fel belülről

a kígyó. (Az alma mater boltív-emplői alatt
 álltam, karamell színű, sovány mohair pulóveremben,
 Jozsó gratulált, első s utolsó díjam horgára
 akadva röhögtem veletek, s ti, nélkülem: rajtam.)

II.

Öntapadó emlékezet, kivehető ajtajú történelem és egy régi úttörőkarnevál

(a háttérben időnként megszólal a népi zenekar)

Nagy Pista tanár úr (vízparti Szögedébe' vitéz)
 mikor legendás előadásai hallgatója lehettem
 volna (1956-ról szólt *akkor* az ősz bárd)
 hozta a jó hírt, hogy ő „eladott” engem
 legyen tanár, van biztos állás, holnaptól enyém
 a vásárhelyi katedra, ekkor a tanszéki fotel alatt
 ahová ültetett éppen, megnyílt a padló
 s a mohó rejtekajtó felfalta az összes időt
 a forradalmat, a másnapi szép szolgálattételt
 a pillanat mesteri időtlenségét, már ott sem voltam
 a sors (nem *túl nagy* ide ez a szó?) alagútjában
 kalimpáltam előre, míg az Alföld, a hájas anya
 ölébe vissza nem fogadott, így csendesült el
 a történet (sem tanítani, sem átélni nem lehet immár)
 örök jelenné fakult, felette mázolt cégér
 hirdeti némán: Vásárhely, Susán, és Hecskó kartárs
 falán a kép, a lófő székely, Dózsa György maga

Hajdalaré, danadaré,
 fittyen-fütytös karalábé,
 hoppla lábú, széles szájú,
 piros-sárga maskarák
 hullámszánk boldog, bárgyú
 táncot. Ríkat hagyma, mák
 bódít? és a székre ájul-
 nak a drága nagymamák.
 ...Hajdalárek, danadák...²

2 A karneváli hangulatot felidéző táncréjja a versben refrénszerűen ismétlődik. A szó szerinti egyezés a tánc kiszámított féktelenségét imitálja. Ugyanakkor mindig másféle múltot tapodunk, és a látszólag változatlan rítus különféle tartalmakon (valójában szövegeségeken) való túl-lépést rejt el. Ezeket az elrejtettségeket közlöm jegyzet formájában, illetve a végén levonom a konzekvenciát.

○

Első Elrejtettség

Kitört a forradalom!

Egy nap arra virradtunk, hogy a helyi pártvezetők, akiktől „hősi ellenállást reméltünk”, a rájuk nézve veszélyes helyzet elől úgy elszeleltek, mint a győri vitézek. A pártfunkcionáriusokról az a hír járta, hogy kint bujkálnak a tanyavilágban. Kovács Mihály főszerkesztő a Bercsényi utcában lakott egy kuláknak elkönyvelt gazda házában. Érthető, hogy a forradalom kitörésekor azonnal felmondták neki a bérletet. Mit tudott volna tenni szegény feje, elment azokhoz, akiket szolgált, akiktől segítséget várhatott, vagyis a párt vezetőihez. Először Németh Károly, a megyei pártbizottság első titkárának ajtaján kopogtatott be. Kérte, adjanak számára menedéket, helyet a lakásukban, mert a kulák kizavarta a bérletéből. Németh Károlyék betolakodónak titulálták, és kereken megtagadták tőle a segítséget. Pedig nagyon szép, tágas lakásuk volt, bőven lett volna hely még egy család számára. No, gondolta Miska barátunk, ha innen elzavartak, megyek Lövő elvtárshoz, neki is nagy, kényelmes lakása van. Az eredmény ugyanaz volt, mint Némethnél. Innen is elzavarták. Lapunk neve Szabad Viharsarokra változott. A városban sorra alakultak az üzemi munkástanácsok. Most már nem a párttitkárt kellett keresni, hanem a munkástanács elnökét. Fontosabb irányítási kérdésekben nemigen tudtak útbaigazítani, mert az elnökök rendszerint a korábban alacsonyabb beosztásban dolgozók közül kerültek ki. Emlékszem, egy ízben arról folyt nagy vita, hogy kinek adjanak a kiosztásra kerülő szappanból. A forradalmi láz kiterjedt a városra is. Nagy tömeg tódult a Lenin térre, amikor híre ment, hogy a munkások ledöntik a szovjet harcosok emlékére felállított „Iván szobrot”. Hozzá is fogtak a szobor leszedéséhez, de kézi erővel nem boldogultak vele. Végül az állami tűzoltóság adott a kérésükre tololéletrát, s egyéb eszközöket a művelethez. Ekkor sikerült a nagy bronztestet leemelni a talapzatáról. A nyakára egy hosszú, erős kötelet kötöttek, és nagy zörgéssel húzták végig a Sztálin úton.

Kovács Imre: Azok a régi jó elvtársak... Egy újságíró feljegyzései. [Kézirat, 1995., 97. old.]

hogyan is mondhatnám el *pontosan* (ó, mennyi részlet de csak egy fióksaroknyi áldott kacat a rám eső világörökség tipeg rajtuk a pókláb-finom, a múlt fonálán visszafutó emlékezés), úgy, ahogy akkor, első iskolám mindentudó árva tanáraként, hogy még sosem voltam ennyire boldog hittem az igeragozásban, az osztálydíszítésben, az órai csönd kitömött angyalainak zuhanórepülésében, a tanári szoba rézkilincsenek magnetikus érintésében, Vajdovichnéban tőlem balra ült egy babalelkű, temérdek asszony jobbról a pöttöm Sárka, rövid mondatokba font lélek szemben Péter, korhely poéta, minden jelen s eljövendő tornatanárnő („Puszillak, Sackókám!”) felbosszantója majd egy napon Szalay Imre csapatvezetőnk mondá hogy bál lesz, eszmeileg persze úttörőkarnevál magunktól is tudtuk, hogy mi nem vagyunk lomha tömeg lám, a farzsebekből piros nyakkendők öltötték nyelvük a bármikor orvul (és hátba) támadó *imperialistákra*

Hajdaláré, danadáré,
fittyen-fütyös karalábé,
hoppla lábú, széles szájú,
piros-sárga maskarák
hullámszanak boldog, bárgyú
táncot. Ríkat hagyma, mák
bódít? és a székre ájul-
nak a drága nagymamák.
...Hajdalárék, danadák...³

3 Második Elrejtettség

Jegyzőkönyv
[318-321. old.]

Felvéetett a hmvhelyi „Mémosz.” által 1948. augusztus 21.én tartott vezetőségi ülésén. Jelen vannak: Karácsonyi Sándor d.k. [délkerületi] titk. Szathmári János, szakmaközi titk. Borsi J.[János] eln. Farkas M. [Mihály] ügyv.eln. Bodrogi L. [László] cs.titk. ifj. Mészáros János, cs.jegyző, Szőke L. [Lajos], Kruzslíc S. [Sándor], Göttfert I. [István], Mucsi S. [Sándor], Kiss I. [Imre], Boros János, Tószegi B. [Bálint] és Brezovai L. [Lajos] szksak.

*Tárgysorozat: elnöki megnyitó.
jegyzőkönyv felolvasás és hitelesítés.
titkári jelentés.
hozzászólások javaslatok.*

Farkas M. ügyv.eln. üdvözli a megjelent szksakat majd kéri a jegyzőkönyv felolvasását és hitelesítését.

*Felolvasás és hitelesítés után ismerteti a szksak előtt az aug 20.-án tartott felvonulás alkal-
mával a pártnál történt összetűzést, (a mostári zászló elkérésénél) Boros János szksal.
Ez ügy elintézése és tisztázása végett a vezetőség meghívta Boros J. szksat hogy tisztázza*

azt a sérelmet amit az ép. munkások ellen vétett kikeltségében.

Az Építők csoportja aug. 20.-án. felvonulását szebbé akarta tenni az ép. munkások által a pártnak adományozott mostári zászlóval. S előzetes elkérés mellett az elnök szkts. elküldött 2 szktsat a zászlóért. Ám mivel a párt akart felvonulni a nevezett zászló alatt Boros János szkts. kikelve utasította vissza a szktsak kérelmét többek között ilyen szavakat használva, micsoda aljas dolog, ilyen piszkos munkát folytatni az Ép. Munkás csoportnak. Ezért a kijelentéséért kéri az eln. szkts. hogy a csop.tól kérjen bocsánatot.

Boros J. szkts. védekezésében hibáztatja a vezetőséget hogy nem hamarabb kérte a zászlót, majd saját magát a pártvezetőséget hogy nem értesítette a „Mémoszt” helyi csoportját hogy a párt akar a zászló alatt felvonulni.

Továbbá azért használt ilyen könnyelmű szavakat mert tévhitben azt látta hogy Farkas M. eln.szkts. illuminált állapotban volt, és ilyen állapotban kérte a zászlót.

Farkas M. eln.szkts. felkéri Boros szktsat hogy nem az egyéni hanem a csop. ellen elkövetett sértésért kérjen a vezetőségtől bocsánatot.

Borsi J. eln.szkts. az ép. munkás vezetőség jogosan járt el és a pártvezetőség követte el a hibát. Szégyen az hogy Boros J. szkts. aki az Ép. munkás csop. tagja ilyen durván és megfontolatlanul támadta le a zászlót kérő szintén Építő munkást.

Boros János szkts. szinte fölényes és gúnyos módon válaszol, (hogy talán felmenjek a városháza tornyára és onnan kiabáljak bocsánatért) de végül mégis elismeri hibáját amit elkövetett.

Götfert. szkts. jelen volt a vitás dolgon és alátámasztja hogy az r.gárda valóban elkérte a zászlót a csoporttól de későn és ebből keletkezett a nézeteltérés.

Szathmári J. sz.t. a zászló mindig a csop. jelképes tulajdona és mindig jogot formálhat hozzá, és csak az esetben vonulhat a párt vele ha előzetesen elkéri.

Brezovai L. szkts. nem vehető rossz néven a Boros szkts. sértő kifejezései, mert csak meg kell gondolni nem kicsi valami egy ilyen nagy felvonulást megrendezni. Majd javasolja hogy végképpen határozzanak a zászló örökös használati jogáról.

Karácsonyi S. d.k.titk. helytelen az a forma hogy a zászló vagy az enyém vagy a tied, vagy a párt vagy az Ép. munk. csoport formál hozzá jogot, és ezt az ügyet véglegesen el kell dönteni. Majd sérelmezi azt hogy Boros szkts. az elnök szktsat holmi téves felfogással megrohanta.

Farkas M. eln. szkts. kéri Boros szktsat hogy nem személyileg hanem az Ép. munk. csoportot képviselő vezetőség előtt kérjen megfontolatlan kifejezéseiért bocsánatot.

Boros J. szkts. másodszorra is elismeri hibáját, ám hangsúlyozza hogy a jövőben úgy kell lenni ahogy a pártvezetőség határoz, először a párt, és csak azután a szervezet akarata érvényesül.

Farkas M. eln. javasolja hogy a csop. mondjon le a zászló tulajdonjogáról és véglegesen legyen, és rendelkezzen a párt felette. A vezetőség elfogadta a javaslatot.

Farkas M. ismerteti Boros szkts előtt hogy idáig sem és a közeljövőben sem történhet semmiféle dolog a vezetőségben a pártvezetőség tudta nélkül. [...]

ifj. Mészáros János
csop. jegyző.

Hitelesítő.

Farkas Mihály
Elnök

Mémosz (Magyarországi Építőmunkások Országos Szövetsége) Hódmezővásárhelyi Csoport jegyzőkönyve, vezették 1945. május 1-jétől 1949. március 22-éig. 376 számozott old.

egy úttörőfarsang megszervezése nem egyszerű dolog kell tombola, büfé, valami zajos és homályálló zenegép mely kibírná még a komor hústonnák telezihálta bikaistálló pogány legét is, továbbá egy kellően pesszimista forgatókönyv, ügyelet, takarítás s legfőképp öltöző, mert jön majd a sok cowboy, boszorkány, hópehely Superman és katicabogár, itt egytől tízig pontoz a zsűri majd elfelejtettem, mint jelentkezni kollegialitásból a szódásballonhoz csapосnak, de a jegyárus is más volt és Naszradi meg pár faarcú végzős állata őrzeni a bejáratot Hecskő kartárs (vagy lehet, hogy Irén) megneszelve lapuló haszontalanságom (a romeltakarításban végül részem volt) kinevezett a susáni úttörőkarnevál zsűrijébe póttagnak, én hát a látszat kedvéért fel-alá jártam a színpad körül, firkáltam egy noteszbe komoly arccal figyelték is a fontoskodásom, éreztem, számítok ő, ha most Nagy Pista látna, ez a történelem

Hajdalaré, danadaré,
fittyen-fütytös karalábé,
hoppla lábú, széles szájú,
piros-sárga maskarák
hullámszanak boldog, bárgyú
táncot. Rikat hagyma, mák
bódít? és a székre ájul-
nak a drága nagymamák.
...Hajdalárek, danadák...⁴

A leírtakat olvasva némi párhuzamot véltem felfedezni az előbbi eseménnyel: mindkét esetben az éppen megszerzett hatalom demonstrálásáról, és a másik oldalról bizonyos utóvédharcról lehet szó. A végkifejlet azonban nem lehetett kérdéses. Közvetlen előzményül szolgálhatott, hogy az MDP és az MSZDP megyei szervezetei 1948. május 17-én megtartották egyesülési konferenciájukat Szentesen. Az MKP vásárhelyi szervezete 1948. március haváról tett káderjelentése szerint fő feladatuk a két munkáspárt egyesülésének előkészítése és a szocdem párt megtisztítása, főképp a vezető állásban és funkcióban levő jobboldali elemektől, a közigazgatásból és az összes szakszervezetből. (Makó Imre)

4 Harmadik Elrejtettség

A művészek tiszteletére adott fogadáskor történt Kohán-féle atrocitás megrendezése, – nem utolsó sorban – nekem is szólt. Később derült ki, hogy más művészek is maradtak ki a meghívásból, csak ők nem csináltak akkora zűrt miatta, mint Kohán tette. Pl. Csikós Miklós, Kajári Gyula és mások is főleg a fiatalokközzül. Ezzel párhuzamos időben folyt a Kucs Béla alkotta Tanács Köztársaság Emlékmű felállításának, avatásának előkészítő munkálatai is.

Önleplezés és vallomás

(a magánirattáramban való kutakodás során szembesültem bizonyos dokumentumokkal⁵, amelyek – utólag – rávilágíthatnak egynémely, a jellemfejlődésemet külsőleg befolyásoló körülményre)

Az ünnepség városi szintű szervezéssel, mozgósítással folyt.

Majd mit ad Isten!

Az utolsó nap előtti délutánon közlik velem, hogy nemlessz kész a szobor felállításával a szobrász úgy, hogy másnap délelőtti 10.h.-kor meglehessen az avatást tartani. Ez elképesztő botrányt jelentett volna.

Miért nem lehet az ünnepséget megtartani? Mert valamit még igazítani kell a szobron. Igazítani... a kész szobron?! Ilyen nincsen!! Kocsiba ülünk és azonnal megnézem személyesen, hogy mi van? Vörös Mihály szabódik,... nem akar jönni. De, hogy nem!! Kiérünk, a szobrász sehol, a szobor beálványozva, körülötte árok, a téglaburkolat fölturva, a téren telyes a káótikus állapot. A szobrász senkivel sem akar találkozni! De én, vele igen!!! Végre előkerül. Mi csinálni való van még a szobron...? Hát az, amit én parancsoltam.....!!

Ekkor derült ki, hogy délelőt amikor ott jártak, Vörös mint VB. elnök helyettes és Almási Gyula, rám hivatkozva adott utasítást a szobrásznak, hogy a főalak péniszéből vágjon le, mert túl nagy! A szobrász annyira meg volt hűjítve, hogy csak keservesen lehetett vele megértetni, hogy én most látom először a szobrot, illetve még most se, mert most meg a deszkáktól, az állványzattól nem látni belőlle semmit. Vörös Mihály is megérte a pénzét, mert hallotta, hagyta, pedig jól tudta, hogy nem igaz belőlle semmi. Mikor számonkértem tőle a történetet, csak azzal tudott érvelni, hogy „mégis csak ő a művész, neki kell tudni, hogy mit csinál”.

A szobrászt tettem felelőse. Másnap reggelre a tér a szobor, rendben volt és 10.h.kor, az ünnepség megkezdődhetett. De a szobrásszal nem tudtuk elfelejteni egymásnak az atrocitást. Almási pedig, baráti körben, vigan röhögcsélt a történeteken.

Csikós Miklósné Bán Rozália: A vásárhelyi művészetlet Jágoja. (A. Gy. B.) [Kézirat, kelte-zése: Hódmezővásárhely, 1996. április 7., 6 oldal.]

Kucs Béla vásárhelyi Tanácsköztársasági emlékművét a 40 éves évforduló kapcsán, 1959. március 22-én leplezték le. A visszaemlékező Bán Rozália ez időben az MSZMP helyi szervezetének osztályvezetője, majd 1961 és 1965 között vb-elnök. Vörös Mihály ekkor a Bethlen Gábor Állami Gimnázium igazgatója, majd csak 1966-ban választják meg a vb elnökhelyettesévé. Almási Gyula Béla a városi tanács pénzügyi osztályának könyvelési csoportját vezette, emellett a város képzőművészeti életének irányító szervezője, maga is hivatalosan elismert alkotóművész volt, a HNF városi elnökségének és 1959-től a TIT Országos Művészeti Választmányának elnökségi tagja. Vásárhelyiségének megítéléséhez fontos lehet tudni, hogy Makón született, ahol apja városi-pénztár ellenőr volt, és csak 1943-ban került Vásárhelyre. (Makó Imre)

5 A dokumentumok a Függelékben olvashatók.

Úgy hírlík, Prométheusz egykor tűzoltóként kezdte.
(Nincs itt valami ellentmondás? Illetékesség- és
időrendbeli, logikátlan, mítoszi zavarodottság?)
Éghetetlen papírok vallanak erről.
Bocsánatot kérek!⁶

(IV.)

Hommage á Anna Freud

313. a 4-es:
fusson a targonca baloldalához, forduljon arccal a fecskendő felé, nyissa
(húzza hátra) a bal hátsó hordfogantyút, fogja meg jobbkézze. Nyissa
ki balkézze a fecskendő rögzítőjét (136. ábra) és emelje le a fecskendőt
a 3-as, 5-ös és 6-os segítségével a targoncáról (137. és 138. ábra), és
vigye a vízszérzési helyhez. Ott tegye a földre, úgy, hogy szívónyílása a
vízszérzési hely oldalán, nyomónyílása pedig az irány felé legyen (139.
ábra), csukja be (tolja be) a hordfogantyút. [...]

⁶ Tehát a konzekvencia... Távol a történelemtudomány katedráitól, egy alföldi város kisiskolájában magamra hagyva, ebben az egzisztenciális csöndben értem meg a nagyszabású társadalmi folyamatok közönséges kiváltó okainak a felismerésére. Érdekelte Hódmezővásárhely, amelynek paraszti kultúrája önerőből próbált polgárosulni a múlt század fordulóján. Az ötvenes évektől kötelező új társadalmi rend a polgárinál fejlettebb viszonyokat ígért, valójában a parasztinál tagolatlanabb, mondhatni atavisztikus magatartásformákat szült. A mostari zászlóért folyó hatalmi vetélkedés indulati hátterében érezzük a fétisizmust, az (1956-ban ledöntött) Iván-szoborban felismerjük a bálványt, Almási Gyula Béla kaján zavarkeltése pedig a szegvár-tűzkövesi határrészen kiásott neolitikus település 1956-ban talált Sarlós Istenének kultuszát juttatja eszünkbe. (A Sarlós Isten Kronosz öse. Kronosz a sarlójával elválasztotta az eget a földtől, ezzel megteremtve a világot. A mitológiai apparátust mellőzve: nevezett titán levágta apjának, Uránosznak a nemi szervét.)

[...] Fusson a nyomónyíláshoz, Forduljon az irány felé, lépjen bal-lábbal kissé előre, emelje a tekercset magaelé mellmagasságba úgy, hogy a csavarok jobbra, a tekercs éle balra nézzenek, – közben balkézével markolja át alul a tömlőtekercset. Azután jobbkézével markolja át a tömlőt balkeze mellett, – s forgassa jobbfelé addig, míg a csavarok lefelé lógnak. Emelje a tekercset vállmagasságig, dugja be a balkeze hüvelykujját az apacsavarba, s a csavarokat összefogva szorítsa kinyújtott balkarral a balcomb elüllévő részéhez. A jobbkezében tartott tömlőtekercset fordítsa az irány felé s lefelé kinyújtott karral tartsa. Azután hajoljon le, s a jobbkezében tartott tömlőtekercset némi lendülettel közvetlen közelben maga előtt egyenesen gurítsa ki [...] ^{7*}

Bibém meredezett. Te tetted. Zuhanyozni indultam. Ott nem zavar senki. Finom melegvíz. Simogató. Szeretem, mikor kényeztet. Kezem mellemen. Szappanos. Síkos. Mellbimbóm duzzadt tőle. Lejjebb csúszik kezem, bibém keresi. Élvezi, ahogy az ujjak hozzáérnek. Finoman dörzsölni kezdem. Két ujjam közé csippentem. Csúszik könnyen. Másik kezemben a zuhanyrózsa. Kellemes meleg víz, a bibém borzolja. Szeretem. Mintha nyalná valaki. Ujjam lejjebb csúszik. Síkosan szántja végig vaginám. JÓÓ. Barlangom bejáratát keresi. Simogatja. Elindul a felfedezőútra. Segíti a meleg víz. Beljebb jut, majd kijön. Ágyékom is mozdul vele. Ütemesen mozog már a testem. Érzem a gyönyör hullámait. Lassítok, hogy tovább tartson. Kellemes. Testem elönti az érzés. Kicsit nyugszik, akkor kezdem újra. Ezt játszom a meleg vízzel. Többször, mikor nincs megállás. Érzem hüvelyem ütemes lüktetését. Összehúzódik, elernyed. Előbb gyorsan, ahogy a kéz meglep. Átadom magam az érzésnek. Egyre lassabb barlangom tánca. Repülök. Élvezem. (Sz. Á.)

7 * Kismotor fecskendő szerelés, 2. § = Gyakorlati szabályzat a tűzoltó csapatok számára – tervezet. I. Füzet. Tömlő, kocsi-, mozdony-, kismotorfecskendő, és létra szerelése. Kiadja: a Magyar Országos Tűzoltószövetség, Budapest, 1939., 367-368. oldal

Első dokumentum

JUHÁSZ GYULA TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA
6722 Szeged, Boldogasszony sgt. 6.
Kovács Imre

Tárgy: **MEGBÍZÁS**
Ikt. sz.: 1-16/1991

..... Úrnak / Asszonynak

A tűz elleni védekezésről szóló 3/1980.(VIII. 30.) BM. Sz. rendelet 61. § /1/ bek. C/ pontja alapján megbízom a

Magyar Irodalom
.....tanszéknél / egységénél

TŰZVÉDELMI MEGBÍZOTT-I

teendők ellátásával.

Feladatát a fenti rendelet 61. § /6/ bek. és a 6. sz. melléklet 5. pontja, valamint a **Főigazgatói Tűzvédelmi Utasításban** foglaltak alapján a főiskola **tűzvédelmi főelőadójának** irányításával látja el. Ennek során:

- a) működési területén figyelemmel kíséri a tűzvédelmi szabályok, előírások megtartását, hiányosságok esetén intézkedést kezdeményez;
- b) gondoskodik arról, hogy a dolgozók megismerjék a tűzvédelmi szabályokat, előírásokat; a tűzvédelmi oktatásról és az oktatáson résztvevőkről – a tűzvédelmi utasításban foglaltak szerint – nyilvántartást vezet, annak egy példányát megküldi a főiskola tűzvédelmi főelőadójának;
- c) működési területén a tűzvédelmet érintő változásokról rendszeresen tájékoztatja a tűzvédelmi főelőadót;
- d) véleményezi vagy véleményezteti a tűzvédelmi tevékenység engedélyezését, szükség szerint javaslatot tesz a felügyeleti szolgálat elrendezésére, eseti előírásokra, gondoskodik megtartásuk ellenőrzéséről.

Jelen megbízatás visszavonásig érvényes.

Szeged, 1991 év szeptember hó 17 nap

Dr. Szalay István

.....
főigazgató

Második dokumentum

JUHÁSZ GYULA TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA

GAZDASÁGI IGAZGATÓSÁGA

6701 SZEGED, BOLDOGASSZONY

SGT. 6. TEL: 10 244

PF: 396

64-12/1994. főisk. ig. sz.

Tárgy: Tűzvédelmi
megbízottak
nevének bejelentése

Ea.: Süveg J.

75

DR. SEBE JÁNOSNÉ

TANSZÉKVEZETŐ

MAGYAR IRODALOM TANSZÉK

Tisztelt Tanszékvezető, Egységvezető Kollega/nő/!

Kérem, hogy vizsgálja felül a tanszéke, illetve egysége tűzvédelmi megbízottjának korábbi megbízását, ugyanis a fokozott tűzvédelmi feladatok felelősségteljes volta indokolja minden tanszék, egység tűzvédelmének felelősségvállalását.

Az MKM által megkapott komplex ellenőrzésen, hiányosságként merült fel, hogy a tanszékek, egységek tűzvédelmi megbízottainak személye nem egyértelmű.

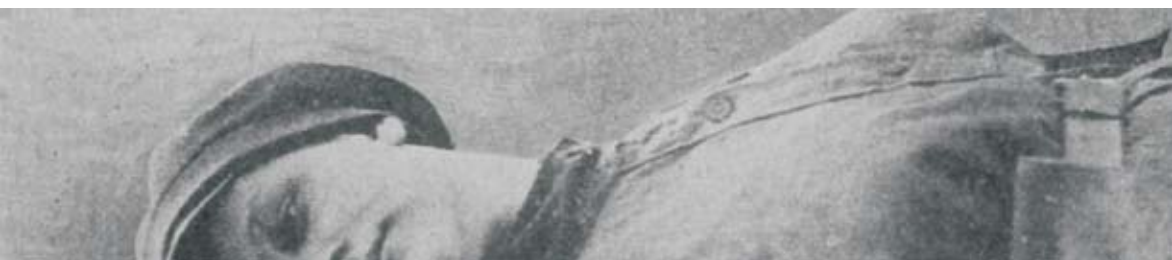
Kérem, hogy 1994. szeptember 30-ig írásban értesítsen a tanszék, egység tűzvédelmi megbízottjának személyéről. /Név, beosztás, lakcím, tűzvédelmi képe-
sítés./

Szeged, 1994. szeptember 20.

(Körpecsét: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Főigazgatósága, Szeged)

(aláírás)

Dr. Kozma Róbert
főiskolai főigazgató-helyettes

Harmadik dokumentum

JUHÁSZ GYULA TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA
GAZDASÁGI IGAZGATÓSÁGA
 6701 SZEGED, BOLDOGASSZONY SGT. 6.
 TEL: 10 244 PF: 396

Tárgy: Értesítés

Ea.: Süveg József

64-2/1995. főisk. ig. sz.

DR. SEBE JÁNOSNÉ
TANSZÉKVEZETŐ
MAGYAR IRODALOM TANSZÉK

Tisztelt Tanszékvezető, Egységvezető Kollega/nő/!

Értesítem, hogy a tűzvédelmi megbízottak alapfokú tanfolyama befejeződött. A tanszék / egység tűzvédelmi megbízottja

KOVÁCS IMRE

sikeres vizsgát tett.

A végbizonyítványt mellékelten küldöm.

Kérem Tanszék / Egységvezető Kollegát, hogy a tűzvédelmi megbízott munkáját számontartani, támogatni szíveskedjék.

Szeged, 1995. január 3.

(körpecsét : Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Főigazgatósága, Szeged)

Üdvözlettel

(aláírás)

Dr. Kozma Róbert
 főigazgató-helyettes

Öt történet (és két tanulság)

Carnegie milliója¹

77

Carnegie, a gazdag Carnegie, a nemes adakozó Carnegie, egyszer elhatározta, hogy a papoknak is juttat egy kis pénzt. Küldött hát egy milliót az amerikai hittérítő társaságnak. Térítettessenek Krisztushoz e kis pénz által tévelygő vadakat.

Carnegie azonban visszakapta a pénzét.

– A mi szent célunkra nem kell olyan pénz, amelyhez ezreknek a könnye tapad.

Carnegie nem haragudott meg. Egy kicsit búsan válaszolt:

– Való, óh tiszteletes testvérek, hogy minden összegyűlt millióhoz ezrek könnye tapad. De nemcsak a milliókhoz. Mindenhez, ami e világon támadt, és növekedett. Oh, tiszteletes testvérek, az evangéliumhoz sokkal több könny tapad, mint az én millióimhoz. És ugye mégsem küldik vissza annak, aki küldte? Ne ítélj, hogy ne ítéltesél. Ezt régen mondták, de igaz, tiszteletes testvérek.

És Carnegie elküldte millióját ama vad emberszülők könnyeinek enyhítésére, kiknek gyermekeit elragadták a kegyes hittérítők.

A mi uzsorásunk

Honnan is tudhattam volna kicsiny gyermekkoromban (talán Lamb Shakespeare-meséiből, ahol felbukkan Shylock figurája), hogy minő szerzet lehet az uzsorás? Nem lévén tapasztalatom a felnőtt világot időnként megsegítő s egyben fenyegető küldetéséről, s személyes mitológiám sem sorolta be ijesztő alakjai közé, nyugtom volt tőle. Mígnem egy nap beállított valaki Aranhoz, és addig soha át nem élt feszültség töltötte be a házat. Az előszobai sugdolózás, a szösze fejem fölötti titkolózás megsejtette velem, hogy a jövővény fontos és félelmes személy. Érkezése pillanatában minden otthonos készségünk és biztonságunk köréje magnetizálódott, „fővarázslói” befolyása pillanatok alatt letaszított gyermekkirályságom képzeletbeli trónjáról. Aran félrevonult vele, valami bonyolult és kínos tárgyalás céljából. Azt hamar megéreztem, hogy van a kiszolgáltatottságnak és a megvetésnek egy furcsa elegye, amely csak az olyanfajta embernek jár ki, mint Tóth bácsi. Így hívták a mi uzsorásunkat. Rideg, poros csizmát viselt, állig begombolt kockás inget, keskeny eresztű kalpagot. Szőke borostával befutott arca lárvaszerűen merev volt, a tekintete egykedvű. Nem hallgatóztam, a kiszűrődő zajok árulták el, hogy Aran mímelt magabiztossággal és keménységgel érvel, Tóth bácsi pedig csöndesen, rendíthetetlenül ejti bele a maga megjegyzéseit a másik fuldokló szózuhatagába. Még négyszer-ötször tette tiszteletét nálunk, aztán valahogy – a baráti kölcsönök közbejöttével – már nem volt oka felkeresni bennünket. Tóth bácsit felzabálta és elemésztette az idő, és Pannika néni, Etuska és Bálint bácsi visszahozhatatlan alakjával együtt belesüppedt a csak bennem élő múlt televényébe. Rossz álmaim lápjából néha ázott, kavargó bankókat üzen.

¹ Ady Endre: Nagyon furcsa esetek – Carnegie milliója. Budapesti Napló, 1905. augusztus 15.

A Böröndi-kincs²

78

Böröndi Andrást koplaló, rongyos, reménytelen embernek tudta minden ismerőse. De a legrosszabb zsák is megleli a foltját, s Böröndinek is akadt párja. Egy Major Ilona nevű leány élt egy darabig Böröndivel, de megunta a nyomort. Major Ilona nem sejtette, hogy az ő Böröndije valóságos nábob, s megszökött tőle. S most, hogy Böröndi meghalt, elárulta egy végrendeletben élete titkát. Pénzt, vagyont gyűjtött, az ő nyomorúságához képest sokat, s meghagyta, hogy keressék föl Major Ilonát, s adják át neki a vagyont. De Major Ilka már Böröndi előtt meghalt, megölte magát. A Böröndi-kincs nem hozott még utólagosan se boldogságot azoknak, akiknek előbb kellett volna belőle élniök. Mert a pénznek rejtelmes, erős, nagy törvényei vannak. A Böröndi-kincs, a koplalással összezsugorgatott, titkos rab pénz bosszút állott.

A lipsiai tipográfus esete a legokosabb XVIII^{dik} százban³

TEMPEFŐI. Egy dolgot beszéllett most énnekem Betrieger, az idevaló tipográfus: ez ugyan mindennapi Magyarországon, s annál fogva nincs benne semmi csoda: de minthogy a Kisasszony úgy kényszerít, nem sajnálom elbeszélni. – Esméri a kisasszony azt a' Betriegert, a tipografust?

ROZÁLIA. Ó, jól esmérem. Aki Lipsiába volt tipografus, s onnan szerfelett való kincssel jött ide Pestre műhelyével?

TEMPEFŐI. Az, éppen az. Ő hallván, hogy Magyarországra, abba a nagy tartományba, alig van öt-hat tipografus, így okoskodott: Én, azt mondja, Németországba, hol annyi a tipografus, mint a kurta kutya, ennyi ezer tallért gyűjtöttem szegény ember létemre: mennyi pénzt fog hát énnékem keresni az én műhelyem Magyarországra, ahol több a gróf, mint a tipografus.

ROZÁLIA. Nagyon féltem Betriegert, hogy markába szakad ez az okoskodás.

TEMPEFŐI. Mindjárt meghallja a Kisasszony. Kijöven Betrieger, mindjárt kihirdeteti mind a két hazában, hogy ő kijött egy könyvnyomtató műhellyel, amellybe mind ama híres Mansfeld tulajdon kezeivel metszett új betűk volnának. Annak felette, hogy ő kész kinyomtatni akármely munkát, ha a hazabéli tudósok méltóztatnának szolgálatjával élni.

ROZÁLIA. Áldott igyekezet, mellyet a magánhaszon mozgat ugyan, de a közhaszonra.

TEMPEFŐI. Találkozott is elég tudós a két hazában, több mint jóltévő Maecenas, akiknek munkájokat az említett Betrieger becsülettel ki is nyomtatá egy-néhány ezer exemplárokban.

2 Ady Endre: Jegyzetek a napról – A Böröndi-kincs. Budapesti Napló, 1908. január 19.

3 Csokonai Vitéz Mihály: A méla Tempefői, azaz: az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon. (részlet)

ROZÁLIA. *Oszlanak már a fellegek a magyarok egéről: megérjük tán még, kedves Poétám, nemzetünk kicsinosodását.*

TEMPEFŐI. *Nem reménylem. Ha így megyen ugyan a dolog, sohasem. Elég bizonyosság arra a Betrieger története. Ő ugyanis a teméntelen sok exemplárokat árúra bocsátván, alig talált öt-hat grófot, húsz-harminc nemest, akik vették volna a könyveket. A köznép pedig azt se kérte tőle, mit árul. Így veszett belé a könyvekbe szegény Betriegernek minden németországi keresete.*

[...]⁴

Alig indultunk el egy igen gyéren világított folyosón, a lányok hirtelen elbúcsúztak tőlem és belibbentek azokba a feketén hortyogó termekbe, amelyekben ágyuk várta őket, s amelyekből tömény, meleg nőstényszag csapott ki. Mire megkérdezhettem volna, hogy merre is vannak a fiúszobák, már egyedül maradtam a kietlenségben. Tettem pár lépést, tépelődtem, aztán összeszedve minden bátorságomat be-benyitottam néhány ajtón. Mindenütt ugyanaz a kép fogadott: a vaksötétből nagyon halványan kirajzolódó világosabb foltokon, akárha saját kipárolgásuk légpárnáján, embertestre emlékeztető sötétebb idomok hevertek lágy hullámozásban. Hiába mentem át a másik épületszárnyba és kukkantottam be az ottani szobákba, egyetlen égő olvasólámpát sem találtam, halk beszélgetés sem folyt sehol, nem nyitottam rá sem kártyázó, sem iddogáló fiatalokra, nem botlottam egymáshoz átszőkdöső fiúkba és lányokba, nem szűrődött ki sehonnan zsvaj, zene vagy énekhang. Halálosan mély álmát aludta az egész kollégium, mindent magába foglalt az épületnyi hortyogás, mintha még a folyosók is a fújtható tüdők ritmusában hullámoztak volna.

Valahol csak kell lennie egy ügyeletesnek, gondoltam, talán fent az emeleten. De ahogy a csaknem teljes sötétségben végighaladtam a zárt ajtók előtt és kiértem az előtérbe, ahol valamivel jobb volt a világítás, már semmi kedvem nem volt a vakon ásító lépcsőházba belépni. Örültem, hogy látom a kijáratot, hogy nem tévedtem el a labirintusban, nem szippantott be valamelyik áporodott levegőjű álombugyor, hogy többé ne szabadulhassak az épület sajátlélegzésének túlvilági ritmusából. Már-már pánikszerűen távoztam, eszembe sem jutott, hogy bekukkantsak a portásfülke feketeségébe, vajon hortyog-e benne valaki. Ahogy jövetelünk, távozásomkor is meglepően könnyen nyílt a súlyos vasajtó, vigyáztam, be ne csapódjon mögöttem, nem akartam lármát kelteni, nehogy felriadjon álmából mögöttem ez a roppantul szuszogó dinoszaurusz.

Mélyet lélegeztem a friss levegőből, jólesett, hogy kicsit megborzonegat a szél.

A pesti ház

Minden családnak van legendáriuma: nyilvános, adomákban szétosztott, és ki-bezárt, egymás elől is rejtegetett fejezetekből álló. Azt hiszem, a mi egyik legnagyobb titkunk a pesti ház elkótyavetyélésének (?) hiteles története, amiről

⁴ Részlet Balla D. Károly (a könyv megírásának idején) publikálatlan írásából.

hiába faggattam apámat – már amikor elég bátorságot gyűjtöttem az ügy megpendítéséhez. Szóval, anyai nagyapámnak a XIX. kerületben volt háza; verandás, lengőhintás, birs- és ringló fákkal, hobbi-szőlővel karéjozott, háromszobás kis-polgári „kúria”. Idemenekültünk nyaranta az Alföld porfészkéből, székesfővárosi urizálás és Horváth József majoránnás lecsójának ritka élvezete tárgyában. Itt és így cseperedtem „világpolgárrá”, a lecsó mellett belekóstolván Pest édesbűdös nevezetességeibe is. Végül nagyapó és nagyanyó (Nusikám – ahogy bol-dogult Horváth József szőlította) belefáradt a sok nyári vendégeskedésbe, és úgy döntött, hogy otthagyja Kispestet, leköltözik Anna lányához, a mi városunkba, Hódmezővásárhelyre. Eladták a pesti házat, és beköltöztek egy fél telken álló, egyszobás épületbe. Az akkor ötvenezerért gazdát cserélő Csík utcai ingatlan rövidesen felvirágozott, nagyapó tornácot és lakatos műhelyt ragasztott hozzá, s néhány szőlőtövet is megreszkirozott. De milyen szánalmas és „kísérleti” volt ez a pesti házhoz képest!... Anyai nagyszüleim halála után az én örökrészem lett ez a Csík utcai „birtok”, hosszas kínálgatás és alkudozás után túladtam rajta, körül-belül egy panellakás árának a feléért. És kimondhatatlanul fáj a szívem, hogy a nagyapó kései, utolsó, kismesteri fellángolását megörökítő „romokból” hasznát húztam. Mégis, elviselhetőbb ez a lelkiismeret-furdalás – mert az adás-vétel ősi rendjével a döntés megindokolható –, mint a nagy kölappal eltemetett kérdés „hahottidéz” bolygatása, hogy ugyanis mivé és hová lett a pesti ház...

[...]⁵

SÁNDOR ISTVÁN nyugalmazott rendőr alezredes, a Központi Bűnüldözési Igazgatóság volt főnyomozója: [...] miért van az, kérem szépen, hogy közel három éve folyik ez a nyomozás, és még mindig nincsenek a végén? Nem is lesznek a végén, mert annyi idő után elhalnak, tönkremennek – szóval egyszerűen nem is tudom megérteni, hogy mi történt.

Az van, hogy nekem az a véleményem, hogy a szervezett bűnözés nemcsak kopogtat az ajtón, hanem már régóta ott van, beépült az igazságszolgáltatásba, a rendőrségbe és más közhatalmakba is. Azt tudni kell, hogy ahol a pénz manapság, ott a hatalom. Ezt több élő példa is bizonyítja az életben, hogy pénzzel sok mindent meg lehet oldani, pénzzel sok mindent el lehet intézni. Ennyit szerettem volna elmondani. Kérdezzenek!

ELNÖK: Köszönjük a tájékoztatót. A bizottság tagjait arra kérem, hogy a kérdéseiket tegyék fel.

TÓTH KÁROLY: Nem lehetne öt perc szünetet tartani? Csak azért, hogy egy kis levegőt beengedjünk ebbe a szűk terembe. *(A bizottsági tagok egyetértőleg bólintanak.)*

ELNÖK: Öt perc szünetet rendelek el.

(Szünet: 11.27 – 11.43 óra)

5 Részlet a „Jegyzőkönyv az Országgyűlés az olajügyeket és a szervezett bűnözés között az esetleges korrupciós ügyek feltárására létrehozott vizsgálóbizottságának 2000. november 7-én, kedden, 9 órakor a Fővárosi Ügyészség Nyomozó Hivatalának, Budapest, Belgrád rakpart 5. számú épületében megtartott zárt üléséről” című dokumentumból.

Bádogcsirke az üvegasztalon

81

Volt nekem (is) egy gyenge fémlemezről hajtogatott, hirtelensárga, pingpong-labdányi bádogcsibém, amit a hátába döfött kétfülü kulccsal lehetett felhúzni, s akkor rúgósakadtáig csipegette a semmit. Kat-kat, zörgött finoman a masina. Legjobban az üveglapú dohányzóasztalunkon érezte magát. Hajbókolás közben csúszott előre a végtelen, kristálykeménységű síkon. Ebben a helyzetben teljesedett ki létének értelmetlensége, s vált *tiszta* játékká. A múltból felcsipett semmimorzsák megmutatják az idő üvegasztalának áttetszőségét. A primitív emlékek¹ nem visszafelé mutatnak, hanem a *mélybe*.

1 1 Tulajdonképpen nem kezdődött rosszul. Már az Ifjúsági Ház előcsarnokában a SZOTE fotókori tagjainak alkotásaiból rendezett színvonalas kiállítás darabjai, a Ház minigalériájában pedig a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rajzszakos hallgatóinak figyelemreméltó alkotókori munkái – kerámiák, grafikák, festmények – fogadták a szegedi felsőoktatási intézmények művészeti csoportjainak csütörtök esti bemutatójára érkezőt. Kár – hogy nem így folytatódott. [...]

A legszomorúbb dolgok kerülnek a végére... Mit van mit tenni, így alakult ezen a bemutatón. Feltehetően szórakoztató és nem „aréna”-célzattal alakulhatott meg a főiskolán a Sómorzsoló-együttes, mely programja szerint mai dalokat kívánt előadni. Az úgynevezett pol-beatben ugyan kissé szokatlan az elektromos erősítés, ám nem ez az igazán fontos. A szellemtelen, már-már ízléstelen, a Nyugaton is már letűnt punk-ot félig-meddig követni óhajító bemutatkozás enyhén szólva nem keltette a legjobb benyomást, miként a konferan-szié-zenekarvezető [Kovács Imre Attila – K. I. A.] indiánmeze (?) sem. A dalok? Melódiájuk kissé primitív, szövegük viszont tökéletesen érthetetlen-értelmetlen. Persze ebben nyilván a hangerő is közrejátszott. (Domonkos László: Erőfelmérés tárgyilagosan – Gondolatok fiatal amatőregyüttesekről. Délmagyarország, 1979. november 24.)

2 Tisztelt Igazgatónő, Tantestület!

Ezuton szeretném leírni néhány gondolatomat az iskola évzáró hangversenyéről. Azért ezt a módot választottam mert az emlékkönyvbe ezek a sorok nem helyén valók.

- Az első meglepetés már a bejáratnál ért, a mai kor legújabb koldulási formájával találkozottam. Ha ez az irodalmi műsor előadásához kapcsolódik és büszkék a produkciójukra akkor a „zenész” merje adni ehhez az arcát. [...]

- A második részben látott Kovács Imre Attila tollából származó szindarab irodalmi értékét nem akarom bírálni, de ez a választás sem a legmegfelelőbb volt. (Választások, kampánycsend) A tavalyi évzárón bemutatott darab is enyhén szólva meghökkentő volt, de akkor azt egyszer előfordulható tévedésnek véltem, ma viszont azért ragadtam tollat, hogy ez ne váljon tendenciává. Ennek ellenére a darabban szereplők nagyon jól megoldották a feladatot és a produkció sikere csak a gyerekek érdeme volt.

Nem tudom, hogy ez a mű milyen szempontok alapján került kiválasztásra és ebben volt-e beleszólása az igazgatónőnek vagy a tantestületnek de ha igen és mégis közösen döntöttek e mellett, akkor komoly gondolatok merülnek fel bennem az iskola ilyen irányú nevelésével szemben. [...]

1998. május 23

Törökné Tárkány Katalin, szülő

3 Oszlászki Zsolt polgármester

Köszönti Kovács Imre Attilát. Megemlítve a közelmúlt eseményeit kéri, hogy Kovács úr a jövőben az önkormányzat nyilvános véleményezésénél tartózkodjon a gúnyolódó hangnemtől. Elmondja, hogy az előző alkalommal támogatott könyv bemutatója nem Bodajkon, hanem Mezőszilason volt. Kéri, hogy Kovács úr a jövőben az általánosan elfogadott, íratlan szabályokat tartsa be, ne tegyen a testülettel kapcsolatban cinikus nyilatkozatokat. Kifogásolja illetlen megjelenését, rágózását. Végül elmondja, hogy a testületi ülésen erre a napirendre személyes elfoglaltságát kívánja bejelenteni, és átadja az ülés vezetését, illetve nem szavaz a napirendről. Ezt követően elhagyja a bizottsági ülés helyszínét. (részlet Bodajk Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének Pénzügyi Bizottsága 2007. február 21-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből)

Múlt karácsonyaim

„Transzszimbolikus halleluja”

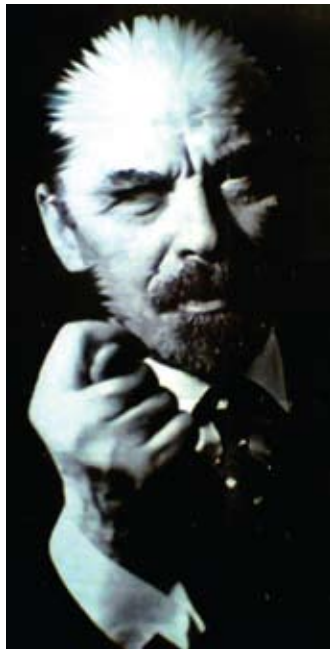
Karácsony, 2003.

Öt napja egy ingben várom a karácsonyt,
még zoknit sem váltok, így, ruhában alszom.
Csavargója volnék a várakozásnak.
Az Anya segítsen meg, ki sosem volt asszony!

Büdös vagyok, mint ama jászol barmai...
Bezzeg a három király pézsmailatú
kenetekkel szellőzködött Betlehemben!
Fülük fényes, körmük ápolt, hitük szigorú.

Én a vég felől állok. A kálvária
haláltalan keresztjeinek tövében.
A magán-megváltást is szögre akasztom!
Este töltött kacsza lesz, szóva hűl a jégen.

Meg kéne fürödnöm, átölelni nőmet,
és eldúdolnom egy kis, suta éneket.
Na, mindjárt lesz erőm, s ingemmel kifogom,
a transzcendenciából fújó szent szelet.

Úgy, ahogy ezt egy csésze fűszeres, fátyolszerű gőzt lehelő tea fölött elmondotta valaki

Karácsony, 2004.

Jámbor pásztorok esti tüzet raktak
(alattuk irha, fent az égi ablak,
egyik fagytól véd, másik reményt éltet)
alágyújtottak a zord mindenségnek.

Ahogy így voltak, ridegpásztorformán,
egy angyal jött fel a nagy semmi ormán,
égi ablakon rájuk csudálkozott,
hogyan e népség az, kiknek szent hírt hozott.

Szálkás öregnek, orrfúró öccsének,
nehéz csizmájú, vén halljakendjének,
gatyakorcrántó, málészájú finak –
e durva körbe vitték a szent inak.

Mondta az angyal, am'ért odaküldték.
Hátul szelíden bégettek a bürgék,
belemakogva a mennyei neszbe,
amit pásztor fül is lassan ereszt be.

Aztán valahogy kinyílt rá a szívük.
– Üljk le – mondták –, mi felmelegícscük
égi röptében csonkra fagyott szárnyát.
Majd megköszöncsük Jézus szalmaágyát...

Az angyal pirult, de nem lévén érve,
végül elhevert, csak palástszegélye
gyúlt meg a tüztől, amin jót röhögtek,
„pokolláng”, szóltak, és a rönkre pöktek.

Közben Heródes ékes városában,
szépen erezett márvány palotában
három bölccsel tárgyalt a nagy Askelon:
új király jön – rebeg a sokadalom,

(pedig tenmaga a hiteles zsarnok,
nem kell más dudás, iker-akarnok,
nosza, a bölcsek derítsék ki létét,
s hozzák a hírt, ő csapra veri vérét.)

Három gyanútlan Betlehembe mentek,
csillagragyogást küldtek le a mennyek,
hogy megtalálják az ígért kisedet,
aki király lesz majd a szívek felett.

Meg is érkeztek bús, szakállas arccal,
helyzethez illő, komoly ábrázattal,
aranyat, tömjént, mirhát zsákkal hoztak.
(Ebből is látszik, milyen bölcsek voltak!)

Ott tébláboltak már a jó pásztorok,
szertebámulva, hogy micsoda *dolog*
és nagy tisztesség bölcsekkel karöltve
állni a Jézust tisztelgő félkörbe’.

Balról pásztorok, jobbról meg a vének,
az írástudók s az egyszerű népek.
Néztek egymásra, bent szakadt minden szusz.
S ott, középen, felsírt a Kisjézus.

- A fekete étel?
- Nem volt mindig fekete.
- De minden étel fekete, nem?
- Kétféle fekete van, a felső és az alsó.
- A felső az alsó legalsó pontján tükröződik.
- Akkor Jézus fekete volt, nem?
- Ételszerű.

Tumerlákumban, Karnathytól
alig tíz kilométerre, a Salve folyó
keleti partján, ahol a felhők
letérdelnek a hegyek előtt, az
ösvények szegélyezte hegyi
utaktól egy jobbrafordulásra,
kicsit a táj lebegő horizontját
megbontva feküdt a falu, a pár
ház, néhány család lakóhelye
és az isteneké, akik a csend
magányát felülről, a napsugár
erejével tették transzparenssé.

meztelen Jézus

Karácsony, 2005.

karácsony táján elkezd lejteni a pálya
 egészen görbe és mentaillatú lesz a padló
 mindenféle irdatlan bútorok csúsznak felém
 a lelkiismeret végtisztességének őrt állói
 pirosposzgás és kengyelfutó szerettem volna lenni
 harmadik hónapja egy fizetésből élünk
 mert a Teve utcából nem postázzák a pénzt
 nem találnak bizonyos már elküldött
 később megtalált papírokat nem értesítenek
 nem intézkednek
 oh milyen masszív tények határolnak minket
 van nekik pénzük csak nem adják ide
 nem értik a bálnák misztikus énekét
 viharzó kék kárpitok magamutogatását
 de elvtársak hiszen ezt akartuk
 aranszegélyű hősi márvány-ölelés helyett
 talpalatnyi szeretet-köztársaságot
 százhuszezer osztva öttel¹
 nincs pénz mégis felkel a nap
 sehol nem látok majomhullákat szétlőtt balett cipőket
 sem megfagyott gyufaárus lányok illusztrált rémálmait
 átoperált ördögi hangon nyüszítő hangszereket
 minden a legnagyobb rendben de igazán
 csak a Teve utcából nem küldik a pénzt
 három hónapja lehet hogy elvesztettem az arcomat
 széttaposta az ünneplő tömeg a Teve utcában
 ezerszer leírom hogy Teve utca
 szép literátusan átfűzöm őt a tű fokán
 elmegyek az országalmához utcazenélni
 hegedülni fogok mélyrepülésben nem úgy mint Chagall
 ésbontóan gyönyörű vad figurái
 mert kívül állok az adott társadalom gazdasági rendjének
 fenntartásában érdekelték körén
 mondaná Weber kalapomba aprót potyogtatva
 egyszer Nagy László elvesztette a személyi igazolványát
 döbbsent keserű verset írt a hivatal packázásáról
 ki viszi át a szerelmet

¹ 2005-ben a család egy főre eső jövedelme 24 000 Ft volt. Összehasonlításképpen közlöm megélhetési viszonyaink 12 évvel korábbi adatait (a kimutatás 1993. február 7-én készült, Hódmezővásárhelyen).

1. Kovács Imre Attila, főiskolai tanársegéd (mellékfoglalkozása, járulékos jövedelme nincs)	nettó keresete: 15 644
2. Kovácsné Nagy Márta, általános iskolai tanár	a GYED havi összege 10 600
3. három gyermek (Kovács Orsolya, 3. osztályos; Kovács Dominika Márta, óvodás; Kovács Virág Kata, másfél éves)	családi pótlék 10 800
A család semmiféle segélyben vagy rendszeres támogatásban nem részesül.	
Havi összjövedelmünk:	37 044

Az egy főre jutó havi jövedelem: 7 409 Ft.

Havi kiadások:

• gáz (az éves fogyasztás tizenkettő részé, tehát nem fűtési időnyre számolva)	4 000
• áram	1 500
• víz, kommunális szolgáltatás	500
• 2 gyermek ebédpénze	1 000
• 3 személy ebédje (20 nap, otthoni előállítással)	3 000
• reggeli és vacsora 5 főre (30 nap)	3 000
• 4 hétvége (szombat-vasárnap)	2 000
• OTP törlesztő részlet	4 600
• biztosítási díj	400
• utazási költség (munkahely)	600
• helyi adók (egy hónapra lebontva)	200
• háziorvos	1 000
• előfizetési díjak (tv, rádió, telefon, 1 napilap)	800
• tagdíjak (könyvtár, Modern Filológiai Társaság)	
alapítványi befizetés (Juhász Gyula Alapítvány)	500
havi kiadás összesen:	23 100

A család havi jövedelmének és kiadásainak a különbsége: 13 944 Ft.

Ez egy főre havi **2 790 Ft.**

Az egy főre eső 2 790 Ft-ból kell megoldani: gyógyszer, ruházzkodás, közlekedés, háztartási tisztítószerek, pipere cikkek, meghibásodott berendezések javíttatása, egyéb szolgáltatás, kulturálódás (könyv, folyóirat, múzeum, hangverseny, színház, mozi stb.) ünnepek; ajándékok.

Korrajz adatokkal '93 karácsonyáról

Verseken csak elvétve találkozhatunk számtani műveletek említésével. Előfordul azonban, hogy a szeretet ünnepét egy népes család ingatag anyagi helyzete beárnyékolja, hogy elmaradni látszik a gyermekek örömét hozó ajándékeső. Indokoltnak tűnik tehát számadatakkal segíteni a vers megértését, adatok felsorakoztatásával kitekintést nyújtani egy kor, egy ország helyzetének megrajzolásához.

Magyarország lakóinak száma 1993-ban 10 310 ezer fő volt, napjainkban már csak 10 077 ezer fő. Az ország népessége a születések számát meghaladó halálozások következtében 1981 óta fogy. A születések száma 1975-től kisebb hullámzásokkal, de tendenciájában folyamatosan csökken. 1993-ban a 15 évesnél idősebb nők mindössze 13%-ának volt három gyermeke. A teljes termékenységi mutató messze elmaradt az egyszerű reprodukciós szinttől, már akkor is kevés család vállalta a három gyermek felnevelésével járó gondokat. A gyermekek számának növekedésével nő az elszegényedés kockázata. Különösen igaz ez abban az időszakban, amikor az életszínvonal romlik. A '90-es évek első felében ez volt jellemző. A lakosság legfőbb megélhetési forrása a munkából származó jövedelem. 1993-ban a havi átlagkereset nettó 18 397 forint volt. A keresetek alakulásában az iskolai végzettség szerepe nőtt, de az oktatásban dolgozók 16 982 forintos nettó átlagkeresete elmaradt az országos átlagtól. Ebben az évben az infláció üteme meghaladta a 22%-ot. A keresetek reálértéke egy év alatt 3,9%-kal csökkent, a bérekért ennyivel kevesebbet lehetett vásárolni, mint egy évvel korábban. 1993-ban egy kiló sertéscomb 373 forintba, 1 kg párizsi 206 forintba, egy liter tej 33 forintba, egy kiló cukor 66 forintba, 1 kiló kenyér 49 forintba, míg egy kiló alma átlagosan 41 forintba került. Egy bőr gyermekcipőért 1 405 forintot kellett fizetni, 10 dkg hazai tejcsokoládé ára pedig 60 forint volt.

A statisztikai adatok alapján 1993-ban egy ötagú, két felnőtt és három gyermekből álló háztartás folyamatos életviteléhez – a konvencionálisan alapvetőnek minősülő szükségletek kielégítésére – 49 933 forintra lett volna szükség havonta. Egy főre vetítve tehát 9 987 forintra. Ezt az összeget a statisztika „létminimumnak” nevezi, vagyis annak a jövedelemnek, ami a társadalmilag még elfogadható szükségletszint kielégítésére elegendő. Ez alatt is fent lehet még tartani egy lakást, nem kell éhezni, de sok mindenről már le kell mondani. A szubjektív szegénységi küszöböt a magyar statisztika úgy határozza meg, hogy megkérdezik az embereket, hogy mekkora összeget tartanak szükségesnek a nagyon szűkös megélhetéshez. Ez az összeg több év tapasztalatai alapján a létminimumnál átlagosan

még a Teve utcaiaknak is nincs kivétel nem a pénzükért
 a mi pénzünkért amit három hónapja nem küldenek
 és akkor L. zavartan nézett rám
 hogy ugyebár az eltorzult testű légy lepte bennszülöttek
 börduda hasú éhezők szomjazók
 vagy az erdélyi kárpátaljai szlovákiai délvidéki
 magyarság valódi csontig rágó szegénysége
 árvíz sújtotta hontalan hajléktalan putri lakó embertársaink
 ebből a szémszögből bornírt az én nyafogásom
 hihetetlenül gazdag és szerencsés vagyok hozzájuk képest
 L. teljesen jól látta ügyemet
 máris kezdtem fátum kedvelte bennszülöttnek hinni magam
 képzeletben állati bőrt öltöttem
 kőből és keményfából fegyverek fabrikálásába fogtam
 másokat is erre biztattam hogy végre érezzük
 igazán szerencsésnek a magunkfaját
 s amikor már ötszázezren hajkurásztuk
 jáde-zöld gyíkjaink fűízű testét
 ástunk dacos keserű gumókat émelyítő édes gyökeret
 akkor egyszer azt találtam mondani az így magunk mögött

30%-kal alacsonyabb. Ötfős háztartás esetén a különbség 21%. Ennek alapján a szubjektív szegénységi küszöb becsült nagysága ennél a családnagyságnál 39 ezer forint volt 1993-ban. Ez az a szint, ahol nagyon nehéz megkapaszkodni, megakadályozni azt, hogy a család kilátástalanul a szegénységbe süllyedjen.

A statisztikai adatok természetéből adódik, hogy átlagok, a szélső értékeket, a mögöt-tük rejlő egyedi adatokat elfedik. Így egy-egy család sorsa, élethelyzete mindig eltér az átlagtól, hiszen átlagember vagy átlagcsalád nem létezik. A statisztikai adatok azonban segítenek abban, hogy egy család helyzetét egy adott évben reálisan értékelni tudjuk. A statisztikai adatokkal összehasonlított egyedi adatok önmagukért beszélnek, igazolják a költő jogos keserűségét.

1993-ban Magyarországon a vers írója, egy főiskolán tanító férfi és tanárnő felesége, három gyermekkel a szegénységi küszöb alatt élt, jövedelmük a létminimum kétharmadát tette ki.

A különböző lakásfenntartási költségek kifizetése elvitte jövedelmük egyharmadát, az élelem pedig további 20%-át. (Vételezhető, hogy élelmiszerfogyasztásuk kiegészült a kertből származó gyümölccsel, zöldséggel, mert az élelmiszerfogyasztás aránya országosan a létminimumon élőknel eléri a 37%-ot.) A két tétel az összes bevételük több, mint a felét tette ki, s a fennmaradó összegből kellett volna minden más szükségletüket fedezni, a ruhák, játékok, tisztálkodás és szórakozás stb. mellett például egy értelmiségi házaspár szellemi igényeit is kielégíteni. A létminimum alatt élő gyermekes családok helyzete különösen nehéz, hiszen a gyerekeknek sok tejtermékre, gyümölcsre lenne szüksége, ruháikat gyorsan kinövik, s a szülőknek külön lelki terhet jelent, hogy gyermekeik vágyait nem tudják teljesíteni. A szeretet ünnepére üres zsebbel készülődő, családjával szemben lelkiismeret furdalással küszködő költő lázadása a bürokratikus, embertelen ügyintézés valamint a reménytelennek tűnő helyzete miatt érthető. Mi több: adatokkal igazolható. (Jasperné Darvas Mária)

hagyott elszontyolodott társadalom legbúsabb képű lovagjának
továbbra is tisztán utópisztikus síkon maradva
hogy nem kell aggódnia a sok elbutult tekintet miatt
a vadállatok szemében például gyilkos ösztön parázslík
a hülyeség még egészen emberi vonás ahhoz képest
hogy föl is koncolhatnánk egymást
a kiüresedés ezerszer jobb mint a káosz
így vigasztaltam sértett lelkem fantázia hősét
kamasz vigasz majd ha a sírom körül álltok rájöttök
szóval a Teve utca mély hallgatása miatt kifordult világrendem
nem bír nyugodni nem értem a pénztelenséget
felhőkarcolóok közé kifeszített vékony drótkötél
egyik kezemben mákos bejgli másik kezemben diós bejgli
jobbra-balra imbolyogva megindulok
L. néz utánam mindenki talál magának egy saját karácsonyt

Levelek a disznófejű Nagyúrhoz

Első levél

*„Sertés testét, az undokot, én
Simogattam. Ő remegett.
»Nézd meg ki vagyok« (súgtam néki)
S meglékeltem a fejemet.
Agyamba nézett s nevetett.”*

Minden vallomás így végzi: szóviccek
karikáznak rajta át, nyomorék testét feldiszipik,
kifestik a velem lélekben-ikrek,
öreg csecsemő szépségét lerombolják, ahogy illik,
hideg derűvel, s már közétek illek,

mint az erdő riadt, királyi vadja,
aki körvadászatok dobszávara okosan hőköl,
s nem hagy nyomot, mert örök, mint a hangya,
kéregben a féreg, s az avarként rothadó időből
kinyúl büszke és elhullott agancsa.

Ó, én tudom már, hogy mi az öregség:
amikor megvédenek magadtól a derék barátok,
mintha lett volna életedben egység,
szikár elv, szépen lezárandó pálya, megszentelt átok,
s nemcsak folyton újra kezdett, üres vég.

Akik láttak, és hallották imáim,
csak egymást értesítették, nem a gőgös isteneket.
Nem szállt fel a füstöm, így lettem Káin,
s mint a sors, körbejárt köröttem egy káinibb szeretet.
Ugye emlékeztek, drága barátim?

Igen, gyöngé voltam, álmodó, bamba,
és hagytam, hogy tehetetlen mélyeim lássátok búsan.
Most téged kérlek, Nagyúr, nézz agyamba,
kacagd igazad, ami már a gonoszságon is túl van,
hogy ne higgyek megsajnált magamba’.

Második levél

*„Az én yachtomra vár a tenger,
Ezer sátor vár én reám,
Idegen nap, idegen balzsam,
Idegen mámor, új leány,
Minden én reám vár, én reám.”*

Szőke, kispöcsös koromban, félúton
a démonok és Gagarin között
(kénköves úrben kifeszített húron
billeg azóta is az elmém. Köd

nincs, sem arisztokratikus örület
bennem, *pasas* – úgy mondaná Ottlik –,
aki ír, piti dolgok után üget,
s ha lép, két óriás lábába botlik)

szóval, akkor kértem Szalkai Sanyit,
aki szüleivel épp utazott
Jugoszláviába, vegyen valamit,
csak csip-csupságokat (Pif-újságot,

riasztópisztolyt, piros kerti traktort)
nekem a csodák és a gazdagság
Eldorádójában. Sajtból volt a Hold,
sárga krumplicukorból a világ.

A megbeszélt napon hiába vártam
(nem jött Godot) a kapualj üres
folyosóján. Lassan elmúlt a lázam,
és ma az vagyok, ki sosem keres

ingyen mesét, és sajnálja, hogy nem ért
semmit az irigy-józan világból.
(Sanyitól később vettem két forintért
egy szál fogkrém szagú cigirágót.)

Pár év, s voilà, minden kész lett rajtam,
az egész testem az életemről
szólt, például bozontos lett a farkam
(lám, az Í-mre felkerült a vesszőm)

és kellettek még a művészetek is,
pávatollnak, garabonciának.
Szörmeresztő lázadás volt, szitok és
gyilok! Mandulaszagú ciánnak

szimatolták a tiszteletreméltó
vének, s én hülye, mint aki támad,
azt hittem magamról, én vagyok *irtó*.
De ők nyírták ki szofisztikámat.

Az ordító húrú gitár megmaradt
ujj-kötéltáncoltatni a kezem,
s táborról táborra vittek nyarak
s a nők – hogy bizonyítsák: létezem.

Mint a lány, tépett szőke, csupasz emlék,
nyelvünk lassan, csókolva csatázott,
míg dédelgettem keményedő mellét...
(odakint egy ping-pong asztal ázott).

Kilenc év múlva találkoztunk. Ketten,
egy boltban. Szép volt, mint egy dalszöveg.
A kasszában állt, zavartan fizettem,
mégis adós maradtam. És *öreg*.

*

Aztán könyvet írtam, bár inkább mappa,
karcsú füzetke lett a mű, amit
hetyke, amolyan dac- s alkalom adta
szövegnek szántam, mely lopva tanít,

s szintúgy oktat, az időtől orozni.
A letört kis- és nagy mutatókat
zsebre vágva éltem (angyali holmi,
szabadság!), az időutazókat

mély, testvéri rokonszenvvel szerettem.
Azt hittem, ez az új honfoglalás,
egy saját égzugolyba hintó lebben
velem, és vállveregető palást

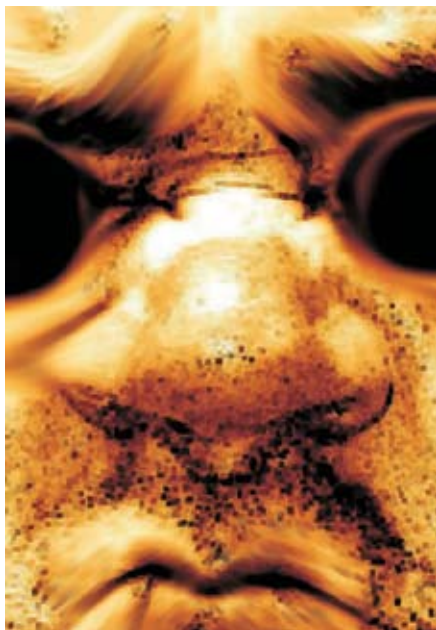
lesz rajtam az istenek visszafogott,
férfias helyeslése. Mondanom
sem kell, munkám egyáltalán nem fogyott,
hát ingyen osztottam volna. A gond

csupán, mi előállt, hogy a Magyarok
Világszövetségében egy kedves
női telefonhang (bizalmatlanok
vagyunk...) kifejtette: semmit nem tesz,

s még inkább tehet, míg illetékes nincs,
de ő örökké távol. Tán osszam
családi körben (nyugalomban...)! Kincs
az! Vonal bont. Nem fáj. Tompán bosszant.

*

P.s.: Látod, Nagyúr, *Minden* megtörtént velem,
fizess, különben nyakadon maradok.
Hidd el, olcsó volt (ma is az) életem,
s gurulnak napjaim: rézgarasok.
Hadd legyen enyém a *kis magyar minden*!

Harmadik levél

*„És összezsáptunk. Rengett a part,
Húsába vájtam kezemet,
Téptem, cibáltam. Mindhiába,
Aranya csörgött. Nevetett.
Nem mehetek, nem mehetek.”*

95

szorít a szeretet-karantén
a zárt láncú közvetítés az életemről
az élet-térfigyelő kamerák füzére
segíteni akarunk segíts magadon
olyan szegény vagyok hogy meg fogok halni
ingyen jön értem a halál
karöltve átbballagunk a dombon
át a ködön is távoli fasírtok felé
a szekrényben maradt egy öltöny
lódarázsjelmez majd helyettem él
a titkos állófogadásokon hatalmas
darálókba töltik a mondataim
pezsgőspoharaikkal lefényképeznek
mindenki azt meséli rólam
amit a másik hallani akar
nincs remény csak csoda
tökmagolaj ÁFA-mentes zongorahangolás
rosszul ábrázolt kontinensek
előzmény nélküli
hónaljzagú varázslat
gyémántesiszolók esti kártyapartija
én már régóta akarok neked
át a külvároson a sivatagon
szemináriumok fűrészpör dűnéin
éjjeli művészfilmek képkockáin át
lassan folytatott csapvízből
hozni egy pohár
vizet
az összes tengereidért cserébe
megpihenni nálad
béled kiontani jobban félek
az üldözőktől fokhagyma mosolyú barátaittól
noha tudom hogy mögöttük egy
még nagyobb úr sötét hajtói csörtetnek
és így tovább
biz'isten jól áll a disznófej
szépen letépem

ne halld az aranyak bárgyú csilingelését
nem való az a te retkes füleidnek
ó én szerencsétlen kardhal
dögölj meg a végső harc patyolat tiszta porondján
lehet fogadni porcelán táncosnők szüzességére
hát persze hogy nem öllek meg
nem is megyek sehová
majd ülünk a parton
álmodozunk rég elrohadt kalózok kincseiről
rézmoszarakra cserélünk száz leopárdot
és kasztrált árnyékokat csíptetünk
zokogó műanyag katonákra
savanyútojás
becsaptalak
ahogy most a levél végére érsz
már érezned kellene a nyakszirteden
tekintetem vörös hangyáinak
bizsergető baljós vonulását
edd meg magad

hungária nagyáruház

a fáradtság fölénk hajló akantuszlevelei alatt
kártyaasztal csendes vérzésű hétköznapiak
nincs kivégzőosztag egy ecetfa vár meg az
őreg kályhacső elferdült szájához
szorítja a szél és felkúszik bennünk a homály
lázmérője vagyunk unt forradalmunk telének
tücskök másznak üres kottapapírra
elmozdulásuk szimfóniáját ha el tudnám
a nyűttség vájataiban csörgedező gondot
csonka az összes kép ez a befejezetlenség
akhilleusz inaszakadt lassulása
a teknős arcú halál felé

*tárgyak edények könyvek
nagyon messziről érkeztem mától
nem emlékszem semmire a múlt
nem jött utánam állok a hídon*

a megszokás tükörtermeiben megszázsorozva
pomádés piszmogásaink holdfény köntöse
jé egy elkötelezett vízimalom töri a testünk
már nem zörög bennünk egyetlen csont sem
díszpárnák egy lefekvés előtti csatában
száll a toll mindig ugyanaz az angyal tartja a kardot
tegnapi parancsok vak kései közt rohanunk
hátborzongató biztonsággal csodás örülettel
cukrozott önutálat döglött papagáj
trombitalábain elment a cirkusz öltözőnkben
egy csésze tea vár borostyán testében
tej örvénylik ázik egy szomjas kanál

*tárgyak edények könyvek
nagyon messziről érkeztem mától
nem emlékszem semmire a múlt
nem jött utánam állok a hídon*

kell egy egyetemes nagy áruház legyen ott minden
 kínai cipőbolt játék ezer négyzetméter élelmiszer
 műszaki részleg ugyanazt hajbókoló képernyők
 jó volna egy hatalmas éjjel-nappal templom
 a pénz fekete rózsafüzérével megkötözve
 hogy végre látható legyen a lét építőjátékába
 falazott gyarlóságunk a komor karácsony
 ilyen szemenszedett kapitális üzlet
 prédáló csobogó vizet vízzel öntöző kelep
 az aminek egyedül értelmét látjuk
 soha nem lépünk kétszer ugyanabba a gereblyébe
 az élet állatszőr-kefe és bizonyos mértékig klarinét

*tárgyak edények könyvek
 nagyon messziről érkeztem mától
 nem emlékszem semmire a múlt
 nem jött utánam állok a hídon*

megmondom nektek hogy hol van az isten hová bújt
 a teremtés óta legnagyobb áruházban ott rendel
 kulcsmásolóként táskák saruk cipők foltozója
 három négyzetméteren él néz ki nyüzsgő mindenünkre
 színes bőr fecnik polcon sorakozó lábbelik tövéből
 láttam kuckójában vörös manóarcát gyér szakállát
 mint egy kopott kavics az örök zuhatag alján
 mágikus bőrvarga szerény szolgáltatással közben
 ott rejtezik szeplős kezével időnként kinyúl
 elfogadni a belébotló megrendelést óriás kék szeme
 üresen kalandozik felettünk apró esztorgagépe
 körül a forgács könnyező rézszakála rőt pelyhei

*tárgyak edények könyvek
 nagyon messziről érkeztem mától
 nem emlékszem semmire a múlt
 nem jött utánam állok a hídon*

ám ne legyen ő fáradt teremtő rejtőzködő isten
 ott a nemzeti szín három négyzetméterén
 csupán közülünk való a hiábavalóság bőrvargája eztán
 a felkent vesztes munkakörének magyarokért
 siránkozó csősze szent herdálásaink
 bokafogója hamis pankrátor
 körömpörkölt- és álkulcsmásoló kartársunk
 ifjú táltosokat beáldozó kérdezőbiztos
 lendkerekes tulipán és halottvirrasztó szarkaláb
 a jóságos erőszak pengeajkú zsolozsmázója
 ma már mindenki plazmatévéét akar és marhahúst
 hát eredj szakadt szandáljaid közé vezeklő szatócs

*tárgyak edények könyvek
 nagyon messziről érkeztem mától
 nem emlékszem semmire a múlt
 nem jött utánam állok a hídon*

Hogyan nem csináltam karriert, amiről elfelejtettem eldönteni, hogy akarom-e valójában (a vele járó erkölcsi és életmódbeli áldozatokkal együtt), illetve végeznék-e jó sok munkát, esetleg teljesen feleslegesen, ugyanezen okból?¹

/

Párhuzamos életrajzok

Még csak két hét telt el ideiglenes szállásunkon, ahová a Dunántúl egyik szépreményű települése befogadott, amikor megzörgette a bádogkaput. Jött volna egyenest, kíváncsian, hívatlanul, csak az udvarra széthányt, el- és kipakolásra váró lomjaink miatt bezárkóztunk. Megtört a „roham”, tekős-száraz koponyáját nem győzte nyújtogatni a kerítés vastüskéi fölé. Azt hitte, valami vállalkozó félék vagyunk, újjazdag betelepülők, s majd ő eligazít a helyi viszonyok rejtelseiben. Meg hát munka is kéne, nemrég még mérnök volt, strandigazgató, de ért mindenhez, bármit rábízhatok. Gyanakodva méregettem (ő is engem), mert valószínűtlenül sovány testén erősen viseltes ruha lötyögött, kezében egy piszkos szatyrot cipelt, s utcabolondja Abdul kutyáját állította abszolút szabad személye mellé nyomatékkal. Nagyon határozottan nézett rám, a sokszor megalázott ember öntudatának egy pillantásba sűrített maradékával. Majd értesitem – ráztam le. Kínosan éreztem magam, s bemenekültem az irodákból kialakított házba.

*

Egyetemi tanárkodásom félidejében (épp nem voltam Ungváron) előhozakodtam a magam karrier tervével, hogy esetleg Pesten, az intézetben eldolgozgatnék valami értelmes projekten, szereztem már itt-ott tapasztalatokat, publikációk, konferenciák, miegymás. Kávét is kaptam, legalább elszórakozhattam a kanállal, figyelhettem a sötétbarna lé tetején örvénylő foltokat, csöröghettem, „szürcsölhettem”, hogy kitöltsem a pár másodpercnyi holtidőt, amíg döntenek a sorsomról. Az igazgató úr mindent értett, láthatóan még nálam is jobban, elsorolta a lehetőségeket, persze semmi konkrétum, nem megy ez olyan könnyen, de tele volt ötlettel, mint egy hatalmas lélekgyógyász. Valószínűleg egy nagy marhának tartott, aki negyvenévesen szórakozik a pályakezdéssel. A telefonjai folyamatosan jeleztek, néha bepötyögött valamit a számítógépbe, miközben az esélyeimet latolgatta. Egyszer Párizsból hívták, utána elérítették az aláírni valókat. Szóval az állás, vagy inkább ösztöndíj, netán pályázat, majd szól valakinek, valamikor. Az ajtóig kísért, nagyon, nagyon rendes volt.

*

Az emberem nem tágitott. Amikor megvásároltuk az új házunkat a főutcán, s még nem telt kerítésre, rendszeresen megzörgette a tornác ajtaját. Szörnyű, eszkábált kordéján elhúzta a hasznosítható szemetet: rozsdás vasat, kartondobozt, rongcs ágyat, foltos fazekat. Hozott cserébe néhány ázott könyvet. Utána köveket a bányából. Egyszer – nagyon büszkén és átszellemülten – előhúzott a szatyrából egy aranyporral bevont, Zámbo Imre fejét formázó pipát. Ez a Jimmy-pipa, ugyan nem tökéletes, de már sokan kínáltak érte pénzt. Leste, hogy én mennyit ígérek. Szokott ő piacra járni, jóban van az árusokkal, szerez paradicsomot meg gyümölcsöt. Egyik reggel egy homályos dunsztos üvegben, sós lébe merítve egy pulyka alsó-szárnyat rakott a küszöbünkre. Később adott fél liter pálinkát, amit nem mertem visszautasítani. Járt-kelt körülöttünk, vitt is, hozott is, de pénzt soha nem adtam neki. Igaz, sosem kért, így maradtunk meg egymás előtt uraknak, büszke magyaroknak. Nem kellett a bűvárszivattyúja, az ásója. Körülnézett nálam, s hosszú történeteket vitt a kocsmában lakó férfiaknak.

---

 *

Az egyik szegedi barátom biztatott, hogy mennék már el a minisztériumba, ott is csak emberek, sőt jóindulatú emberek dolgoznak, s adnám elő nekik kisded egzisztenciális bajaimat. Kaptam egy nevet, hozzávaló telefonszámot, s attól kezdve szakadatlan kapcsolatban álltam a nagy ember titkárnőjével. Időpontok, helyszínek tömegével kísérleteztünk, kerestük a naptáron felnyíló, ígéretes réseket, egyeztettünk és kontroll-egyeztettünk, hogy valamikor, végül elmondhassam csekélyke ügyemet. De tényleg. Nagy sokára megtörtént a találkozó. Két órát váratott, sietve jött fel a lépcsőn, késésben volt. Gyakorlott szemmel végigmért, hagyta, hogy hebegjek-habogjak, aztán közbeszólt: állás kell? Na persze, eldegélni csak kell, szerényen, szorgalmasan. Láttam, hogy nem tud velem mit kezdeni, túlkoros trampli vagyok, vidéki no name, s még az is meglehet, hogy igen derék. Öt perc után már unta az egészet, szomorú volt és fáradt. Mennie kell, zárta rövidre a dolgot, majd értesítenek, legyen türelemmel, maradjak kapcsolatban a titkárnőjével. Krisztina – gondoltam a hölgyre most utójára, rutinos, kellemes hangú munkaeerő. Szerencsére elértem a korábbi vonatot.

*

G., az én „házi szellemem”, embert kerített a kertünk fölhasználásához. A kocsmából rángatta magát, s gondolom, a kialakult bérből levonta a maga százalékát. Pár szót váltottunk hármassban, a pipahuja közben, akkor dicsekedett a cimborájának, hogy ő jól ismeri a tanár urat (engem). Erre a másik is kihúzta magát, s próbált bölcsesket mondani; kemény, férfias mondatokat. A tanár úr sem sokat ér, hunyorogta a szemével, ha mással ásatja a földjét. Ember kell annak, nem betűvetés. G. meg helyre rakta, s magunkra hagyott az egyezség-gel. Az ő dolga eddig tartott. Pár hónapra rá láttam utójára a volt „strandigazgatót”, Fehérvárról jött, a kórházból. Előszedegette a röntgenképek íveit a foszló szütyőből, s mutogatta, hogy mennyire reménytelen, milyen bonyolult az ő nyavalyája. Üldögélt még egy kicsit esz-kábált kerítésünk tövében, s elborongott, hogy mégis mindenkit túl fog élni. Volt neki egy lángossütő bódéja a tó mellett, amit a haragosai folyóújtottak, azt kéne megint beindítani. Bevenne az üzletbe, higgyem el, volt már ő milliomos. Nem szóltam rá semmit. Hát elment, Abdullal.

*

Betessékeltek a tanszékvezetői szobába. Kicsi, modern, mégis tekintélyes. A főigazgató szólt az érdekemben, ezért a hülye unokaöcsnek éreztem magam. Rögtön a belépésemkor belém döbrent, hogy nem pucoltam ki a cipőmet, egy reménytelen pulóver van rajtam, és a hajam semmilyen formát sem mutat. Nem fognak hinni nekem, így nem, védekeztem a kudarc ellen. Vagy mégis, az nem kerül semmibe, csak az állás ugrik. Zavaromban talán túl méltóságteljes voltam, gögös és szerencsétlen egyszerre. Akinek ekkora az öntudata, majd csak boldogul a civil életben. Szép, kupolás mondataim alól a tanszékvezető rángatott ki, aki folyamatosan leuraságodozott, minden kérdését ezzel megfelve. Vesztesre állsz – s elfogadtam az aranygyűrűs cigarettát. A helyettes unta már a fáradó dialógust, és lehűtött: lehetek én kurva okos, ez nem számít, ha elfelejtettem megcsinálni magam. Akkor és ott végtelenen igaza volt, mit is mondhatott volna... Kiszédültem a szobából, immár józanon, megkönnyebbülten. Megbuktam. Valószínűleg haza megyek, és felásom a kertet.

barátom, micsoda poszt-sekszpíri csavarintás
 a talajmenti dramaturgián
 : hamlet nem született királyfinak, s még nagyobb baj
 hogy mindez nem dániában történt
 valaki levörösborozta a sűgőpéldányt – duzzogott bubik
 befűjtta az orrát a vasfüggönybe – morgott szelíden
 csak egy rokonszenves, művészetéről habogó őrült tehette
 míg élt rám gyanakodott
 nem számított, hogy sosem csináltam igazi botrányt
 pedig tőlem várta
 aztán egyszer a kettes metrón beavatott a titokba
 minden az emberi kapcsolatokon múlik
 igen, szóba kell állni, oktatót berecz andris péterfalvára menet
 jóízű, göcögő pedagógiával
 de hiszen most épp beszélgetünk ugyebár
 semmi elzárkózás, egy emberre eső esőemberi csönd
 úgy háláltam meg, hogy végighallgattam őket
 érezzék, mennyi segítség, ha a nevető és a síró
 maszkot levetvén saját üres arcomat tapogathatom

igyekeztem nagyon fontos emberekkel szóba állni
 többnyire ízlésesen, finoman tartózkodva a segítségkérésről
 csekély ügyeimet viaszosvászonra szórva
 levágott szárnyam csonkját mulatságosan billegtetve
 jókedvre derítettem valamennyit
 mert láttam fáradt szemükben a szomorúságot
 súlyosbodó életük rettentő tanulságát
 : egykor mind olyan nagyember szeretett volna lenni
 aki segít boldog-boldogtalanon
 de most, hogy a homlokukat a magasság szelei mossák
 rádöbbenek: nincs esély a jótékonykodásra
 s megértették azt is, hogy kiválasztásuk
 ugyanígy történt: az lehet nagyember, aki révbe érve
 képes elviselni a semmit-tenni-nem-tudás
 iszonyú és bölcs mozdulatlanságát
 azért saját kockázatra
 kipróbáltak rajtam egy kis jóindulatot
 konkrét kívánságaimnak nagyon örültek
 végre egy biztos pont, ami íme
 ugye, látszik, barátom? lelóg a térképről
 sok szerencsét
 mindenkire figyelvén (most te is figyelj, bubik
) meghallgattam irén helyzetlemezését a korról
 szennyes vizein együtt evezünk, s áldjuk napját
 tehát, mondta nekem a megfellebbezhetetlen valót
 : húsz évvel ezelőtt felkutatták a tehetségeket
 de ma mindenki úgy boldogul, ahogy tud
 szapora önmenedzseléssel, vonzó izgágasággal

ha igaza van irénnek, akkor talán én lennék a tehetség
 ami jó hír, ugyanakkor megalszik a tej a számban – sejtette ő
 lóduljak már, mit bámulom szent sebeimet báván
 akkor azt gondoltam, hogy végre megvan a baj
 egyik éra sem tartotta be ígétét
 ha húsz évvel ezelőtt tényleg sikerült volna
 megtalálni a tehetségeket, akkor azok
 ma bizonyára felismernék és felkarolnák
 a velük egy értékrendet vallók
 élheterlen, noha újmódi seregét
 hol vannak a múlt összeesküvő nagyjai
 a húsz éve elképzelt méltóbb jövőhöz
 mai társakat kereső törzstisztjeink
 ? rokkant testüket szét-és összerakják
 a fiaknál kedvesebb főorvosok
 már nem akarják tükröződni látni botjuk
 báli belépőik dobozba kerültek
 és hosszan gurul a néptelen utcán
 egy magányos gumia broncs

valójában úgy kellett volna jánom, mint
 lojolának (molnárferenci egy-kettő-három
) aki magas politikai érdekből magára öltötte
 egy kubai ifjúsági vezető személyazonosságát
 hogy ne legyen kínos az elmaradt látogatás
 lojola tárgyalt, helyeselt és mosolygott
 a magyar fiatalokra
 micsoda szélhámos, zseniális és bátor ember
 legutóbb autóalkatrészekkel kereskedett
 semmi költészet
 csak végtelen, köznapi poézis

(vagy mégis
 ?)

Noteszlapok

104

(hajtogatós játék a pénzről, az irodalomról, és e kettő távoli, meg-hitt viszonyáról)

Mindent el kell követnie, hogy megtalálja az igazságot a valószínűességszámítás segítségével, mert ha úgy hal meg, hogy nem imádja az igazi princípiumot, elkárhozik. – „De – válaszolja maga –, ha azt akarta volna, hogy imádjam őt, akkor jeleit adta volna akaratának.” – Ezért meg is tette; csak éppen maga elsiklik felettük. Keresse őket; megéri a fáradságot. (Pascal: Gondolatok)

Ha Isten teremtette a világot, akkor az elsődleges gondja az volt, hogy nehogy túl könnyen megértsük azt. (Einstein 1954. február 10-ei, David Bohmnak írt leveléből.)

1. Csokonai Vitéz Mihály folyamodványa Ferenc¹ császárhoz (Pozsony, 1796.)

*Legszentebb Császári-Királyi Apostoli Felség,
Legkegyelmesebb Fejedelmem és Uram!*

[...] Te Császár vagy, nagy Császár, s a császárok nevét jól ismerik azok, akik azt vélik, hogy oltalmuk alatt értek vissza az aranykorba. Költőknek még sohasem jutott boldogítóbb feladat, mint hogy a Hősök védőszárnya alatt azok dicséretét énekeljék, akik, miután a nemzetek életéért éltek, a halhatatlanságnak haltak meg. Én nem egyébért hajtok térdet legszentebb Felséged előtt, mint hogy legnyájasabb jóindulatodhoz folyamodjam, s nem kérek mást, csak az oly nagy birodalomból egy kis földecskét, amit saját kezemmel művelhetek; győzhetetlen sasotok legkisebb tollacskáját, ami engem a sorstól és az emberektől elfedez. Így elidőzhetnék az ártatlan Múzsákkal, így halhatatlan magasztalásodat zenghetném, s így eltarthatnám szegény anyámat, aki nekem egykor azt az életet adta, mely most Felségedé.

*Legszentebb Felségednek királyi parancsra élni és meghalni
kész síríg hű híve és alattvalója*

Csokonai Mihály

¹ I. Ferenc (Firenze, 1768. febr. 12. – Bécs, 1835. márc. 2.) 1792-től magyar király, 1804-től osztrák, II. Ferenc néven 1806-ig német-római császár. Trónra lépése után fegyveres támadást indított a forradalmi Franciaország ellen. A haladás és felvilágosodás ellenségeként erős rendőri uralmat és besügórendszert épített ki. 1795-ben felszámolta a magyar jakobinus mozgalmat, és vezetőit kivégeztette.

2. Ady Endre levele Hatvany Lajosnak² (Párizs, 1908 augusztusa)

Végleg el vagyok nyomorodva, nemcsak idegileg, de fizikailag is. Ilyenkor fokozottan, az őrzöngésig érzek, sőt tudok mindent. Úgy volt, hogy innen, ahol (őszintén szólván) most már nincs mit keresnem, azonnal mennem kell. De sajna, az élet úgy van berendezve, hogy pénz is kell hozzá. És ha megfeszültem volna, se tudtam volna kisütni, kihez? Képzeld, s értse meg, talán Öntől a legnehezebb nekem ilyesmit kérni. De édesanyám, az egyetlen, aki tyűkből, tojásból nekem pénzt szokott kiárulni három-négy évben, ha ilyen helyzetbe jövök (mert őt se szoktam zaklatni), most a Félixfürdőben gyógyítja a nyomorék lábát. Dolgozni már nem tudok úgy, mint régen. Tehát az Újság-tól a Vasárnapi-tól s Népszavától járó összes pénzem se tették volna ki az útiköltséget. Nem szólok arról, milyen nehéz hamarosan megkapni a lappénzeket. Szóval bevallom, hogy én Budapestre érkeztemig Öntől akartam kérni százötven forint útiköltséget.

[A Csokonai Vitéz Mihály és Ady Endre leveléből itt közölt részletek nemcsak egymáshoz való viszonyukban (a kultúrtörténeti háttérként elképzelt ún. körülmények eltérő volta, a megszólítottak társadalmi helyzetének különbözősége, az ebből eredő fogalmazásbeli, nyelvhasználati más milyenség stb., ugyanakkor az anyagi ellehetetlenülésből fakadó közös panasz-retorika) értelmezhetők, hanem az én szövegem „társadalmi érvényének” az előbbiekhöz képest fokozottabb korlátozottságát megvilágító létmódjukban, tehát előzményként.³ Csokonai Mihály folyamodványa I. Ferenchez teljességgel illuzórikus, noha az uralkodó a tapasztalati valóságot megalapozó és befolyásoló hierarchia legtekintélyesebb, néven nevezhető szereplője.⁴ Ady mecénása nyilván küld pénzt a költőnek, akinek így teljesül a kívánsága, ugyanakkor és ezáltal mégsem szűnik meg Ady járatlansága a pénzvilág nem-hierarchizált, dinamikus alakuló viszonyaiban.⁵ Csokonai írt levelet a *Télapónak*, Ady egy – a távoli realitással őt összekötő – jötevéjének, számomra viszont már nem adatott meg a dolgok rendjében eligazító hierarchia biztos tudata (a világ metafizikus centráltsága), sem a titokzatos pénzvilág

2 Hatvany Lajos író, kritikus, irodalomtörténész (Budapest, 1880. okt. 28. – Budapest, 1961. jan. 12.), Hatvany-Deutsch Sándor fia. (Az apa tehetséges szervező és ismert gazdasági szakember. Többek közt a hatvani és a sárvári cukorgyár, a Fővárosi Sörgyár és más iparvállalatok megalapítója, a Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesületének elnöke. Alapítója és alelnöke volt 1902-től a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének. Hatvany-Deutsch Sándor 1908-ban bárói rangot kapott.)

3 A két levéltöredék végül is bevezetője (mottója), gondolati előkészítője a versemnek.

4 Csokonai esetében izgalmas ellentmondásosságban fonódik össze a hierarchia iránti föltétlen bizalom és a hierarchikus rend (a szolgálati út) megkerülésének gyermek, csodaváró kísérlete.

5 Hatvany Lajos pénzádományai nemhogy bevonták volna Adyt a pénz „misztikus” körforgásába, inkább tartósan ráosztották a *rendszeres segítségre szoruló* felelőtlenséget vagy komolytalanságot sejtető szerepét.

képviselőinek személyem iránti érdeklődése.⁶ Csokonai írhatott I. Ferencnek, Ady Hatvany Lajosnak; én kinek címezzem siráimaimat?⁷

Az én milliárdosom (legalább) háromféleképpen imitálja az ezredforduló mozgó szabályokkal nyitottá tett játékosságát. A vers-használó₁ (*olvasó*) megpróbálja a saját – emlékeiből, tapasztalataiból, előítéleteiből stb. merítő – vízióját egybelepazni a felkínált készlet segítségével, de vélhetően nem lesz türelme a teljes „paradigma” szisztematikus kipróbálásához. Rá kell jönnie, hogy korlátoltsága (fáradékonyság, érdektelenség, az unalom megjelenése) része a játéknak, tehát az okokkal kimeríthetetlen végtelenség: lélektani élmény is. A vers-használó₂ (*nyom-olvasó*), aki saját irodalmi portréját akarja újraalkotni az adott elemekből, bizonyára nem talál pontos, személyét hűen bemutató változatot. Ebből arra következtet, hogy a költészet nem uralja az ő és a hozzá hasonlók személyes világát; a költészet nem gyarapítja a gyakorlati valóságot, mivel az abban gyökerező, bonyolultabb tényekről sincs fogalma. Ha a vers-használó₂ a hajtogató játék haszontalanságában nem talál sem szépséget, sem gyönyört, akkor közömbössé válik. Marad számára annak az ízlésnek a nosztalgikus visszfénye, amelyet kora ifjúsága iskolás éveiben egy zsarnoki vagy művészi módon működő tanár plántált belé.⁸ A vers-kreátor (*szerző*) sem nyelvileg, sem az irodalmat-cselekvés jelen gesztusával nem rögzít semmi véglegeset. A véges számú elem segítségével egy olyasfajta szövegvilágot hoz működésbe, amely a továbbírás szükségességét fel sem veti (nem törekszik igazgá válni), és a szerző-ség gyanús identitását is megosztja a befogadóval (partnerrel). Persze mindez álszerénység a részéről, *Az én milliárdosom* felépítésében vannak a befogadást programozó momentumok. Ezek kimutatása, büszke vagy csúfondáros leleplezése nem a vers-kreátor tiszte.]

6 Ez az elveszettség esetében sem önsajnáló bénultságot, sem rabszolga morált, sem lázadó-romboló indulatot nem eredményez, talán azt a hamis tudatot alakítja ki bennem, hogy irodalmilag leképezhető az a nyelvi tér, amelyben nem pusztán az életvilágbeli, direkt vonatkozások alternatív megértése a tét.

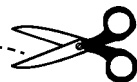
7 A kérdés ironikus, a vers-előtti vagy vers-indító tétovaság pillanatát idézi vissza.

8 Itt nyilván fölébecsülöm a tanügyi személyzet szerepét a felnőtt ízlés struktúrájának (?) kialakításában. A szervezett és intézményes hagyományátadás alkalmain túl a közvetlen környezet, a média, a kíváncsiság és az (élethosszig tartó) felejtés határozza meg a nem hivatásos irodalom-használók (olvasók) ízlésének változó horizontját.

3. Az én milliárdosom (transzfiguráció)

107

Sovány, mint télen a szarvasok,
porcelán csontjai bőréhez ütődnek
hűlt zajjal. Bordái közt lapoz
pálca-mutatója a drága időnek,
mely kísértet-teste körül forog.

Bűvös körben áll, onnan üzen,
aggódik, s küldi jóságos tanácsait,
hogyan járjon a világ-üzem
szép, mérnöki tempóban, nem úgy, mint amit
hajt az aritmiás élet-ütem.

Valami ócska ajándéktoll
lehet a szíve és a zakója között,
meg kulcstartó (fütytyelre sípol),
s némi apró, mely gyűrött újságként csörög –
téli csöndben hallja minden kis bolt.

Karja végén szőrös ujj-virág,
papírholdra nyílik, arany napra zárul.
Körbelengik fagyszagú csodák,
miket legyezhetne örökétig más ujj,
hiába; érintés dús fátylon át.

Már-már barátságosan figyel,
az arca gazdagon megterített asztal,
mely utolsó vacsorát cipel.
Buzgó tanítványi mosollyal magasztal,
s hopp, eldől a s(z)ó. Apostoli csel.

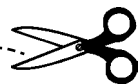

3. Az én milliárdosom (transzfiguráció)

109

Ó-germán, vén, zeller-zöld vadon
lakója. Az erdőé, melyen nincs kilincs:
befogad vagy elbocsát vakon,
hogyan ne tud, hol keresd, vagy merre van a kincs.
Örök őrzők őrzik csak, s a gond.

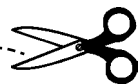
Látszólag senkinek sem árthat,
s maga is ártatlan. Mégis csillogó, kemény
agyával, mely mindenre áthat,
reflektoroz belénk, s mint pilléket a fény,
egy báva, tülekvő táncba rángat.

Aktatáskája szögletes bőr,
ezüst zár őrizte fekete tartomány,
papír katonák lakják belől.
Nyakkendőtüjéből a gyémánt, mint pogány
isten fél szeme néz rád és bűvöl.

Csuklóján lánc ring ide-oda,
horgony-vastag, drága, márga sárga ékszer.
Fölfűzve, lám, a Disznó foga,
akit mégiscsak megölt azon az éjjel,
kár, hogy tengerre mégsem száll soha.

Tűnődik merőn, még sincs jelen,
kottáz egy másik úrból szűrt szimfóniát,
egy bársonyüléses jobb helyen
álmodik elektromos mitológiát,
mely tán bölcsebb s mélyebb lesz, mint a zen.

3. Az én milliárdosom (transzfiguráció)

III

Lágy, túlrett, gögös római,
finom csontjaiban a széteső idő.
Követik szolgálak s a dolgai,
mint ezer apróvad: sok meg- és számvető,
semmit sem érő, ködös, holnapi.

Jól tudja: már minden megtörtént,
mint egy csata előtt írt szent krónikában.
Boldog csak az lesz, aki önként
játssza szerepét a hun Amerikában,
s mi eldőlt, az számára a törvény.

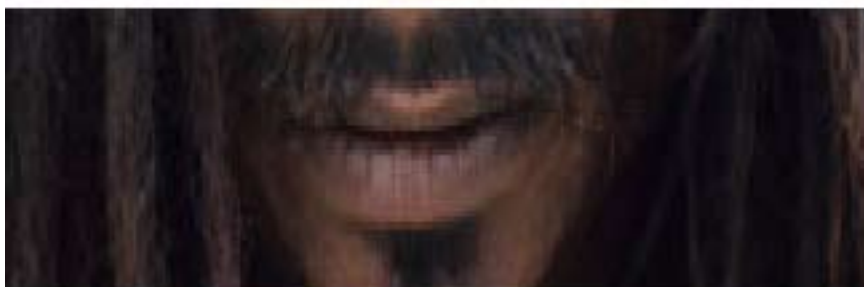
Mennyi-mennyi telefonhívás
csobogja körül! Mobilja kényes naszád,
folyó-beszéd és tenger-írás
útjain fut, míg ő el sem hagyva a szobát
nyúlik el, mint hantás hajóhintás.

Lapát keze alatt a való
piheg és vonaglik – nagybeteg bombardon.
Rézbecsavarodott vén csaló,
ki soká eltroyog még limbuszi hangon,
mert meghalt minden kottaolvasó.

Vak, tekintettelen szemében
(ahol fodrot sem vet a világ-óceán)
írisze ősz, bogara ében.
Kiszáradt partjain két halott hableány
sarlótestű árnya olvad kéken.

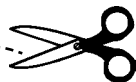
3. Az én milliárdosom (transzfiguráció)

113

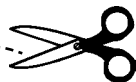
Nagy, álmos, zsák-törzsű kutyaként
pörli a tüll-vékony égre szakadt Holdat.
Salétromot, szénport, sárga ként
fal, fogyó vére bíbor méregoldat,
s jég-pincéibe ássa el a fényt.

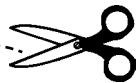
Kerülgetem, mint torreádor,
s a szegénység rőt rongyaiban illegek.
Le sem toj, ezért vagyok bátor,
okos szarva létezőbb ürökre mered.
Noha itt vagyok, lehetnék bárhol.

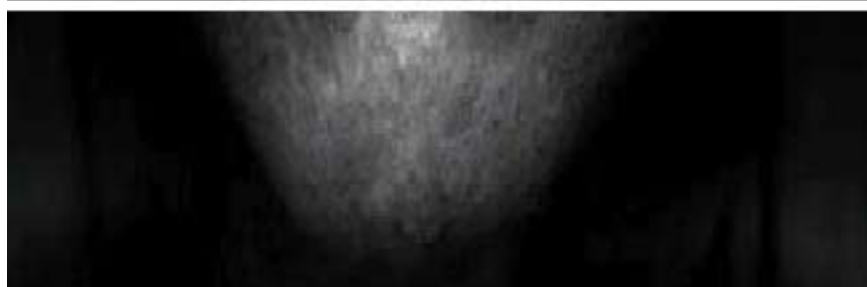
Zacskós álla alatt kis csokor:
zöld ikerszirmot bontott az üde selyem.
Tarka nyakkendő-madár kotol
nyakgödrében. A tartalékszemüvegen
át lesi, hogy ülepedik a k/p or.

Csak néz rád, hogy zsugorodsz. Érzed
feltornyosul, új Gullivernek.
Sértett törpeként utoléred,
ám rosszul hitted, eddig sem látott. Elmegy.
Te még nem vagy liliputi méret.

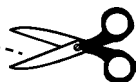
A keze álmos, barna hangszer,
csak vékony vére perceg benne, mint a szű.
Körmén örök mosoly villan fel,
mint latin békegalamb, dohányillatú,
s kesernyés, akár a száradó ser.

3. Az én milliárdosom (transzfiguráció)

115

Mozdulatlan, sima, szürke szent,
egy eltűnt nép itt feledte istenszobor.
Kőszájából néma menny üzent,
míg befonta szinarany vadszőlő, és por-
palástban ezredévig elpihent.

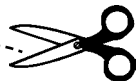
A barátod, és nem jótevő.
Nem bánt a részvéttel, inkább bölcsen biztat –
legyél üres tálból jót evő,
s mormold magadban százszor: cseppet sem izgat,
hogy te vagy, aki mer, s ő a nyerő.

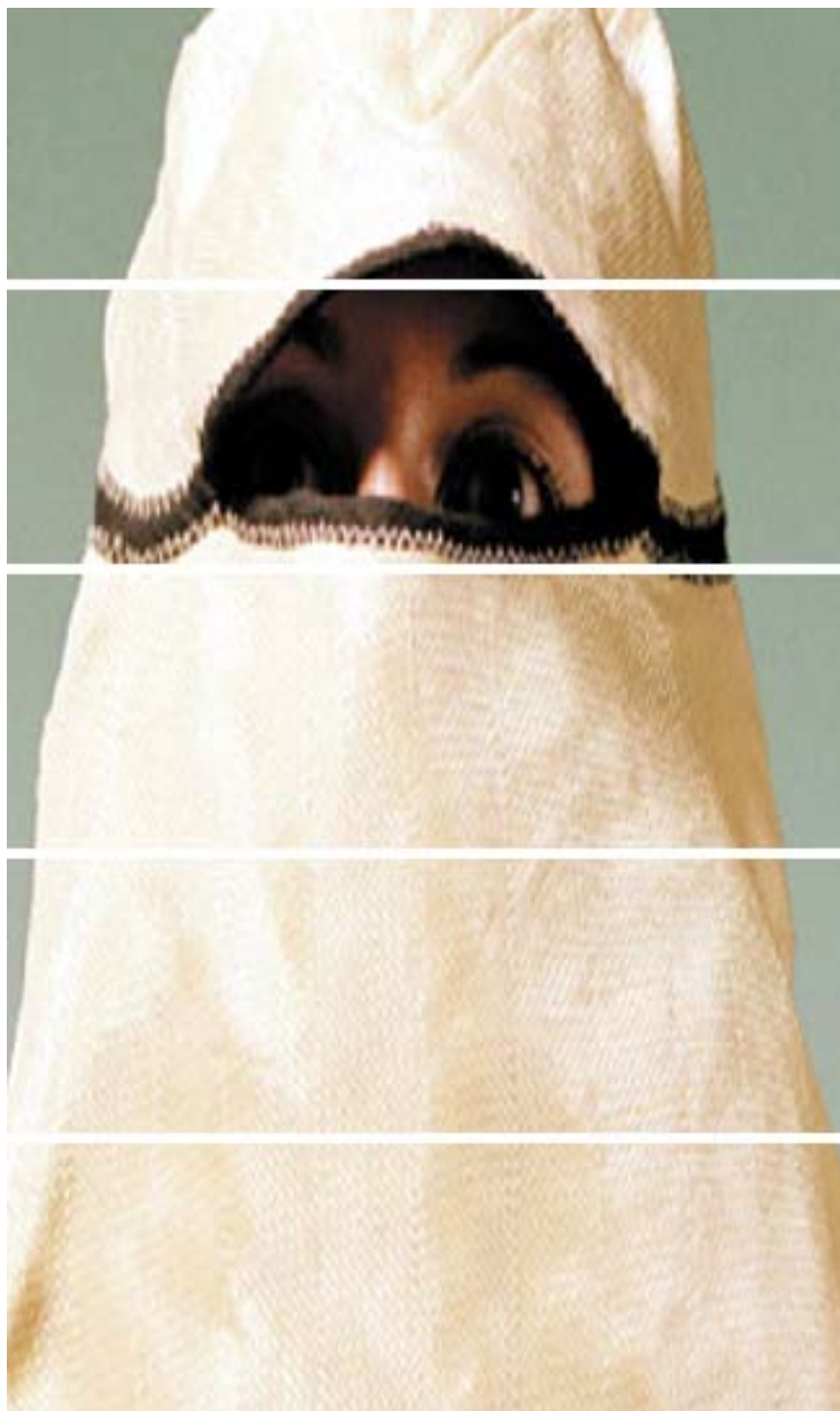
Tízezer tárgy, s mind készenlétben
vigyázza szeszélyét. Legtöbbjük unt kacat,
bármilyen lehet kedve éppen:
egy zsebkész, zseblámpa, sebváltó, sebtapasz...
Vagy csak elbabrál a bamba léten.

Vén leviták néztek egykor így
szétpergő egészre, alkatrésznyi bajra,
ha engedte egymást minden íz,
kellett a Kelet, a nyugalom, hogy tartsa
egybe, mi aljas, szent, jámbor, irigy.

Mint az öreg doktor bácsinak,
oly makulátlan és száraz a kézfeje.
A beteg, ha ezt-azt felirat,
elandalodhat, hogy hogyan fut kék ere,
s mozgatják fertőtlenített inak.

„A kocka el van vetve!” – mondta Julius Caesar, amikor csapataival átlépte a Rubicon folyót. Plutarkhosz, aki említi Caesarnak ezt a mondását, hozzáteszi, hogy azt a kifejezést előre nem látható kimenetelű döntések pillanatában szokták használni¹⁰. Ez is mutatja, hogy a kockajátékot már az ókorban is a véletlen jelenségek szimbólumának tekintették. Ugyanezt a felfogást tükrözi mindennapi szókincsünk is a „kockázat”, „kockára tesz” kifejezések használatakor.

Az antik görög hagyomány szerint a kockajátékot Palamedész, Naupliosz fia találta fel a Tróját ostromló, unatkozó görög seregek szórakoztatására. Az ókorban azonban nemcsak szabályos kockákkal játszottak; sokkal elterjedtebb volt a juh vagy kecske térdkalácsából vett kis csontocskákkal való játék. E csontocskákat a görögök asztragalosznak, a rómaiak taxillusznak nevezték.

„A taxillusznak 6 oldala van, de ezek közül kettő domború, és így csak négy különböző oldalán képes megállni. A görögök és rómaiak általában négy csontocskát dobtak fel egyszerre: a legértékesebbnek azt a dobást tekintették, amikor a négy taxillus mindegyike más-más oldalával felfelé állt meg. Az ilyen dobást [a görögök Aphroditének, a rómaiak] Vénusznak nevezték.”¹¹ A különböző dobásokhoz különböző számértékeket párosítottak, ezekről azonban sajnos keveset tudunk. Így azt sem tudjuk megállapítani, hogy az egyes dobások számértékei arányosak voltak-e az adott dobások valószínűségeivel.

A taxillusz négy lehetséges helyzetének valószínűségeit Hagstroem svéd matematikátörténész kísérletileg próbálta meghatározni. Tapasztalatai (a dobások relatív gyakoriságainak) alapján a dobások valószínűségei megközelítőleg $\frac{4}{10}$, $\frac{4}{10}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{10}$. Ez esetben a Vénusz dobás valószínűsége $\frac{24}{625}$. Ugyanis a szorzási szabály értelmében a négy helyzet valószínűségeit össze kell szorozni, így $\frac{4}{10}$.

9 A főszöveg Kovács Gergely tanár úr munkája; a lábjegyzetek – a lottó-ötös valószínűségére vonatkozó megjegyzés kivételével – tőlem származnak.

10 Mikor a folyóhoz érkezett (a folyó neve Rubicon), mely az Alpokon inneni Galliát elválasztja Itália többi részétől, mély gondolatokba merült. Mind közelebb és közelebb jutott ugyanis a félelmetes lépéshez, és egyszerre kételyek lepték meg, mikor arra gondolt, milyen végzetes vállalkozás előtt áll. Lassította lépteit, majd megállította a menetet. Hallgatásba merülve hosszasan mérlegelte a jövő esélyeit, és nem tudott választani két lehetőség között, hol erre, hol arra a döntésre hajlott. Mellette álltak barátai – közöttük Asinius Pollio –, velük is közölte aggályait. Azokra a szenvedésekre gondolt, melyeket a folyón való átkelésével az egész emberiségnek okoznia kell, valamint arra, hogy miként fogja az utókor megítélni tettét. Végül, mint mikor magával ragad valakit az indulat, és nem törődik tovább tette következményeivel, hanem rábízta a jövőre, bármi jöjjön is, olyan szavakat mondott, mint sokan mások is kétségbeesett és előre ki nem számítható döntéseik pillanatában: „Vessük el a kockát!” – ezzel gyorsan átkelt a folyón. (Plutarkhosz: Caius Iulius Caesar)

11 Rényi Alfréd: Levelek a valószínűségről.

$\frac{4}{10} \cdot \frac{1}{10} \cdot \frac{1}{10} = \frac{16}{10000} = \frac{1}{625}$ -öt kapunk, ez azonban még csak annak a valószínűsége, hogy a négy taxilluszt egy előre meghatározott sorrendben dobjuk. Mivel azonban a négy csontocska lehetséges sorrendjeinek a száma (4 elem ismétlés nélküli permutációja) $4! = 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 24$, vagyis a Vénusz dobás 24 különböző, egymást kizáró módon jöhet létre, ezért az összeadási szabály szerint a Vénusz dobás valószínűsége $24 \cdot \frac{1}{625} = \frac{24}{625}$, ami valamivel kevesebb, mint $\frac{1}{25} = 0,04$. „Érthető, miért tartották a rómaiak olyan szerencsésnek azt, akinek Vénuszt sikerült dobnia.”¹²

„Az én milliárdosom” című vers bizonyos értelemben még nincsen kész. Öt versszakból áll, minden strófa kiválasztására – egymástól függetlenül – öt lehetőségünk van: ez $5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 = 5^5 = 3125$ variációt jelent.

A „vers-kreátor” komoly feladatra invitál bennünket: legyünk társszerzők!

Mivel a szakaszok választásának a valószínűségei ebben az esetben egyenlők, így a klasszikus képlet szerint egy konkrét vers kiválasztásának valószínűsége $\frac{1}{3125}$. Így tehát annak az esélye, hogy két „vers-használó” egymástól függetlenül ugyanazt a költeményt alkossa meg, igen elenyésző, bár nem lehetetlen.

A valószínűség nem az előfordulások biztos előrejelzője! A római katona 24 kevésbé sikeres játék után sem lehetett biztos abban, hogy a következő dobása Vénusz lesz.

Akármi is előfordulhat. Eddig több százszor másztuk meg lakásunkig vezető lépcsősort, ma este mégis megbotlunk. Vagy soha nem sikerült lottón nyernünk, a hét végén mégis kihúzzák a számainkat.¹³

Ez nem az az Univerzum amelyben – ahogy Albert Einstein emlékezetesen megtagadta, hogy higgyen¹⁴ – Isten kockákkal játszik; inkább hasonlít egy olyanra, amelyben a kockák Istent játszanak.¹⁵

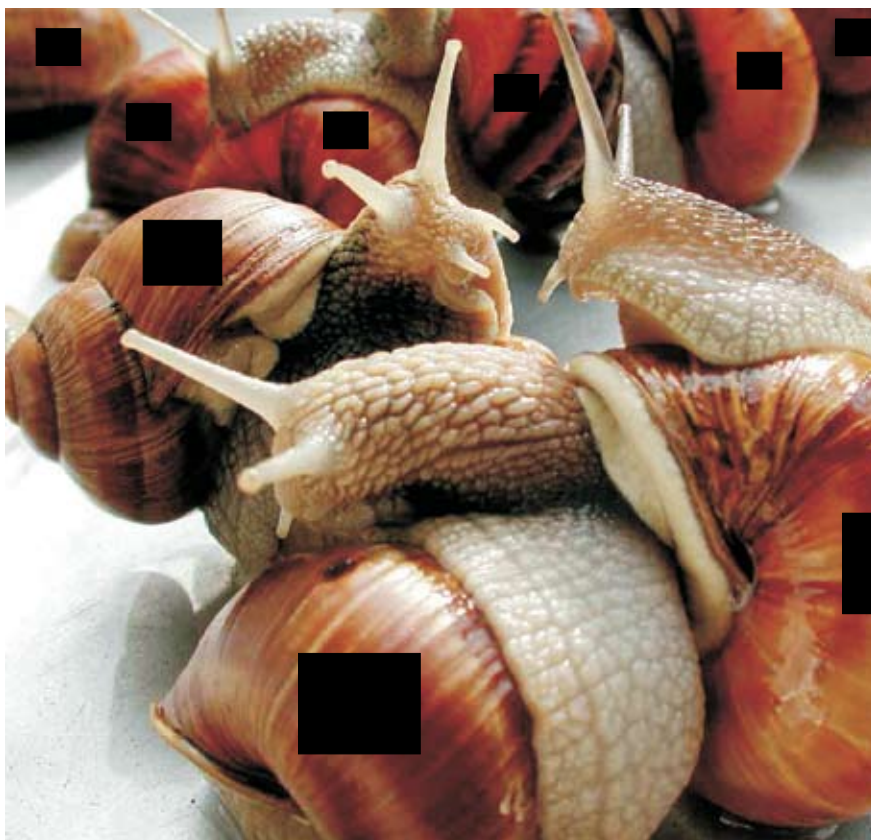
¹² Uo.

¹³ Megjegyzés: egy szelvénnel játszva a lottó-ötös valószínűsége megközelítőleg $\frac{1}{44000000}$

¹⁴ Az einsteini „relatív” fizika túllép ugyan Newton abszolút idején és terén, ám Einsteinnek az Univerzumból alkotott nézetei megmaradnak a newtoni modell (természet-tudományi materializmus és a vallásos hit) rejtett dualitásán belül. Ami Newtonnál még paradoxálisnak tűnhet, az Einsteinnél valamiféle józan elragadtatásban, az ő szavaival: *kozmosz vallásosságban olvad össze*; így ír a My Credóban: *elégendő azt a csodát szemlélni, ahogy a tudatos élet az örökkévalóságban állandósul, elég elgondolkodni az univerzum csodálatos felépítésén, amit csak homályosan tudunk felfogni, és alázattal próbáljuk egy elenyésző részét megérteni a természetben megmutatókozó értelemnek*. Einstein a jelek szerint a newtoni tudományt ethoszt őrizte volna tovább (egyesített térelmélet), s ezért „nyugtalanította” a kvantummechanika. A Rend egyik utolsó öre volt.

1926-ban Max Bornnak írt levélből való az idézet: *A kvantummechanika bizonyára hatásvos. Mégis egy belső hang azt súgja nekem, hogy ez még nem az igazi. Sok mindent mond az elmélet, de nem igazán visz közelebb az Öreg* [értsd: Isten; másutt láthatatlan dudásnak nevezi, akinek a zenéjére táncolunk – K. I. A.] *titkához. Én legalábbis meg vagyok győződve, hogy Ő nem dobókockázik.*

¹⁵ Albert Einstein után már nem volt tartható a racionális évszázadoknak a zárt világrend iránti lelkesedése, de utána és vele kezdődik a véletlen és a kaosz elleni univerzalisztikus-

nosztalgikus szellemi küzdelem is. Einstein személytelen istene (bár hajlamos volt megszólítani, mivel Spinoza panteizmusa kevésbé hatott rá, mint Spinoza „protestantizmusa”) ellene mond a személytelen káosznak, ily módon a démoni rendetlenség pars negatívája. Polányi Mihály, aki e vonatkozásban továbbírja Einsteint, úgy véli, hogy a klasszikus mechanika objektivitásába vetett bizalom megrendülésével a személytelen tudás eszménye sem tartható fenn, tehát ki kell dolgozni a személyes tudás szaktudományos, pszichológiai és erkölcsi feltételrendszerét (ennek aforisztikus összefoglalása Polányinál: az ember képes meghaladni saját szubjektivitását az univerzális normák iránti kötelességének teljesítésére irányuló szenvedélyes törekvésével). Polányi Mihály nem említ sem személytelen, sem személyes istent, mégis kedvem volna a példájában előforduló Abergele állomásfőnökét allegorikus istenfigurának tekinteni...

Versek a kazánházból

1.

tompa kazán, baromi vasfazék
 hideg kereszteslovag
 rozsdás pofájú zsoldos
 még lábon áll az omló egű
 ispotályban
 ráhegedt csövek, csatornák
 vörös katéterek
 öntöttvas szájában savanyú salak
 örök szolgálat, vívizű regény
 körforgás, újra és megint
 s ha suhog, dúdol, dönög
 a tűz pikkelyes hasában
 nem haragszik, a rácson
 izzó gondja kinéz
 a négyzetméteres betonra
 sehol a titok
 guggolva vigyázom a törvénszerűt
 ciripelést, elharapózást
 sárga kutyái veszett táncát
 ez mind emlékezés
 nagyfüstű, babonás robot
 ágak, gerendák fellobognak
 parázs gyomruk keserűn kifordul
 öklendve égnek, a cső langyosul
 bársonymelegét
 tapogatom, növesztem
 bő lében rozsdá suhog tova
 dolgozik a gép
 koszos harc, kint tiszta tél forog
 kristály kacsalábon, kék palotája
 csupa ablak, üvegbútoraiból
 orgonasípok figyelnek, halott
 ártatlanságú szél gubbaszt
 küszöbre ül, gonosz manókhöz
 mindhárom kertésznadrágban érkezett
 töröm az ágat, ropog, mint a savanyúcukor
 fent a házban várja a család
 mire mentem a kazán keserves
 rokkant terében, ahol tévé sincs
 sem szidol vagy szőnyegrojt
 kemény sajt, itt bizony a pokol bokázik
 valami másod-, harmadosztályú kárhozat

gyűjts gyenge rőzsét fészeknyi rakásra
kócosát gyűrd, takarosítsd
hogy a láng fészűje belekapjon
és az eszelős ízlésű oxidáció
vendéghaját neonpirosra fesse
kell több ív papír is
fidibusznak meg káposztaréti
glóbuszocskáknak
szanaszét rejtve
ha nyirkos, loccsants rá gyorsítót
poros-homályos zöld üvegekben
van még petróleum nagyapádtól
elmézgásodott motorkence
szúvas lépcsőkön, pinceboltban
főleg fa szükséges, befejezhetetlenül sok
hasogasd, hiába jajgat
visszarúg a balta nyeléből
ezt lehetne hosszan mesélni
gerjedt szavakkal
vadromantikus fűszerszámozással
csak hogy századik gyufám is kialszik
a DUKA (dög, hülye kazán)
szélütött szájához tartva
a cűg elhessenti összes ötletem
fűtyül pislákoló kezemre
kicsi gyufáim mind gyanúsak
aztán ki tudja mi végre
lobot vet az olajos papír
buhog, keserűn pipákol
a rőzse elérte, a fa pedig fölzeng
most kell tüzelni rogyásig
rakni, rakni
rakni
egy héttel ezelőtt volt egy zsák szenem
nyolcszáz forintért adták, az Autó
csomagtartójában vittük haza
hogy majd egyszer, valami ünnepi alkalomra
de a három kőműves, házunk
lassú orvosa, egy délelőtt
elfűtötte, ahogy ráakadtak
nyolcvan fok a víz, dicsérték
hiába, nem jó fázni

kilencvenhárom telén
már saját házunkat laktuk
lepusztult, de méltóságos idők
állította vegyes falú várban
valaha Lencse tanító fél-polgári
otthonául szolgált
nője itt szülte Lencse Margitot
Margitkát, aki Lontai néven lett színésznő
ott sírt fel egykor, a nappalinkban
ámult is a ritka vendég
ha beledicsekedtem
a hivatlan csöndbe
öregecske, ózúst alakját
karjában kisdéd önmagával
hümmögtek, bólogattak
minek ide kultúrtörténeti kísértethistória
még a gáz sincs bekötve
a lencsei lakba
és nagy a rendetlenség, üres ólak
rossz góré, roskadt füstölő
jó, hogy nagy hóval jött meg a tél
terebélyes udvarunkat letakarta
az itt végleg elvesztett csatát
csak még nem tudtam
hatalmas gerendákat ástam elő
lelkesen cipeltem
vontam a fűrészbak ágasára
hasigattam deszkát, tapostam szelezést
görcsbe, szögbe vágtam
a baltát dühös örömmel
legyen elég tüzelő
kazánt doromboltató
vonszolt rönkök írtak a hóba utánam
piros fűrészem, zim-züm, riszált
mint akit démon szállt meg
japán munka-düh
a kazánba dobtam volna
kabátot, képet, ingaórát
csak mormoljon, éljen a láng örökké
favágó lettem, látta minden csillag
és fűtő vagyok, odabent
semmi gáz

Aranhoz költözött
az egész család
hogy gondját viseljük
ő ragaszkodott a szerződéshez
nem mintha hiányzott volna a szeretet
de mégis, legyen hivatalos
öreg volt, úgy hittük semmit sem veszíthet
ám ő egyre jobban félt a haláltól
egy hivatalos gondviselő
komoly biztosíték
ekkor már negyven éve ismertem
szerződést kötöttünk
Aran tudta, hogy meg fog halni
ehhez semmi köze a szeretetnek
torz, madárasszony testét
majd felzabálja a kór
kellenek az abszurd paragrafusok
őrző jelenlétük
a semmi ellen az örök jog
így nála húztuk meg magunkat
nagyokat nevettünk
és voltak kínos veszekedések, néhanap
az új házba csak tavasszal
pakolhattunk át
addig a lebontásra ítélt
Szántó kettőben teltek a téli napok
hónapok
ott finom, barátságos meleg volt
öt olajzöld konvektor sugárzott
kattogva ki-bekapcsolt, gépfegyelemmel
bezzeg az új ház, az a régi
semmit sem tudott magától
folyton fűteni kellett, hogy
csöveibe a víz bele ne fagyjon
jártam oda, az eszement tél
lobogó vásznai közt karikázva
gondját viselni
Aran öt éve halt meg
a Lencse-ház is eladtuk
hiába gyűlt a sok papír
csak a fa és a szén
meg a gondviselés

volt egy lapos tetejű
sárga mázas, szekrény szelíd
cserépkályhám az újidőkből
százablakos, légyszemű
oszlopa odahuppant annó
a szobasarokba
illendő repedezettséggel
torkában korom billegett
rücskös rostélyán
pókok álma
folyatta nyálát
s a kürtön
a világ
(Dózsa György útja 29.)
pont földig ért
készült kályhám körül a kövezés
kedvezményes hidegburkolat
primitív síkon
jut is, marad is
majd úgy hétvége táján betoppantam
finom idegrendszerű kőműveseimhez
szokni a látványt
a szerszámok lejjebb már nem estek
állt a három férfi
a ház legtávolabbi hegyesszögében
robbanásig fűtött cserepekre tapadtan
Imre, a Mester, a kinti derengést
bogozta, Misám hallotta lépteit
eljövendő vasárnapoknak
Lütyő pedig
horgadt fejével a padló üres poharába búsult
nem volt még ideje
holmi hidegburkolásnak
így érezhette ezt a három kőműves
bölcs ernyedtségük
néma tevékéhez vala hasonlatos
meg sem szólaltak, látja azt a Gazda
milyen összefüggések győzedelmeskedtek
a felfűtött zugolyban
bizony, a törvényre rögtön megértem
s hátamat a tüzes cserépnek vetve
már négyen vigyáztuk a csöndet

miután úgy döntöttem
 (a „végzet” véleményére nem lévén kíváncsi)
 hogy elszármazom Vásárhelyről¹
 csak úgy sutyiban, finoman demonstratíve
 mert rájöttem, hogy soha nem fogom érteni
 a világ kisvárosi rendjét
 a látszatok pompás palotájának
 ravasz lakárait
 a sorszámozott feladatok és lehetőségek
 lassú bőrzéjét
 a paraszt-polgári lélek-piacolást
 (alku van!)
 no, hát előtte
 Erzsikének azt mondtam, aki
 a gyökerekről kérdezett
 örök asszonyisággal, nagy terebélyvel
 hogy már most azokkal hogyan is állok
 úgymond a gyökerekkel, amiket – jelentettem ki igen
 drámaian – elrágtak a férgek
 a férgek szintén Isten teremtményei
 és voltak jobb pillanatok, amikor
 nem rágták földi sallangjaim
 akár együtt is söröztünk
 teljes és derűs félreértésben
 csupa barát vett körül²

1 [A lovak] ... köztes állapotot testesítenek meg, nem csupán vándorlás és letelepedés között, hanem bekerítettség és szabadság között. „Nem akarok immár ehhez a világhoz alkalmazkodni” – mondják a lovak és az emberek egy régi baptista templomi ének szövegében. Aztán pedig mégiscsak alkalmazkodnak. (J. Edward Chamberlin: A ló)

2 Öt emlékeztető zavaros napok idején

1.

(111) Legyenek barátaink. Második életünk ez. A barát szemében minden barát jó és bölcs. Minden jól végződik köztük. Az ember annyit ér, amennyit a többiek akarják, hogy érjen; hogy pedig akarják, a szíven keresztül kell meghódítani szájukat. Nincs külön varázsszer a szívességnél, és a barátok szerzésének ez a legjobb módja. A legtöbb és legkülönb, amink van, másoktól függ. Kénytelenek vagyunk vagy barátok, vagy ellenségek között élni. Szerezzünk meg mindennap valakit, ha nem belső barátunk, legalább jóakarónak, mert ezek közül néhány utóbb megmarad bizalmasunknak, ha túlestünk a tüzetesebb rostáláson.

(137) Legyen a bölcs elég magának. Volt, akinek mindene önmaga volt, s ha magát hozta, mindenét hozta. Ha egyetlen mindenre használható barát elég Róma és az egész világ

felépítésére, legyen az ember ilyen jó barátja önmagának, akkor egyedül is élhet. Ki is hiányozhatnék neki, mikor az övénél nagyobb elme és jobb ízlés nincs. Az ilyen csak magától függ, s a legfőbb lényhez hasonlítani a legfőbb boldogság. Aki ily módon meg tud állni magában, semmiben sem lesz az állathoz hasonló, de sokban a bölcsekhez és mindenben istenhez. (Baltasar Gracián: Az életbölcseesség kézikönyve)

2.

33. Mivel a nyereség és az elismerés utáni vágy vitákba torkollik, és elnyomja a tanulást, elmélkedést és meditációt, a barátokhoz, társasághoz és jótevőkhöz való ragaszkodástól való elfordulás a bodhiszattvák gyakorlata. (Ngulcsu Thogme Zangpo szerzetes: Harmínchét Bodhiszattva Gyakorlat; a művet Ngulcsu Rincsen barlangjában írta, és a Tiszteletreméltó Beru Kyience Rinpoce adta át 2004 nyarán magyar zárándokoknak az indiai Bodh Gaján.)

3.

Azt tapasztalom, hogy nem az ellenfeleim akadályoznak az előrejutásban, hanem azok a barátaim, akik olyan hibákat tulajdonítanak nekem, amelyek miatt nem áll módjukban segíteni rajtam. A baj az, hogy képzelt fogyatékoságaimmal együtt szeretnek, s így feltétlen ragaszkodásuk soha nem készíti őket véleményük megváltoztatására. Az előítéletesség és a szeretet sorsom körüli összefonódása „kisebbségbe” szorít, de ez igen alkalmassá tesz engem más – akár etnikai – kisebbségi helyzet sajátként való átélésére.

féreg-arcom volt nekem is
 szerethető, ismerős
 lehet, hogy nem rágtak el semmit
 én vagyok odébb-költözös lelkű
 csak kitaláltam, rögtönöztem (bon mot!)
 az agyondédelgetett, közös hazugság ellenében
 megbuktam a helyi mitológiából
 menthetetlen vagyok és elbocsátható
 végre valami konkrét
 gusztustalan sértettség helyett
 lét-tapasztaló odébb lapozás
 így szabadultam meg a radikalizmustól
 és indultam Bodajknak
 nyáron
 amikor még fel sem merül az emberben
 egy kazánház
 képzelt gyökereket megszégyenítő szükségessége

4.

Mennyiért is árulják a salátát? Mondjuk egy obulusért. Nos, valaki kifizeti az obulust, és kap salátát; te pedig, mivel nem fizettél semmit, nem kapsz. Ne hidd, hogy te szegényebb vagy annál, aki kapott a salátából! Ő kapott salátát, neked viszont megvan az obulusod, amelyet nem adtál ki. Így van ez itt is. Nem hívott meg valaki lakomára? Nyilván nem adtad meg neki, amiért az étkezést adja: magasztalásért adja, megalázkodásért adja. Ha megéri neked, fizess meg az árát, amiért adják. Ha viszont nem akarsz kifizetni az árát, és anélkül akarsz megkapni, telhetetlen és ostoba vagy.

Azt mondd, hogy semmi sem kárpótol az elmulasztott lakomáért? Dehogynem: nem kell dicsérned, akit nem akarsz, és nem kell meghunyászkodnod az ajtónálló előtt. (Epiktétosz: Kézikönyvecske)

5.

Őbenne [Wilhelm Meisterben – K. I. A.] az emberiség tiszta és morális képe lakozik, ehhez méri az emberiség minden külső megnyilvánulását, és míg egyfelől a tapasztalás segít bizonytalan eszméit tisztázni, ugyanakkor éppen ez az eszme, ez a belső érzet helyesbíti tapasztalatait. Ily módon ez a jellem csodálatosan támogatja Önt abban, hogy minden előforduló esetben és körülmények között megtalálja és összeszedje az igazán emberit. [...] Legyen szíves egyben a tapétáimmal kapcsolatos kiadásait közölni, és hozzászámítani a két lombos tallért is, amelynek kifizetését kértem Facius úr kezéhez a Hórák pecsétje fejében. A Humboldt-féle kaviár, amit én majd elszámolok vele, 8 birodalmi tallérba kerül – ezt elég soknak tartom egy elfogyasztott ételért. (Schiller Goethehez írt levele; Jena, 1796. július 5.)

180 ezer forintba került (számla nélkül)
 a hurcolkodás
 két kamion telt meg négy generáció
 nálunk felgyűlt kincseivel
 a szükség és a ragaszkodás lomjai
 bökték a ponyva egét
 íme, a kis haza végkiárusítása
 én voltam a vevő
 meg a kufár is
 nagy kerülővel jött felénk a Dunántúl
 mert elromlott a híd
 (felégetni egyet sem szabad!)
 Dunaföldvárnál éppen (hónapokig) szegecseltek
 a vasat elrágta valami
 költöztető hórukk-embereim szemében
 sajnos semmi parázsló szentség
 saru-egyszerűség, hegyeket mozgató alázat
 inkább haszonleső
 egészséges öntudat
 ebből itt ma nem lesz vízen járás
 (180 ezerből megúsztam!)
 estére érkeztünk Bodajkra
 fel sem hajtva a ponyvát, fent a platón
 kocsikáztunk addig
 a kijelölt ház udvarán végre megálltunk
 félrehúztuk a sűrű szövésű vásznat
 gerincbe fúródó döbbenet
 nyúl-reflex
 tíz-tizenöt várakozásban elázott férfi
 imbolygó nézése csetlett-botlott
 át a homály puha halmai közt
 megnyúlt, alföldi
 arcunkon végül elpihenve
 ők akarták (a BAK Kft. veteránjai)
 azt a bizonyos négygenerációs kincset
 tízezer dobozt, pianínót
 a megfeszített Krisztus 40 kilós szobor kezét
 (egyik BAK-ter kérdé: hamutartó? – vad röhögés)
 szétosztani
 lázálomszerűen, de megtörtént
 ott maradtunk az éjszakában
 ki tudja, hol

vettünk egy házat
egy darabot a világból
(kerekes kút, pince, tornác
mogyoró- és orgonabokor)
a faluszerte ismert Vadászy-ház
amit Lajos mester megkőművelt
kevés pénzért
végül is minden lett, polgár-alatti takarékossgal
ezer forintjával kilépve
megtanultam a fél-szegénység éber álmodozását
kiszáradtunk, mint a meszelés
fehér, fehér, fehér
ide firkáltam a jövő kréta jeleit
túl az első, munkanélküli
segélyen átvészelt heteken
(hetet, havat...)
mint ahogy sosem felejttem el T. Gyuri
jóízű, igazán őszinte kacaját
az NHK pesti távolából
én pofára esve ültem a móri bíróban
a segély icurkaságán kiakadva
halló, halló, Gyuri
baromi kicsi lettem
az élet megy tovább
nincs is véglegesebb egy lejárt szerződésnél
tessék férfimód
na igen, az erkölcsi kurvák között
pionírként feszíteni
másképp nem megy, c'est la vie
takony vagy osztriga
naponta átsétáltam konyhánk
ajándék boltívének szivárványa alatt
(Lajos kőművészeti bosszúja
a csóró kuncafton)
kívánva magamnak s másnak
átok nélkül
Vadászy néni járatta a Nők Lapját
a fiúk motoros újságot olvastak
megtaláltam a hátsó udvar szétdúló kamrájában
és a Laci, a kulcsátadáskor
nem egy pohár vizet
egy vödörrel öntött a padlás fűtés tartályába

nem jól gondoltam (talán reméltem)
hogy testi küzdelmem a rönkfákkal
egyszer csak abbamarad
nem fekszik elém görcsös nyugalma
szálkás alakjuk
a temérdek, hórihorgas, árbocnak indult
gerenda elkerül engem
másfelé veszi útját a tiszta fenyőből
ácsolt elefánt csorda, mely
pincémbe hullatta el összes agyarát
elég a birnami sétafikából
mintha Dunsinane dombjára épült
volna a házunk
amelyet csak ki kellett fizetnünk, hogy
megint én lehessenek a fűtő
fűrészlappal felhúrozott piros íjammal
új tűzfalatokra vadászom
a vasbak
ördögi türelme fölött jár a fűrész
az új kazán
a tűzisten vidéki rejtkehelye
igen szögletes, szintén piros
Favorit
katlanának szurokfényesre égett falából
elhamvadt növényi lelkek bűzlenek
a rácson, a csata kihűlte után
görbe szögek, éghetetlen zsanérok
ácskapcsok bizonyítják
kései küldetésüket
micsoda értelmetlen túlélés
valamelyik kedden (esetleg bármely napon)
beállított a fűrész ember
berregő, rohanó vasfogak
kézi vezérlője
benzinszagú fűrész-kutyája
szétszaggatta-tépte a sima modorú
ez alkalomra ijedt deszkákat
én serényen raktam a fákat
a ürge ember keze ügyébe
hogy meg ne érezhesse rajtam
egy lassú, kétkezi kor
hősi dacát

Favoritnak hívják a kazánom
 semleges, suta név
 rejti a lényegét (értsd otromba, célszerű lényét)
 de hát az utca is, ahol lakom
 Petőfi Sándorról neveztetett el
 ami így semmit sem mond
 egy gondolat bánt engemet, no, melyik
 az én forradalmam hatvan fokos
 eddig piszkálom fel folyton-tüzeléssel
 a termométer (maga)mutogatóját
 először a papír duhog
 a pálcikafákra áttelepül a láng
 megkeményedik, izzó foga sarjad
 harapása egyre vastagszik
 morogva zabál, szikrafröccsentő
 rostropogtatással
 a háziasított kandalló
 csak egy disznó őhozzá képest
 akit beengedtek (hízzon ott!) a tisztaszobába
 az én Favoritom még nem látott zongorát
 körötte a pincényi hideg úr
 biliárdgolyói karamboloznak
 és bodajki lábak galériáját
 kínálja a járdaszintre nyíló ablak
 töméntelen a papír
 költőzködésből maradt dobozok
 szétnyitott héja
 kartonnal nem fűtök
 a hurcolkodáshoz doboz kell
 megint, mindig esedékes³
 nem menekülhetsz – mondják illyési szóval a bölcsek
 akik látják bennem a fűtőt
 bár Illyés nem a hajófenék
 szurtos szolgájának adta tanácsait
 hanem a fedélzeten napozóknak

3 Mindenki annak a végterméke, amit átélt, látott, megtapasztalt. És mennél intenzívebben látott, annál jobban eltávolodik, logikus módon. Mennél többet látunk, annál messzebbre szökünk. Mert egyre veszélyesebb. Mennél világosabb valami, annál ocsmányabb. És akkor el onnan, tők mindegy, hogy irodalomról, emberekről vagy a természetről van szó, ez így van. Ha a lencse még elmosódott, jobban elviselhető az egész. Abban a másodpercben, ahogy kitisztul, ösztönösen távolodunk. Szóval nem úgy van ez, hogy a közelséggel minden világos és barátságos és elviselhető lesz, hanem éppen fordítva. Ez nyilván a természet önfenntartási ösztöne. Különben összedőlne minden. (Thomas Bernhard)

és egyben magamagának
volt lelkiismerete
tudom, hogy ez a lehető világok legjobbika
minden eddigi kazánom nő volt
nagy mellű, szeszélyes, isteni
ne sajnáljatok, azt sem tudjátok
mitől szenvedek

Nemzedékváltás

133

Elszakadt a kantáros nadrág, a piros kabát.
Cérna sincs megvarrni a lukas kiscipőt.
Gyermeki bélcSATORNÁT sem feszít már kugler,
s száz libasült búcsúztatja a múlt időt.

De szeretnénk gazdagok lenni! Ott fenn, a csúcson,
méltóságos hőrcsögök, kifésült prémben.
Minden idegvégződésünkre jut majd telefon,
s a Mama üveggolyó az ég vizében.

Pénz meg hatalom: egyetlen és meztelen szavak.
Másfél perc kellene főmüSORIDŐben,
szőke nők titkos szerelme, kis kaszinótojás,
elegáns bűn. Él: gyors tű puha redőben.

Mi jó dolgunk lenne nekünk! Volna csodálkozás,
és hadd ne mondjam: irigy pofára esés.
Szemeteszsákunkra vad guberálók lenének,
s élesülne egymásra zsebükben a kés.

Nagy autó hozna-vinne, kajütjének ablakán
derengne drága, kemény, füstszínű arcunk.
Szunnyadozó szívünk aznap sem hasadna tovább,
s lenne (mert kell) hitünk: szíjra fűzött majmunk.

Jaj, szeretnénk gazdagok lenni! Arany emberek,
kiknek haltestében a hideg szenvedély
ezüst folyója fut, s a rakodópart hiába
zúg, hogy ügyes a felszín és üres a mély.

Elaltatnánk minden Kisbalázst. Rossz voltál, kölök!
Társalogj álmodban a három királlyal!
S ha már elpusztul a világ, mi hűs bunkerünkben
siratnánk karóra kötözött virággal.

Oh, szeretnénk gazdagok lenni! Zordak, rémesek!
Megtennénk mindent, amit csak nekünk szabad.
De titokban félnénk, és nagyon vágnánk, hogy jöjjön
egy képzelt libasülttől feltüzelt csapat.

TARTALOMJEGYZÉK

Lektori jelentés / 5

Hol vagy, Magyarország? / 7

Csontváry Kosztka Tivadar: Az ungvári Egyetem
című ismeretlen olajfestménye / 9

294016 Uzshorod, Universzitetzska 10., kv. 8./B /10

Apokrifek / 12

Fohász áramszünet idején / 12

Könyörgés az elzárt vízszolgáltatás megindításáért / 13

Áldás / 15

Álom / 16

A vacsoravendég / 20

A sivatag éneke

Fizetésnap, Bosch, Ágica / 22

Fura szong / 24

A kecskék / 25

Az aranymacska / 27

A gumiember / 46

Szembesülés egy olvasóval / 48

Zord idő / 50

Pénzversek / 53

Történelmi naturalizmus / 55

Padovai Szent Antal szózata Ady Endréhez / 58

Pedagógia sacra / 60

Három vers arról, hogy miként hozta tudomásomra az élet a magam előtt
is szégyellt hivatásomat, hogyan merített alá kisszerűnek tűnő, ám a
közreműködésem nélkül aligha megvalósuló szituációk sokaságába, és segített
átélnem a hamis magyarázatok fülledt otthonosságát, valamint megértenem a
ránk hasonlító igazság szigorú kegyelmét / 65

Öt történet (és két tanulság) / 77

Bádogcsirke az üvegasztalon / 81

Múlt karácsonyaim / 83

Levelek a disznófejű Nagyúrhoz / 91

hungária nagyáruház / 97

*Hogyan nem csináltam karriert, amiről elfelejtettem eldönteni, hogy akarom-e
valójában (a vele járó erkölcsi és életmódbeli áldozatokkal együtt), illetve
végeznék-e jó sok munkát, esetleg teljesen feleslegesen, ugyanezen okból?* / 100

Noteszlapok / 104

Versek a kazánházból / 120

Nemzedékváltás / 133

azárD. HOgY nyerjen
egy kis pénzt
monte-carlÓban.

*